

SEQUENCES

Self and external Evaluation of Quality In Europe to Nourish Childhood Education Services

---

SEQUENCES TOOLKIT

Toolkit for the Self and External Evaluation
of Early Childhood Education and Care provision

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ко-финансиран од Ерасмус+ Програма Европске Уније
Израда овог документа је омогућена захваљујући подршци
ЕРАСМУС+ пројекта:

SEQUENCES - Самовредновање и спољашње вредновање квалитета
у Европи за унапређивање предшколског васпитања и образовања
(2016-1-ИТ02-КА201-024628)

Подршка Европске комисије за израду ове публикације не
представља подршку садржају који одражава само ставове аутора,
а Комисија се не може сматрати одговорном за било какву
употребу информација садржаних у њему.

Координатор пројекта:

FORMA.Azione s.r.l.

Via Luigi Catanelli 19

06135 Perugia, Italy

E-mail: liuti@azione.com

www.azione.com

СКРАЋЕНИЦЕ

4К	–	критичко мишљење, комуникација, колаборација, креативност
АСТЕР (Aistear)	–	Национални оквирни програм ПВО у Републици Ирској
ISSA – International Step by Step Association	–	Међународна корак по корак асоцијација
КПР	–	континуирани професионални развој
НАШИ	–	(Национална Астер Шилта иницијатива) у Републици Ирској
НВО	–	невладине организације
ОВУ	–	окружење за виртуелно учење
ПВО	–	предшколско васпитање и образовање
ПУПД	–	планирај, уради, процени, делуј
РУУД	–	Родитељи укључени у учење деце
SEQUENCES	-	Самовредновање и спољашње вредновање квалитета у Европи за унапређивање предшколског васпитања и образовања
SMART- Specific-Measurable-Achievable-Relevant-Timely	-	Специфичан – Мерљив –Остварив – Одговарајући – Временски дефинисан
SWOT – Strengths- Weaknesses- Opportunities- Threats	-	Снаге, Слабости, Прилике, Претње
ТУК	–	тотално управљање квалитетом
ШИЛТА (Síolta)	–	Национални оквир квалитета у ПВО у Републици Ирској

САДРЖАЈ

УВОД

15. Родитељи укључени у учење деце
16. Педагошка документација

ДОСТУПНОСТ

1. Промовисање доступности установа ПВО
2. Статут Установе ПВО
3. План за инклузију ПВО
4. Анализа потреба за породице
5. Платформа за учење ради комуникације са родитељима
6. Активности за инклузију све деце

ЗАПОСЛЕНИ

7. Размишљања о професионалном усавршавању
8. Неговање односа са децом и између њих
9. Неговање окружења за учење
10. Неговање професионалног усавршавања
11. Оснаживање запослених у ПВО

ПРОГРАМ

12. Приступ „4 стуба програма“
13. Мисија предшколске установе
14. Програм за еколошко образовање

ПРАЋЕЊЕ & ПРОЦЕНА

17. Центри акционог истраживања
18. Менторство у праћењу и вредновању
19. Мрежа самовредновања квалитета
20. Колегијалне провере у ПВО
21. Дневник (са портфолиом)
22. Процена детета
23. Спољашња процена родитеља

УПРАВЉАЊЕ & ФИНАНСИРАЊЕ

24. Мрежа за саветовање и координацију
25. Хоризонтални и вертикални континуитет (транзиција)
26. Управник установе ПВО / Педагошки вођа
27. Заступање
28. Прикупљање средстава

ЗАЈЕДНИЧКА ОБЛАСТ

- 29. Планирање и контрола буџета
- 30. Приступ партиципативног руковођења
- 31. ПУПД циклус

- 32. SMART циљеви
- 33. SWOT анализа
- 34. Успешна образовна акција

КЉУЧНЕ ДЕФИНИЦИЈЕ

УВОД

ПРЕДГОВОР

Овај Приручник представља један од три главна производа пројекта SEQUENCES, а представља основу за остала два. Првобитно је био предвиђен као **документ подршке за особље у ПВО за унапређивање праксе самовредновања и спољашње процене. Развијен је кроз приступ одоздо према врху**, захваљујући сарадњи различитих заинтересованих страна и интеграцији њихових специфичних приступа и разумевања квалитета у ПВО. Узете су у обзир кључне карактеристике локалних / регионалних и националних система у партнерским земљама - Италији, Малти, Литванији, Мађарској, Румунији, Ирској и Србији (као дела Европске асоцијације родитеља и активно укљученоге у пилотирање Приручника) - и очекује се да ће у **Европи бити транснационално ваљани**.

Приручник је изграђен на основу потреба партнера да се постигну заједничко разумевање и размена добрих пракси повезаних са областима квалитета израженим у Европском оквиру квалитета¹. На тај начин постају практична инспирација за друге пружаоце ПВО који имају за циљ побољшање квалитета својих вртића.

КЉУЧНИ ПРИНЦИПИ

Пројекат SEQUENCES и процес који је довео до овог документа, поткрепљени су низом кључних принципа и вредности које се односе на рано детињство.

---

¹ Предлог кључних принципа Оквир квалитета за ПВО, Извештај Радне групе за ПВО под покровитељством Европске комисије, 2014.

У ПВО групама, **образовање и брига о деци се посматрају као међузависни и нераздвојиви**. Фокус је на педагогији охрабривања, где је дечије учење уграђено у односе који се базирају на поштовању и повратним информацијама. Због тога је од виталног значаја да предшколске групе раде у партнерству са родитељима, да их укључују у дечије учење и да постоји разумевање да оне имају потенцијал да делују као центри подршке за децу, родитеље, породице и заједнице. Породице су топло дочекане и признате као допринос богатом материјалу сваке просперитетне предшколске групе. Ове групе „хране“ децу кроз односе, искуства у учењу и пружајући окружења која су инклузивна и пружају бројне могућности. Оне негују **холистички развој сваког појединачног детета на начин који задовољава његове појединачне потребе, способности и интересовања**.

Рано детињство је виђено као критични стадијум у животу, улога **васпитача је да подржи дете у садашњости, уместо да се фокусира на будући развој и као додаток образовању у породици**. Деца су виђена као активни грађани који доприносе у том тренутку, а не као потенцијални грађани будућности. Осим тога, квалитетна ПВО пракса увек је заснована на правима детета, где је дете агент и где је независно, где се његово доношење одлука охрабрује и подржава. Предшколске групе играју кључну улогу у давању гласа и видљивости нашим најмлађим грађанима.

Поглед на **дете као способног и компетентног ученика** је критичан у ПВО деце. У складу са овим ставом, дете, васпитач и родитељи су позвани да размисле о дететовим снагама и позитивним одредбама и да размисле о другим областима од интереса које се могу пратити и подржавати.

Игра је препозната као кључна методологија за учење деце. Деца су подржана да стварају значења и ко-конструирају искуства активно кроз игру. У складу са овим активним приступом учењу, **програм је развојни, вођен питањима и заснива се на интересима детета**. Ово представља промену од дидактичког приступа учењу где се деца посматрају као примаоци знања, на приступ где су **деца ствараоци знања**, доносе собом искуство и знање, што ствара основу њиховог учења. Креативност је такође високо вреднована и подржана у предшколским групама, а деца имају прилике да истражују и повежу се са уметношћу.

Рефлективна пракса је кључна карактеристика одговорних, високо квалитетних предшколских група, које се прилагођавају променљивим потребама и захтевима деце и породица. То карактеришу стручни васпитачи који се укључују у непрекидна проверавања и

дискусију о пракси, у циљу утврђивања онога што добро функционише и наглашавајући области које се могу побољшати у сарадњи са децом, родитељима и породицама. Да поновимо, ова пракса је уграђена у односе подршке у поштовања што подржава професионални развој и омогућава ПВО стручњацима да отворено покажу како раде у циљу побољшања.

Када је пракса у предшколским групама поткована овим принципима и вредностима, она пружа јаку основу за квалитет. Јасно је да су заједничка визија и мисија неопходни како би се истражили ови принципи и размотрило да ли су и на који начин уграђени у праксу. SEQUENCES Приручник пружа конкретне примере и могућности за ПВО стручњаке и друге заинтересоване стране да размишљају о овим принципима и истражују их кроз акцију.

ТЕОРИЈСКИ ОКВИР

Дечија средина за учење се протеже далеко изнад непосредне средине куће/ породице или предшколске установе изван куће. Концептуални оквир детета у контексту породице и заједнице заснован је на **Бронфенбренеровој теорији еколошких система**², који пружа објектив за посматрање детета и различите елементе који утичу на дете. Бронфенбренер је развио овај теоријски оквир, не само да објасни како све у друштвеном окружењу детета утиче на његов раст и развој, већ како и дете утиче на свет око себе.

Окружења која утичу на развој детета и на која дете утиче, крећу се од микро-система до макро-система. Микро-систем се односи на однос између детета и непосредног окружења, као што су родитељи, браћа и сестре, дом и породица. Како дете постаје старије, систем се шири, укључујући више људи, као што су предшколске групе. Макро-систем је шири скуп друштвених структура, које су далеко од детета физички, али које и даље имају велики утицај на дете. Макро систем обухвата шири контекст институционалних облика културе, као што су политика владе, економија, медији, друштвени слојеви и стање потенцијалних сукоба у друштву.

Изазов је да се развије оквир, не само за праћење и вредновање, већ и за планирање и побољшања која имају позитиван утицај на дете. На тај начин би се омогућило практичарима да планирају програме и приступе који би узели у обзир све факторе који утичу на малу децу.

² Теорију еколошких система је развио Ури Бронфенбренер (Urie Bronfenbrenner) и она идентификује пет система окружења који делују на појединца и на које он делује: микро-систем, мезо-систем, егзо-систем, макро-систем и хроно-систем.

Ми верујемо да су деца активни агенти у сопственом учењу и развоју и да гледајћи кроз објектив Бронфенбренерове Теорије које практичари могу идентификовати многе факторе који утичу на дете, и директно и индиректно. Такође желимо да оквир буде јасан и лак за коришћење и да може да се користи у разним земљама и културама.

Пројекат SEQUENCES је усвојио приступ управљања квалитетом који повезује теоретске принципе и практична питања, и тако обезбеђује **оквир за практичаре да имају у виду приликом праћења и вредновања квалитета свог рада са децом, базоран на Бронфенбренеровој Теорији еколошких система, перспективи права детета и различитим најбољим праксама у Европи.**

Дијаграм на слици 1 представља дете у центру друштва и неке од важних слојева који утичу и окружују дете у било ком тренутку.

Дете - Дете је у центру нашег оквира и наша размишљања и активности морају узети у обзир различита окружења која имају утицај како на дете, тако и једно на друго. Такође морамо размотрити како дете утиче на ова различита окружења, имајући у виду могуће промене које су потребне за физичко и емоционално окружење и процедуре у групама да се прилагоде потребама појединачног детета.

Породица - Родитељи / Старатељи су примарни учитељи своје деце и њихов утицај је од пресудног значаја за развој детета. Многе стресне и тешке ситуације могу довести до великог напора и стреса на породице и да утичу на њихову способност да се делотворно брину о својој деци. Трауме коју погађају породице, деца могу да осете и усвоје. Да ли је дете уписано у предшколску установу или не, засновано је на избору родитеља / породице. Предшколске установе играју важну улогу у подржавању породица да доносе информисане одлуке о учењу и развоју своје деце.

Предшколска установа - *"Рано детињство је критична фаза развоја која поставља основе за добробит и учење деце."*³ Предшколска установа има потенцијал, да кроз одговорне, реципрочне, брижне односе поштовања, заједно са дететом и његовом породицом, позитивно утиче на добробит и учење детета. Политике и праксе које подржавају родитеље и породице, као и програми засновани на педагогији усмереној ка дете, који помажу деци да уче да знају, да ураде, да буду и да живе заједно и који одговарају интересима и потребама и деце и породице, посебно подржавају добробит и учење деце.

Шира заједница - Шира заједница такође обликује и утиче на учење и развој детета. То може да укључи позитиван утицај инклузивне, поштујуће заједнице, где су доступна додатна средства да подрже свако дете у постизању свој пуног потенцијала. Насупрот томе, заједница заснована на различитим врстама подела (друштвених, политичких, економских, етничких, верских, итд.) може негативно утицати на дете. Истовремено, у многим земљама, на ПВО у великој мери утичу децентрализоване политике (у односу на структуре управљања, системе финансирања, политике према инклузији, приоритете у омогућавању доступности деци из маргинализованих група, итд.).

Култура, економија, управљање, истраживање, медији - Ово је највећа и најудаљенија утицајна група, која и даље у многоме утиче на дете. То укључује ствари као што су релативне слободе које дозвољава национална влада, културне вредности, економија, утицај медија и програми засновани на доказима. Ови утицаји могу деловати на дете било позитивно или негативно.

---

³ УНИЦЕФ (2001) Стање деце света, УНИЦЕФ, Њујорк, 2001. Рано детињство се односи на децу од рођења до осам година старости.

Ми верујемо да ће наведени оквир бити користан подсетник за ПВО особље током праћења и вредновања својих политика и пракси, у односу на доступност предшколских установа деци, деловање и вештине запослених, делотворност програма, као и управљање и финансирање у установама. Приликом праћења и вредновања квалитета политика и пракси у односу на овај оквир, **пружаоци ПВО могу да осигурају да размишљају о свим слојевима који утичу на**

дете.

ОСНОВЕ УПРАВЉАЊА КВАЛИТЕТОМ У ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА

У образовним установама, квалитет се разликује од других сектора, јер се образовање обавља на веома специфичан начин, са играчима и корисницима који истовремено имају различите улоге. Осим тога, концепт квалитета, како подразумевани, тако и очекивани, разликује се од средине до средине у зависности од усвојеног Система за управљање Квалитетом, увек захтева посвећеност и напор различитих укључених актера и то може довести до притиска и утицати на унутрашњу и спољну перцепцију квалитета.

Разлика између осигурања квалитета и управљања квалитетом је у томе што осигурање квалитета мери квалитет, док управљање квалитетом има за циљ стварање доброг квалитета путем активности управљања. Управљање квалитетом користи стратегије и инструменте са сталном рефлексijом њихових утицаја на побољшање квалитета образовања.

Тотално управљање квалитетом (ТУК) је менаџерски приступ за дугорочни успех кроз задовољство корисника услуга, заснован на учешћу свих чланова организације у побољшању процеса, производа, услуга и културе у којој раде (Karen Bemowski, *Quality Progress-1992*).

ТУК је приступ заснован на заједници где стандарде не само да меримо, већ на основу њих стварамо наше услуге, потичу уопштено од клијената, а у случају ПВО, од најважнијих заинтересованих страна, деце и њихових родитеља.

Приступ ТУК-а има за циљ побољшање квалитета и повећање задовољства клијената кроз обнову организационе културе, реструктурирање и често доводи до оптимизације ефикасности и делотворности средстава. Фокус мора бити на дугорочном успеху, а када се почне примењивати овај приступ, често је тешко усредсредити се на ово, уместо на промене за краткорочни успех. Такође је важно укључити комплетно особље (укључујући и особље које се не бави васпитно-образовним радом), као и све родитеље / породице / стараоце и децу, како би се постигао жељени дугорочни успех. **ТУК побољшава споре, постепене промене које укључују континуирано унапређивање квалитета и промена је заснована на пажљивом планирању, а не на импровизацији. ТУК захтева континуирани и систематски приступ сакупљању, процењивању и деловању базираним на подацима о томе шта се дешава у оквиру организације.**

ТУК принципи управљања⁴, који се примењени на ПВО, укључују следеће:

1. Основни циљ ПВО је да задовољи потребе својих унутрашњих и спољашњих "корисника" пружањем квалитетних услуга и да их константно унапређује. У ПВО контексту, **спољашњи корисници** укључују не само децу, већ и родитеље, доносиоце одлука (Управни одбор, општину, итд.), друге стручњаке који подржавају развој деце (тј. педијатри, социјални радници, итд.), чак и медије и општу јавност. **Унутрашњи корисници** укључују све чланове особља који раде у кључним ПВО процесима, који су део кључних процеса организације и морају радити на најбољи могући начин како би осигурали квалитет на највишем нивоу према спољашњим корисницима.
2. У све чланове особља улива осећај поноса и повезаности који их уверава да је имати квалитет као први циљ основни принцип. Особље је одговорно за квалитет, чак и ако је везано за питање изван обима њиховог посла. Не треба се плашити вредновања, то је стратешка компетенција. Елиминисање менталитета "то није мој посао" , постаје остварив организациони циљ. Такође, потребно је стицање / јачање *Културе вредновања* (како квалитативног тако и квантитативног), што заузврат води ка учинковитијем, ефикаснијем и флексибилнијем начину рада.
3. Континуирано тражи начине за побољшање сваке активности, програма и процеса, кроз константно

⁴ Примењено на ПВО од ТУК принципа за друштвене организације Гарија Гробмана (Gary Grobman)

сакупљање повратних информација од корисника, праћење података и прикупљање доказа и кроз промовисање предлога свих извора, како споља тако и интерно (тј., путем саморефлексије и самопроцене пракси), ради унапређивања. При томе, прелиминарно поставља квалитативне и квантитативне показатеље учинка.

4. Награђује квалитет, не само интерно, већ и од својих корисника. Признаје да лош квалитет од стране својих сарадника, било да су они добављачи или други партнери, утиче на квалитет институције
5. Препознаје да особље мора имати континуиране обуке, како би побољшали рад.
6. Подстиче особље и друге заинтересоване у ПВО, нарочито родитеље, да функционишу као тим за решавање проблема и тако одговарају на потребе корисника, а не да се такмиче између себе
7. Оснажује раднике на свим нивоима и дозвољава им да се активно ангажују код одлука које утичу на организацију и да стално траже начине да је побољшају.
8. Пружа запосленима прилику да се поносе својим посломи да виде плодове свог рада, измерене квалитетом услуга које пружају, а не искључиво новчаним наградама плате.
9. Промовише процес планирања који је усмерен ка континуираном унапређивању квалитета у свему што ПВО ради.

Планирање квалитета⁵ састоји се од:

- идентификовања корисника (како унутрашњих тако и спољашњих)
- одређивања њихових потреба
- развијања услуга и карактеристика услуга које су потребне корисницима
- дизајнирања и изградње процеса који производи те услуге на начин који испуњава циљеве квалитета и то чини уз минималне комбиноване трошкове.

⁵ Деминг (Deming): О неким статистичким помагалима за економску производњу, 1975.

ШТА ЈЕ SEQUENCES ПРИРУЧНИК?

SEQUENCES приручник је тренутно састављен од **34 инструмента**, сваког дизајнираног за **инспирисање квалитетних пракси** у ПВО установама применом приступа *континуираног унапређивања*. Инструменти су заједнички развијени од стране партнера пројекта кроз размену добрих пракси и радних група уз студијску посету Ирској и на основу опсервација обављених током посета ПВО установама у Италији, Литванији, Мађарској, Малти и Румунији. Разноликост партнерства **одражава перспективе и позадине различитих релевантних интересних група**, као што су државни и приватни пружаоци ПВО услуга, синдикати из образовног сектора и удружења родитеља која заступају у ширем смислу интересе домова / породица. Очекује се да ће такође утицати на праксу **на локалном нивоу пружањем модела установама за сарадњу више интересних група**.

Приручник је подељен у више одељака, које одговарају 5 области квалитета: Доступност; Програм; Запослени; Праћење и процена; и Управљање и финансирање. Сваки од инструмената је део једне од ових области, следећи класификацију која је предвиђена Оквиром и исказима у *Предлогу кључних принципа Оквира квалитета за ПВО*. Партнери су такође додали Заједничку област која укључује инструменте за (квалитетно) управљање прилагођене предшколским установама, са циљем да им помогну при раду, а које одговарају свакој од пет области идентификованих у *Предлогу*.

Приручник би требало користити као извор знања и учења који долазе из праксе, које су наши партнери проценили релевантним за побољшање квалитета, вештина и компетенција ПВО особља, а која се усредсређују на 5 области квалитета *Предлога*.

У складу са стратегијом ТУК и обезбеђењем квалитета, а на основу искуства партнера који су учествовали у стварању овог Приручника, предлагемо следеће кораке у конкретном учењу на основу праксе а у циљу подршке ефикасној примени:

- прво – ПВО менаџмент, у сарадњи са осталим заинтересованим странама, анализира побољшање квалитета које је неопходно у установи а затим пажљиво чита Приручник како би одабрао одговарајуће инструменте које би требало тестирати и применити. Укључивање директно заинтересованог особља је од великог значаја како би се обезбедио унапред дефинисан потребан квалитет и повећала мотивисаност свог осталог особља;

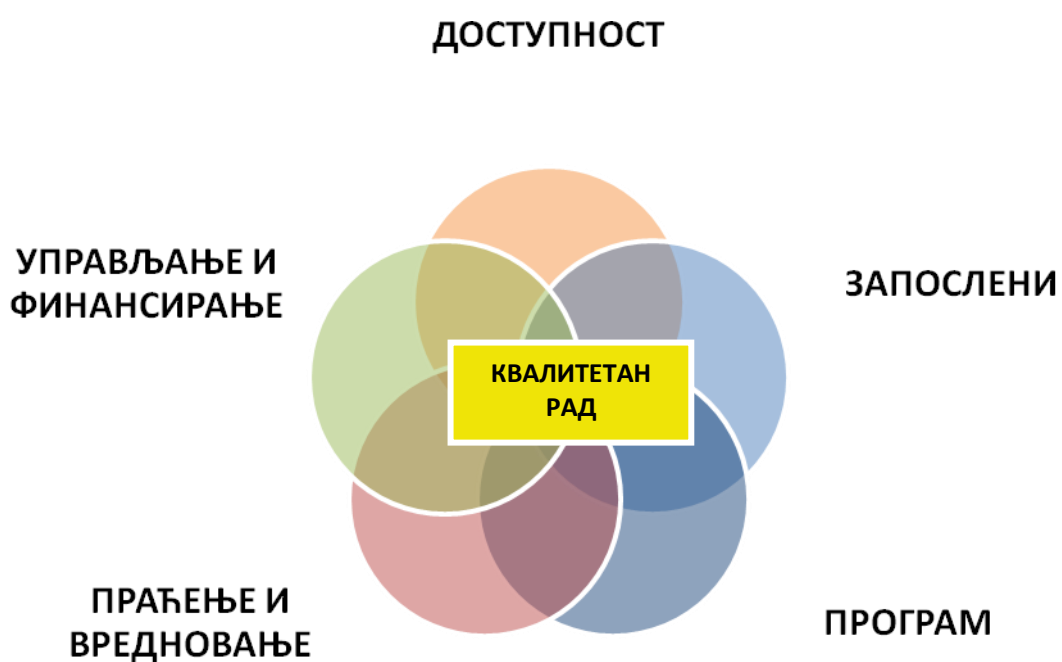
- затим се оснива радна група, која ће бити одговорна за примену одговарајућих инструмената. Радна група би требало да има подршку када су у питању посебне пшотребне и нивои знања који су неопходни за одређени одабрани инструмент;
- ПВО менаџмент би такође требало да дефинише конкретан план акције, укључујући и контролни систем, у смислу контроле рокова, корака које треба предузети, података које треба прикупити, расположивих средстава, метода процене и заинтересованих страна које би требало укључити у процес.
- и на крају фазе примене, радна група подноси извештај менаџменту али и целој организацији, уз навођење података, коментара и било које информације која би могла бити од користи за потврду ефикасности примењеног процеса и употребљивости и потенцијалне другачије примене коришћеног инструмента. Све то мотивише доношење одлука које су у складу са циљевима достизања квалитета у раду установе.

Потпуно је јасно да су наведени кораци у тесној вези са циклусом П-У-П-Д (Планирај, Уради, Провери, Делај), који је такође познат и као Демингов точак (који је назив добио по свом конструктору) те да је сличан циклусу Истраживања. Циклус П-У-П-Д представља основни принцип рада Система квалитета, како би се обезбедило да целокупно особље у установи буде укључено у достизање континуираног побољшања квалитета. Више детаља је изнето у Инструменту 31, у Заједничкој области.

Стога, садржина Приручника пружа могућност активног развијања културе квалитета у оквиру ПВО, а заиста корист инструмената је да се они могу користити директно и интегрисати у свакодневни практични рад. Усвајање и коришћење Приручника од стране ПВО особља, подстичући даље размишљање о интерној пракси и концептима квалитета, има потенцијал да доведе до концепције и развоја додатних инструмената који се могу интегрисати у документ.

ЕЛЕМЕНТИ КВАЛИТЕТА РАНОГ ОБРАЗОВАЊА И НЕГЕ ДЕЦЕ

Инструменти у ЗАЈЕДНИЧКОЈ ОБЛАСТИ ће помоћи у осврту на све горе наведене области

КАКО РАДИТИ СА ПРИРУЧНИКОМ

Можете користити Приручник као извор информација о различитим областима праксе у различитим ситуацијама. Можете комбиновати инструменте, користити их све заједно или изабрати за коришћење појединачне инструменте. Сваки инструмент је дизајниран као практичан и флексибилан инструмент, који се може прилагодити различитим ситуацијама. Препоручује се да се они имплементирају кроз сарадничко ангажовање у вртићу/јаслицама и са другим спољњим заинтересованим странама. Инструменте можете неформално користити у развојне сврхе, а можете их користити као званичне инструменте за осигуравање квалитета ваше институције.

Подстичемо вас да мењате сваки од инструмената како бисте задовољили ваше специфичне и променљиве околности. Као подршка томе, сваки документ је доступан у Word формату. Потребно је само да задржите логотипе пројекта и донатора у вашим личним верзијама. Такође можете да користите Приручник у објављеном формату, у складу са Creative Commons правилима.

Сваки од инструмената има број и назив. Такође ћете наћи информације о **циљевима**, **времену** које ће вам бити потребно за њихову употребу, референце и везе са другим инструментима. У многим инструментима, наћи ћете неке примере **стварних пракси или пројеката** који су инспирисали стварање тих инструмената. Централни аспект сваког инструмента је одељак "**Како?**", у којем су описани кораци за примену одређеног инструмента.

ЕТИЧКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ / АКЦИОНО ИСТРАЖИВАЊЕ СА МАЛОМ ДЕЦОМ

Неки од инструмената у овом Приручнику могу укључивати консултације с децом, родитељима, породицама и особљем установе. Рад на такав начин поштује право детета да буде саслушано у питањима која га се тичу, ангажује родитеље и оснажује особље. Унапређивање квалитета укључује идентификовање тренутних пракси да се добију информације за промене или побољшања у окружењу, активности и искуства која се нуде деци или за проверу свакодневне праксе или процедура. Коришћење ПУПД циклуса (погледајте Инструмент 30) може укључити прикупљање података фотографисањем или снимањем кратких видео снимака деце и особља док се баве свакодневним рутинама, коришћење узорака дечијих радова или снимање и документовање разговора с децом, родитељима или запосленима. Обично се ови подаци користе искључиво у предшколским установама или у случају пилотирања Приручника који је заједнички за партнере пројекта SEQUENCES, укључених у Приручник и неки подаци се могу користити за попуњавање SEQUENCES веб профила или Фејсбук странице. Следеће дозволе могу бити потребне:

- Дозвола родитеља за:
  - документовање запажања о њиховом детету у установи
  - укључивање њиховог детета у фотографију,
  - укључивање њиховог детета у видео снимке,
  - разговор с њиховим дететом,
  - коришћење узорака радова њиховог детета,
  - дељење горе наведених материјала са контакт особом SEQUENCES и европским партнерима,

- коришћење примера горе наведених материјала за SEQUENCES веб профил или Фејсбук страницу,
  - дељење резултата упитника / консултација родитељима са контакт особом SEQUENCES и европским партнерима.
- Дозвола деце да:
    - буду посматрани у установи,
    - буду укључени у фотографисање,
    - буду укључени у видео снимке,
    - се консултује са њима,
    - се користе узорци њихових радова,
    - се деле примери горе наведеног материјала са контакт особом SEQUENCES и европским партнерима,
    - се укључе ови примери у Приручник,
    - се објаве на SEQUENCES веб профилу или Фејсбук страници.

  - Дозвола запоселних да:
    - буду посматрани у сводок раде,
    - буду укључени у фотографисање,
    - буду укључени у видео снимке,
    - се са њима консултује,
    - се користе примери њиховог рада,
    - се поделе примери горе наведеног материјала са контакт особом SEQUENCES и европским партнерима,
    - се укључе ови примери у Приручник,
    - се објаве на SEQUENCES веб профилу или Фејсбук страници.

Важно је да родитељима, деци и особљу буде јасно који ће се подаци користити, како ће се користити и где ће се користити, како би се осигурала информисана сагласност.

ИНСТРУМЕНТ 1: ПРОМОВИСАЊЕ ДОСТУПНОСТИ УСТАНОВА

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Доступност - Исказ 1 – ПВО које је доступно и приуштиво свим породицама и деци

Исказ 2 – ПВО које подстиче учешће, јача друштвену укљученост и поздравља различитости

ШТА

Развој доследне стратегије, која се састоји од различитих комуникационих канала и метода, који олакшавају размену информација о приступу установама ПВО, како директним корисницима ПВО (породицама, родитељима, старатељима, деци), тако и целој заједници. С обзиром да предшколске установе имају одговорност да помажу родитељима у образовању и нези њихове деце, оне треба да планирају и спроведу адекватну стратегију за помоћ родитељима у овој одлуци, дајући детаљне информације о установи/групама, користећи различите медије. Родитељи желе да донесу информисане одлуке о томе које групе ПВО могу најбоље испунити њихова очекивања и најбоље одговорати њиховој деци. Ово може укључити постављање веб странице, Фејсбук странице, Статута (погледати Инструмент 2) и одржавање отворених дана / информативних вечери.

ЦИЉЕВИ

- Информисати родитеље, старатеље и породице о корацима и процедурама за приступ установи / групи ПВО
- Обезбедити јасне и концизне информације о установи / групи ПВО
- Подстицати учествовање родитеља у установи / групи ПВО
- Промовисати комуникацију између установа / гриша ПВО и родитеља, старатеља и породица на основу транспарентности и учествовању
- Учинити да установа / група што више одговара на потребе деце

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: грађани, родитељи, породице, особље установе ПВО

Индиректне: деца

СТАРОСНЕ ГРУПЕ ДЕЦЕ 0 – 6 година

КАДА

Планирање и ажурирање пре почетка уписног периода, реализација током целе године.

КАКО

ПВО треба да буде доступно за период од рођења детета до почетка обавезног школовања. Породица има "приступ" ПВО када је обезбеђено место у висококвалитетној установи / групи, где ни удаљеност од установе ни цена не представљају препреку за похађање. Из овог

разлога неопходно је да информација буде на широм позната и да је на располагању грађанима и породицама које користе низ медија описаних у наставку.

1. ОПШТИ МЕТОДИ

- одштампани флајери са детаљима о пруженим услугама, групама узраста, критеријумима за упис, расположивим средствима, детаљима за контакт исл. Флајери би требало да се дистрибуирају у широј локалној заједници – по библиотекама, здравственим установама, црквама итд.;
- оглашавање у локалним новинама, специјализованим часописима, по специјализованим локалним продавницама;
- флајери и огласи би требало да су написани тако да одражавају разноликост породица које живе у тој локалној заједници. Родитељи се могу консултовати око помоћи при превођењу;
- размислите и о коришћењу фотографија и симбола како би на јасан начин пренели информацију родитељима који су неписмени.

2. ВЕБ-СТРАНИЦА: Ово је комуникациони инструмент који пружа родитељима, старатељима и породицама све релевантне детаље о установи / групи (историју, пројекте, активности, контакте, локацију, итд.) на јасан и непосредан начин. Све је важније користити могућности које нуди интернет мрежа за подизање свести и промовисање активности установе, јер је могуће допрети до хиљада потенцијалних породица. Веб-страница обезбеђује максималну информацију својим корисницима и интересним групама, а такође може бити одличан начин за изградњу брэнда који идентификује установу и одређује како структура "изгледа" у очима корисника. Штавише, то је такође веома видљиво средство за успостављање сарадње и партнерства посебно на локалном, регионалном и националном нивоу. Бесплатни интернетски програми за креирање веб страница и графички софтверски програми могу се користити за стварање сопственог сајта установе / групе ПВО. Бенефит би могао да се увећа и преко сарадње са ИТ студентима који су у локалним средњим школама или факултетима или са родитељима који јесу ИТ стручњаци.

Важно је консултовати се са менаџментом, особљем и родитељима (уколико је то погодно) о постављању фотографија деце на веб-страницу. Потребно је добити писану дозволу родитеља која је у складу са општим правилником о заштити података о личности, али исто тако и дозволу детета до које се долази у складу са узрастом (види везу са Приступом мозаика, у оквиру одељка о ресурсима). Родитељи могу добити лозинку како би сами могли да приступе приватизованим деловима веб-странице.

У одељку за референце дато је више детаља о томе како направити корисну веб-странице.

3. ФЕЈСБУК СТРАНИЦА: Фејсбук страница је инструмент који је омогућио Фејсбук како би се промовисала установа / група ПВО на овој платформи. Бесплатно је и може бити прилагођено од стране администратора у зависности од врсте установе / групе коју треба промовисати. Прво, ПВО мора направити Фејсбук налог који функционише као администратор странице, уноси информације попут логотипа, фотографије, назива, описа и адресе веб странице, и на

крају је промовише како би се постигла што већа видљивост. Затим је важно да се одреди администратор који ће бити одговоран за управљање страницом, тј. који ће проверавати и промптно одговарати на постављене коментаре. У одељку за референце налази се више детаља о томе како направити корисну Фејсбук страницу.

Она омогућава установи / групи ПВО да:

- чује кориснике и да на прирени начин одговори на њихове захтеве и коментаре;
- директно комуницира, помаже у повезивању са родитељима и породицама и гради позитивне односе укључивањем следбеника и одговора на коментаре корисника;
- одржава односе са већ садашњим или ранијим корисницима, подсећајући их на присутност установе, групе ПВО, пружајући информације о актуелним догађајима (ранији корисници - родитељи и деца - могу послужити за ширење вести од уста до уста о установи, групи, али и да дају повратне информације, узимајући у обзир будући развој деце која су отишла у основну школу;
- ступи у контакт са хиљадама потенцијалних нових корисника путем оглашавања и вести од уста-до уста.

4. ДОГАЂАЈ ДОБРОДОШЛИЦЕ: То би могао да буде догађај организован како би се породицама омогућила посета установи у подручју где они живе, како би се упознали са васпитачима. Ова иницијатива има циљ да буде добродошлица родитељима и да им дозволи прави избор у складу са њиховим потребама и потребама детета. Ово би могло бити у облику:

- информативне вечери у установи за родитеље и породице;
- отворен дан у којем сви потенцијални родитељи могу да дођу са својом децом и проведу време заједно у установи;
- индивидуалних састанака за родитеље и децу да проведу време у установи.

Планирање и организација догађаја укључују:

- најаву догађаја и комуникацијску кампању, широко распрострањену на локалном подручју (укључујући установе / стручњаке који долазе у контакт са децом и породицама тј. библиотеке, домови здравља итд.);
- као и кроз летке / постере који оглашавају установу / групу, који садрже слике како би се могло допрети и до оних који можда не говоре већински језик;
- припрема потребне документације за дистрибуцију учесницима;
- обезбеђивање преводилаца, уколико је то потребно, како би сви могли да прате разговор;
- добродошлицу родитељима, деци, породицама и другим грађанима;
- презентације особља ПВО о управљању и карактеристикама сваке појединачне групе у установи;
- јасну информацију о цени, прибављању средстава, исл.

Информативна вечера може почети уводом руководиоца установе ПВО који представи установу, групе, особље, да преглед педагошког приступа. Особље установе може да пружи

додатне информације о програмима и пројектима. Ово би требало да буде прилика за потенцијалне кориснике да посете и сазнају више о установи ПВО. Родитељима би требало омогућити да обиђу читаву ПВО. Визуелна информација о корисности активности/простора за развој деце би требало да буде истакнута заједно уз програм.

Током отвореног дана, менаџмент и особље би требало да дочекају породице и њихову децу и да их позову да погледају установу. Особље би могло да буде позиционирано у посебним длевима ПВО како би пружио деци што бољи увид у материјале и опрему која је на располагању како у затвореном, тако и у отвореном простору. Такође могу заједно да погледају и програм који би требало да приказује фотографије и белешке о претходним пројектима и активностима, а требало би и да спремно одговарају на сва питања која би им деца или родитељи могли да упуте.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 2 - *Статут установе ПВО*

ОСТАЛИ ИЗВОРИ

Линкови за информације о постављању веб-странице: <https://www.squarespace.com/>
<https://www.wix.com/>
<https://wordpress.com/>
<https://www.weebly.com/ie>

Линкови о информацијама о постављању Фејсбук странице:

<https://www.facebook.com/business/learn/set-up-facebook-page>

Приступ мозаик (види Остали извори у оквиру Инструмента 8):

https://in.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/43997_9781446207529.pdf

ИНСТРУМЕНТ 2: СТАТУТ УСТАНОВЕ ПВО

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Доступност - Исказ 1 – ПВО које је доступно и приуштиво свим породицама и њиховој деци
Исказ 2 – ПВО које подстиче учешће, јача друштвену укљученост и поздравља различитости

ШТА

Статут установе ПВО је писани документ у којем се наводи шта установа нуди и описује како установа конкретно примењује политике о квалитету и даје преглед метода сарадње између установе и родитеља. Такође објашњава и принципе образовних и педагошких активности, вредности, организацију служби, простора, активности и начине укључивања родитеља и породица.

ЦИЉЕВИ

- Информисати и комуницирати са родитељима, породицама и грађанима на транспарентан начин, наводећи од самог почетка права и дужности свих интересних група које су укључене
- Саопштити дефинисане циљеве, нивое квалитета који се гарантују, критеријуме мерења, и права и дужности особља и родитеља, такође наглашавајући важност слушања потреба породица / старатеља / родитеља и деце
- Повећати учешће родитеља и породица у установи / групи ПВО
- Истаћи образовне и развојне користи

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: грађани, родитељи, породице, особље у ПВО, креатори политика

Индириктне: деца

СТАРОСНЕ ГРУПЕ ДЕЦЕ 0 – 6 година

КАДА

Током планирања и да се ажурира пре почетка уписног периода, а реализација током целе године.

КАКО

Статут установе је документ који генерално информише и води родитеље, породице и грађане генерално о ПВО. То је основни инструмент за комуникацију који оцртава принцип транспарентности и може бити високо стимулирајуће средство за пружаоце ПВО, тако што их тера да се осврну на оно што добро функционише у установи, имајући у виду примарни циљ константног унапређивања квалитета установе. Статут установе ПВО пружа преглед

педагошких принципа, вредности и приступа и указује на специфичне одговорности за сваку област деловања.

Статут установе ПВО укључује следеће информације:

- циљ;
- мисију (она изражава примарни циљ и карактеристике које је издвајају од свих осталих);
- карактеристике структуре;
- ко су запослени ;
- трошкови и специјални услови;
- како функционише установа;
- услове који олакшавају вредновање корисника;
- поступке којима се омогућава да породице дају коментаре или се жале, као и предлоге за промене.

Садржај Статута установе ПВО би требало да буде написан једноставним, конкретним и разумљивим језиком за породице и остале заинтересоване стране и да представља јасан садржај. Такође га треба користити као индикатор за процену квалитета. Трбало би га ажурирати сваке године, или уколико се десе било какве промене у установи које утичу на квалитет понуде. Статут би требало да буде на језицима присутним у заједници.

Статут установе ПВО би требало да буде на располагању родитељима, старатељима и особљу у самој установи или у релевантним канцеларијама, као што је локална управа. Трбало би да буде видљив и подељен породицама / родитељима / старатељима током уписа или током посебних иницијатива за промоцију добробити деце.

ПРОЦЕС ПРАВЉЕЊА СТАТУТА УСТАНОВЕ ПВО: Приступ који се користи при изради Статута зависи од главне сврхе којој треба да послужи. Да би се олакшао процес креирања и ревизије таквог документа, могу се узети у обзир нека од следећих питања:

- Шта нас подстиче да осмислимо / преправимо Статут?
- Да ли желимо да дамо приоритет одређеним групама?
- Шта можемо научити из позитивних искустава и искустава осталих установа?
- Ко ће бити укључен (и како) у писање Статута? (корисници, особље, ...)
- Како замишљамо коришћење Статута? Да опише нашу сврху и посвећеност? Као модела за самопроцењивање? Да ли намеравамо да га дистрибуирамо свима или да га ставимо на располагање само корисницима?
- Који критични фактори утичу на квалитет нашег рада? Која ограничења и могућности треба узети у обзир?
- Како ћемо осигурати да се наш Статут константно унапређује?

Било би пожељно имати јасан интерни и екстерни списак укључених интересних група. Потребно је установити радну групу састављену од људи различитог нивоа и функција у ПВО

установи. требало би одредити коће бити укључен у првобитни нацрт статута а како ће остале заинтересоване стране да допринесу финалној верзији. Требало би одлучити о сврси и садржини Статута. Одлучити како ће он бити доступан релевантним заинтересованим странама. Статут би требало ажурирати сваке године како би се обезбедило да он и даље служи сврси, те да одражава тренутне потребе и праксу.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 1 – *Промисање доступности установа ПВО*

Инструмент 4 - *Анализа потреба за породице*

Инструмент 13 – *Мисија установе ПВО*

Инструмент 23 – *Спољашња процена родитеља*

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРЕ ПРАКСЕ

Примери Стаута:

<http://www.farndon.cheshire.sch.uk/page/early-years-class-charter/30878>

<http://saw.wa.edu.au/early-years>

<http://www.olgc.wa.edu.au/sites/default/files/2016-09/Early%20Years%20Charter.pdf>

ИРСКА

Информације за родитеље - регистровани пружалац услуга треба да осигура да родитељ или старатељ детета које предлаже да похађа установу, има обезбеђене следеће информације:

1. име, позиција, квалификације и искуство одговорног лица и сваког другог запосленог, неплаћеног радника и радника по уговору
2. детаље о класи установе и старосном профилу деце за који је установа регистрована да пружа услуге
3. детаље о односу одрасли / дете у групи
4. врсти неге или програма који се пружају у тој групи
5. расположиви простори и опрема
6. радно време и цена
7. политике, процедуре и одлуке које је установа обавезна да испуњава

ИНСТРУМЕНТ 3: ПЛАН ЗА ИНКЛУЗИЈУ ПВО

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Доступност - Исказ 2 - ПВО које подстиче учешће, јача друштвену укљученост и поздравља различитости

ШТА

Писани план за израду политика и процедура о инклузији. Документ који јасно наводи да је установа ПВО инклузивна установа која прихвата сву децу и породице и активно се бори против дискриминације.

ЦИЉЕВИ

- Препознати и поштовати различитост
- Препознати додатну вредност различитих активности индивидуализације и прилагођених услуга
- Изградити културу и мере укључивања унутар установе / групе ПВО
- Створити културу укључивања и изван установе / групе ПВО

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: ПВО особље, мрежа установа ПВО

Индиректне: деца, родитељи, породице

СТАРОСНЕ ГРУПЕ ДЕЦЕ 0 – 6 година

КАДА

Током целе године.

КАКО

Мере које регулишу доступност установа / група ПВО треба пажљиво планирати. Потребно је прегледати физичку средину унутра и споља, програм активности, искуства и материјале, како би се осигурало да су доступни и на располагању свој деци. Ово би требало да уклони баријере које спречавају доступност установама / групама ПВО деци и породицама са мање могућности и да промовише проактивнији став у укључивању ових породица, уз посебну пажњу онима који су мање видљиви унутар заједница.

У оквиру установе / групе, у изради *плана за инклузивно ПВО*, особље би требало да има могућност да размотри кључне активности усмерене ка јачању и конкретној реализацији друштвене укључености. Да би се осигурао већи учинак документа, препоручује се да се изради заједно са кључним заинтересованим странама као што су родитељи / породице, социјалне и здравствене службе, културни медијатори (ако је могуће), локалне власти итд.

У табели ниже, предложен је низ активности важних за сву децу, имајући у виду циљ да установе ПВО морају да негују добробит све деце, осећај идентитета и припадности. Сугестије су уопштено засноване на схватању све деце као појединаца (који имају различите личности, искуства, интересовања и потребе).

ПРЕДЛОЗИ КОЈЕ ТРЕБА УЗЕТИ У ОБЗИР
Обезбедите индивидуалне планове. Ако треба, учествујте у изради индивидуалних планова са социјалним и здравственим службама (састављање картона и досијеа)
Прикупите што је могуће више информација о идентитету сваког детета, његовим / њеним потребама и интересовањима (састављање личног досијеа сваког детета). Ако је потребно, прикупите и анализирајте специфичну документацију (здравствени и социјални услови, итд.)
Организовање првих разговора са породицама како би се сакупило што више информација о идентитету сваког детета и његових / њених потреба и интересовања
Прикупите сву документацију из претходних искустава у установама ПВО
Ако треба, промовишите сталне и системске састанке са социјалним и здравственим службама (учествујте на састанцима са стручњацима)
Ако треба, поделите клиничку и функционалну дијагнозу са социјалним и здравственим службама
Размислите о окружењу имајући су виду специфичне потребе и способности детета
Ако треба, обезбедите могућност подршке за дете и / или за тим
Подстичите дељење и узајамну подршку
Обезбедите деци да учествују у активностима које их подстичу да препознају различитост као вредност
Обезбедите информације на језику који се говори у породици, а уколико је потребно ангажујте преводиоца
Поштујте културу сваког детета (разноликост јеловника, дељење традиционалне хране током празника, стварање игара, популарних музичких предмета или инструмената током радионица)
Обезбедите свим родитељима информације на различитим језицима, уколико је то потребно
Обезбедите да свако дете разуме и да буде разумевано. Кључне речи за прву језичку/визуелну помоћ детету морају бити припремљене унапред.

Промовишите прилике за друштвено укључивање
Омогућите сваком детету и свакој породици да се осећа као део установе / групе
Уклањајте препреке друштвеном учешћу деце и породица

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 4 - *Анализа потреба зас породице*

Инструмент 7 – *Размишљања о професионалном усавршавању*

Инструмент 9 - *Неговање окружења за учење*

Инструмент 12 – *Приступ „4 стуба програма“*

ИНСТРУМЕНТ 4: АНАЛИЗА ПОТРЕБА ЗА ПОРОДИЦЕ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Доступност - Исказ 1 – ПВО које је доступно и приуштиво свим породицама и деци

Исказ 2 – ПВО који подстиче учествовање, оснажује социјалну инклузију и поздравља разноликост.

ШТА

Модел за прављење анализе за разумевање и испуњавање очекивања породица / родитеља / старатеља о установи / групи ПВО

ЦИЉЕВИ

- Разумети потребе и очекивања спољашњих заинтересованих група у погледу онога што установа / група ПВО пружа
- Понудити доступно и приуштиво ПВО, задовољавајући потребе породица / родитеља / старатеља
- Проширити доступност установа / група ПВО

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: Родитељи / породице / старатељи, Управа у установама ПВО, запослено особље у ПВО, менто

Индиректне: локална / државна управа

СТАРΟΣНЕ ГРУПЕ ДЕЦЕ 0 – 6 година

КАДА

Током уписа и периодично како би се преиспитале праксе установе ПВО, у складу са даљим потребама.

КАКО

Инструмент је намењен да подржи особље у ПВО и руководство у остваривању ПВО у складу са стварним и специфичним потребама све деце и њихових родитеља, породица и / или старатеља.

1. Анализа потреба: Прикупљање потреба и очекивања може се обавити на различите начине, узимајући у обзир контекст установе и породице. На пример, то би се могло обавити путем дељења упитника, кроз разговор са сваком од породица / родитеља / старатеља, на наменским састанцима, итд. Питање о идеалном радном времену када би родитељи / породице / старатељи желели да њихово дете буде у установи / групи, како би се одговорило

на њихове професионалне обавезе или радно време, треба да буде укључено у упитник. Такође, у случају језичких баријера, треба пружити подршку породицама / родитељима / старатељима у разумевању питања како би се истакле специфичне потребе. У случају деце са посебним потребама, обавезно посветите додатно време и пажњу овој фази процене потреба у раду установе.

У овој анализи треба истражити следеће аспекте:

- Занимање чланова породице и, у случају послова ван куће, уобичајено радно време узимајући у обзир специфичности сезонских занимања / нових послова
- Ниво флексибилности у професионалним и личним обавезама како би се олакшао долазак и одлазак деце, као и учешће у едукативном програму установе / групе
- Вештине, таленте, интересовања или аспекте професије или културе родитеља/ старатеља које би они волели да поделе са децом у установи / групи (нпр.музика, причање прича, кување, итд.), као и спискове неких идеја о начинима како родитељи и породице могу учествовати у едукативном програму, са детаљима о датумима / времену када би то могли
- Културне и верске праксе породице које сматрају важним за лични развој деце и које је потребно узети у обзир у оквиру васпитно-образовних активности
- Специфичне навике у исхрани породица и / или деце
- "Здравствене специфичности" / препоруке за васпитаче

2. Планирање у оквиру ПВО установе: На основу горе наведене анализе, руководство установе / групе се осврће на новонастале потребе и предлаже организацију ПВО која би требало да буде флексибилна да олакша реализовање нових потреба које су се појавиле. У овој фази анализе, руководство установе / групе ПВО даје финансијске и административне податке за завршетак планирања изводљивости и предвиђа евентуалне акције потребне за остваривање захтева (тј. специфичне инвестиције у опрему, обезбеђивање посебне хране, итд.). У случају великих различитости потреба породица, препоручљиво је предвидети неке флексибилне прилагођене програме. Пре представљања планираних програма родитељима и породицама, важно је поделити информацију са особљем, прикупити и размотрити мишљења, расположивост и допринос сваког од колега / запослених.

Извештај о главним налазима може се направити и може се, ако је потребно, поделити са другим заинтересованим странама (локални доносиоци политика, педијатри, психолози, локалне јавне здравствене службе, итд.).

Главне карактеристике планираних програма, у складу са принципом остваривања програма који настаје из потреба (који има циљ да континуираним прилагођавањем и мењањем образовних планова олакша учење и развој све деце током целе године), могу се детаљно навести у писаном документу, као и у Статуту предшколске Установе /групе (погледајте Инструмент 2).

У случају интегрисаних услуга или у присуству регионалног саветника (погледајте Инструмент 24), препоручује се да се заједно уради прелиминарна анализа. Припадање мрежи установа / група, такође може помоћи у превазилажењу проблема и потешкоћа са ограниченим (људским) потенцијалима, у обезбеђивању програма који одговарају на потребе, кроз могућности различитих времена отварања установе / групе, додатних програма, итд.

Пример упитника

Овај упитник може се променити и прилагодити захтевима установе или окружења. Направите такође и мали увод у упитник, на пример: *Посвећени смо сарадњи са родитељима и поштујемо њихову улогу главног васпитача њихове деце, па тежимо да задовољимо потребе свих породица у нашој установи. Информације које овде тражимо ће нам помоћи да Вама и вашој деци пружимо најбоље у оквиру наших могућности.*

1. Зашто сте одлучили да доведете своју децу у ову установу / групу?

- а) Једина је овде
- б) Најближа је кући
- ц) Одлучили смо се за ову установу / групу на основу претходних информација
- д) Због препорука пријатеља - јер су и моји пријатељи уписали децу у ову установу / групу
- е) Остало

2. Како сте сазнали за ову установу?

- а) Од других људи - комшија, рођака, пријатеља, локалних власти
- б) Из новина
- ц) Са радија или телевизије
- д) Са Интернета
- е) Остало

3. Шта Вам је привукло пажњу када сте чули за нашу установу? (молимо да своје одговоре процените на скали од 1 до 10, где је 10 оно што је било опредељујуће а 1 оно што је било најмање битно)

- а) флексибилно радно време
- б) физички простор – велике просторије, двориште
- ц) састанак са особљем на упознавању
- д) педагошки концепт
- е) храна која се нуди деци
- ф) опционе активности које су на располагању
- г) чистоћа установе
- х) друго

4. Да ли је сте првог дана нешто чули или се догодило нешто о чему бисте поставили питање или што бисте желели да Вам се разјасни?

---

5. Наше радно време је од ... до ... од понедељка до петка. Да ли ово радно време одговара вашим захтевима?

а) Да   б) Не

Уколико је одговор НЕ, који су ваши захтеви? (не гарантујемо да ћемо моћи да их испунимо)

---

6. Молимо наведите било који додатни или индивидуални захтев који Ваше дете или Ваша породица има:

---

7. Каква су Ваша очекивања у вези са општим развојем Вашег детета док оно долази у нашу установу?

---

8. Шта очекујете од васпитача свог детета у нашој установи?

---

9. Има ли неких питања или ситуација за које бисте желели да их васпитач не пита или не примени на Вашем детету?

---

10. Васпитачи из наше установе ће редовно сарађивати и прослеђивати Вам информације о Вашем детету на следећи начин:

- а) на састанцима
- б) у неформалном свакодневном разговору
- ц) на кварталним индивидуалним консултацијама
- д) недељно, путем телефона (укључујући и СМС) или мејлом
- е) свакодневно путем друштвених мрежа
- ф) месечно, уз фотографије, примедбе и уз документацију о напретку развоја

Остало:

---

11. Коју информацију о свом детету сматрате кључном на крају сваког дана?

- а) Шта је ваше дете радило?
- б) Шта је Ваше дете јело?
- ц) Да ли је Ваше дете спавало?
- д) Да ли је испрљало пелене / ишло у тоалет?
- е) Како се Ваше дете понашало при активностима у ПВО?
- ф) Као је ваше дете реаговало према васпитачима и осталој деци?

Остало:

---

12. Да ли бисте допринели активностима у групи којој припада Ваше дете тако што бисте нешто отпевали, испричали, поделили нека своја интересовања, хоби, рекли нешто о својој професији, култури или неким вештинама?

- а) Да   б) Не

Уколико јесте заинтересовани, договоримо се око термина који свима одговара.

Водич за Породичну Едукативну Мрежу за планирање успешне образовне акције

<http://familyedunet.blogspot.hu/p/guidelines.html>

Водећи принципи за развој и анализу јавних политика за рано детињство (САД Национална асоцијација за образовање мале деце)

<https://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions/PSGUID98.PDF>

СМАРТ планирање <https://www.projectsmart.co.uk/smart-goals.php>

Холистички приступ детету да оствари свој јединствени потенцијал <http://l4wb.org/#/en/we-promote/page/a-framework>

ИНСТРУМЕНТ 5: ПЛАТФОРМА ЗА УЧЕЊЕ РАДИ КОМУНИКАЦИЈЕ СА РОДИТЕЉИМА

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Доступност - Исказ 1 – ПВО које је доступно и приуштиво свим породицама и њиховој деци
Исказ 2 – ПВО које подстиче учешће, јача друштвену укљученост и поздравља различитости

ШТА

ОВУ (Окружење за виртуелно учење), или платформа за учење, је систем који омогућава ПВО особљу да дели образовне материјале са својом децом, старатељима / родитељима / породицама преко интернета. На почетку, важно је успоставити метод комуникације који је најефикаснији кроз консултације са родитељима и стручњацима из установе. Примери укључују Мудл (Moodle), Веб ЦТ (Web CT) и Црну таблу (Blackboard). Такође је могуће креирати тајну или затворену групу на Фејсбуку.

ЦИЉЕВИ

- Дељење тренутних активности и искустава са програмом, речи песама, књига које се користе, као и ажурирање информација (дигитални билтен)
- Подржавање праве везе за децу између куће и установе / групе
- Дати родитељима и породицама увид у дневне активности и искуства деце
- Оснажити децу да поново виде, разговарају и деле своја искуства са родитељима и породицама
- Оптимизовати комуникацију између родитеља/старатеља и васпитача
- Олакшати размену вести и информација између родитеља и васпитача
- Неговати родитељско учешће и тиме побољшати развој деце
- Поставити или повезати материјал да буде доступан родитељима за коришћење код куће са децом, као наставак онога што се ради у установи / групи ПВО
- Подржати родитеље у њиховој улози ткао што ћете са њима поделити информације о напредовању и развоју детета.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: руководство установе / групе; особље у ПВО (приватни и државни), родитељи, породице, старатељи

Индириктне: јавне управе

СТАРОСНА ГРУПА ДЕЦЕ 3 – 6 година

КАДА

Током целе године

КАКО

За многе родитеље, повезивање са особљем у ПВО и бити у току са напредовањем деце у установама / групама ПВО је од највеће важности. Стога, Платформа има потенцијал да створи и / или ојача позитиван став према установама / групама, што представља продужетак физичке учионице. Молимо вас да узмете у обзир следеће аспекте и кораке како бисте развили своје:

- Консултације са родитељима / старатељима о њиховим ставовима о употреби било које овакве платформе.
- Дефиниција договореног система за управљање приступом у циљу потпуног поштовања деце и васпитача приватност (погледајте одељак Добре праксе).
- Фотографије су изузетно осетљиво питање и различито се њима баве у различитим земљама. Стога је важно да образац за сагласност буде представљен свим родитељима / старатељима и они морају дати сагласност за постављање фотографија своје деце. Такође је важно узети у обзир и то да у многим случајевима интернет платформе имају власништво над оним што је постављено. Стога, на овим приватним платформама и у тајној/затвореној Фејсбук групи, администратор мора ограничити публику на само родитеље / породице / старатеље. Такође је важно да потпишу своју сагласност и изјављују да неће делити или означавати било коју од фотографија из групе ако користе Фејсбук.
- Након фазе консултација, установа би требало да именује неког заспосленог да буде администратор, који ће водити рачуна о објавама / комуникацији, као и реаговати да реши техничке проблеме који не захтевају високо специјализоване стручњаке. Постављене објаве морају бити проверене од стране ове особе пре него што их учини видљивим.
- Установа може инвестирати у виртуелну интернет платформу где васпитачи могу постављати материјале, фотографије активности, видео снимке. Ту би такође могле да се нађу и информације корисне за подршку родитељима у остваривању њихове улоге.
- Такође неко може направити групу (не страницу - јер су странице доступне свима) која може бити затворена или тајна група на друштвеним мрежама као што је Фејсбук, где васпитачи могу постављати фотографије и дечије радове. Тајна/затворена група је видљива само члановима (Чланови би требало да буду само родитељи или законски старатељи. Као мера предострожности, од родитеља се, рецимо, може тражити да пре него што се њихово логовање прихвати, уносу име детета и разред коме припада, чиме би се обезбедило да они који нису чланови групе не могу да се пријаве. Ово је лак начин комуникације. Фотографије које се постављају би требало да буду само оне деце чији су родитељи дали за то сагласност.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 4 - *Анализа потреба за породице*

Инструмент 15 - *Родитељи укључени у учење деце*

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРЕ ПРАКСЕ

МАЛТА

- ЈаУчим (ILearn) Платформа - уведена 2012. године, пружа виртуелну зграду школе, где васпитачи могу лако да постављају материјале које имају потребу да поделе са својим ђацима. Такође служи као место где ђаци могу да комуницирају у безбедном окружењу.

<https://ilearn.edu.mt>

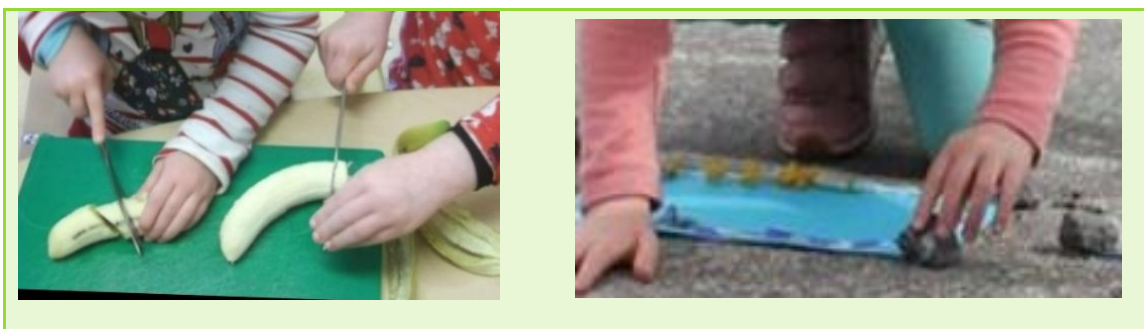
<https://www.facebook.com/groups/1406608316263346/>

ИРСКА

Многи ирски вртићи/групе имају Фејсбук странице на којима деле активности деце са родитељима. Деца се не могу идентификовати ни на једној од фотографија, које показују "зумиране слике" активности које не укључују дечија лица.

Још један пример - вртић складишти слике на заједничком облаку, а родитељима је потребна лозинка да му приступе. Захтева се претходна појединачна дозвола родитеља, дозвола за постављање фотографија, а родитељи дају сагласност да неће скидати и делити фотографије друге деце у вртићу.

Примери могућих фотографија:

РЕФЕРЕНЦЕ

<http://www.bbcactive.com/BBCActiveIdeasandResources/WhyyoushoulduseaVirtualLearningEnvironment.aspx>

ИНСТРУМЕНТ 6: АКТИВНОСТИ ЗА ИНКЛУЗИЈУ СВЕ ДЕЦЕ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Доступност - Исказ 2 – ПВО које подстиче учешће, јача друштвену укљученост и поздравља различитости

ШТА

Активност усмерена на подстицање укљученост све деце, одвија се у вртићу / групи, укључује децу, запослене у вртићу / групи, родитеље и породице

ЦИЉЕВИ

- Развити и оптимизирати био-психо-социјалне способности детета и побољшати односе дете – дете, дете - васпитач, васпитач - родитељ и родитељ - родитељ.
- Разви потребне вештине деце да склапају пријатељства (на пример, како да се придруже другој деци која се играју, како да траже и деле играчке, како да помогну другима)
- Разумети дечија осећања
- Помоћи деци да управљају својим осећањима и подржати их да схвате да су та осећања нормална
- Подржати децу у развијању саосећања и разумевању сличности и разлика између деце, њихових култура, итд.
- Идентификовати и именовати дечија лична осећања и осећања других, повезати их са контекстом у којем се обично појављују (на пример, радост примања поклона, туга када нешто боли, итд.)
- Помоћи деци да се изнесу са изазовима у односима са другима (дефинисање њиховог проблема, трагање и проналажење одговарајућих решења)

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: Родитељи / породице / старатељи; запослени у ПВО, деца
Индиректне: руководство установе; јавне управе

СТАРОСНА ГРУПА ДЕЦЕ: 3 – 6 година

КАДА

Током године, углавном када се нова деца придруже вртићу / групи

КАКО

Стварно добар начин да се постигну очекивани циљеви је кроз игру, уз подршку одрасле особе која има разумевања и поштовања, која цени и нема ништа против разноликости,

укључујући ту разлику у роду, способностима, породичној структури, етничкој припадности, религији и култури.

- Материјали и опрема (одећа, ситан кућни намештај, лутке, књиге, музички инструменти, исл.) би требало да одражавају разноликост деце и породица из којих долазе.
- активности које истражују разлике и сличности међу децом, у складу са еколошким оквиром који је поменут у уводном делу, су добар почетак. Разговори о разликама и сличностима међу децом подстичу њихов осећај идентитета и поштовање различитости. То обухвата:
  - постављање фотографија саме деце (уколико је то у складу са културолошким окружењем) како би се разговарало о физичким особинама, као што су боја очију и косе (активност «имаш ли срећан израз лица», на стр.56 може такође да подстакне ову врсту истраживања);
  - фотографије деце могу да се изложе уз дописани датум њиховог рођендана, како би се оформио «рођендански зид»;
  - скицирање облика тела на великим папирима уз додавање неких материјала (нпр. боје, вунице исл.) како би се представиле различите нијансе боје коже, косе, очију или одевања. Када се ове силуете исеку, могу да се сложе, рецимо, по висини;
  - фотографије породица, како би се оформио «породични зид», могу такође да подстакну разговор и поштовање различитих породичних структура;
  - фотографије спољашњости домова у којима деца живе могу се поставити на локалној мапи или се могу поставити у фото-албумима;
  - мапирање локалних објеката које деца познају, као што су библиотеке, здравствене установе, продавнице, игралишта, религиозни објекти исл. могу код деце да пробуде осећај припадности заједници;
  - позив родитељима да говоре о својој култури, професији или интересовањима, код њихове деце развија осећај идентитета и поштовања различитости;
  - позив људима који раде у локалној заједници да посете ПВО установу и причају о ономе што раде, могу код деце пробудити осећај припадности и широј заједници.

Предложене активности подразумевају развој посебних активности заснованих на игри које ће бити реализоване на нивоу вртића, као и код куће, након што су их деца искусила са васпитачима. У оквиру ових активности учествују деца и родитељи, као и баке и деке и други људи који су укључени у васпитање и образовање деце.

Кораци потребни за организовање ове активности и акције за делотворно укључивање родитеља:

- Током састанака са родитељима, на почетку школске године, активност је представљена и описана, како би се идентификовало када су родитељи и старатељи слободни. Договара се време које одговара и родитељима и васпитачима. Од

родитеља се тражи да дођу у установу. То се може поновити са неколико различитих група родитеља током године.

- Од њих се тражи да направе списак људи који желе да учествују у овом пројекту и да га потпишу. Пре почетка овог пројекта, треба да се састану васпитачи и родитељи који желе да учествују, да разговарају о питањима везаним за животну средину у којој дете живи. Васпитач даје родитељима информације о томе како ће се ове активности одвијати, о потребном времену и потребном материјалу. На почетку ове активности ће обављати васпитач, а затим ће их обављати родитељи. Након описа, игре се одвијају са децом између 3-6 година, активности помоћу којих се они стимулишу да открију и вежбају различите врсте осећања, да открију себе и развију своју личност. Важна чињеница коју треба споменути је да свако дете које је домаћин групе може да бира између игара, да поставља правила, да покаже своју кућу и собу.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 8 - *Неговање односа са децом и између њих*

Инструмент 15 - *Родитељи укључени у учење дјете*

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРЕ ПРАКСЕ

РУМУНИЈА	
"У ауто-перионици"	Материјали
Деца су позвана да бирају карте са људским лицима која представљају различите врсте осећања: срећа - радост, туга - жалост. Срећна деца се постављају у два реда. Између два реда проћи ће само деца која су изабрала децу са тужним лицима. Ови други ће од веселе деце добити похвале како би истакли своје квалитете, а затим ће се грлити и руковати, све то у сврху промене расположења. Последице, свако дете које улази тужно и "прљаво" у перионицу, након процеса чишћења ће изаћи срећно и "чисто".	Картице са људским лицима, омогућавајући деци да истражују читав спектар емоција
"Путовање са изненађењима"	Материјали
Ова сензорна игра је врло забавна и пријатна за децу. Може се користити на различите теме: путовање у џунглу где ће деца упознати различите животиње, путовање под водом, промена времена, спремање торте. Дете ће изабрати тему у зависности од његове радозналости.	Плишане животиње, вода, бочице итд.

Сва ова путовања ће се одвијати на леђима детета. На пример, на његовим/њеним леђима могу ходати слоновии, змије, жабе, зечеви и тигрови. Дете такође може осетити додир воде или таласа, риба и морских звезда. Исто тако, може падати лагана киша, а затим јака, громови и муње, да би на крају дошло до изласка сунца и дуге.

Након тога, можете предложити деци да вас масирају, користећи једну од тема или да измисле ново путовање ако желе. На тај начин дете учи како да распореди своју енергију и начин на који додирује, може разликовати типове додира, може да разуме када додирне превише јако, тако да повреди особу и на крају деца развијају своју машту.

Нека деца ће волети ову активност, док би друга могла доживети елемент додира и друге елементе као компликоване или тешке, итд. Можда у групи постоје неке друге идеје, на пример, читање приче која приказује децу из различитих околности, способности итд./користећи торбу с пасуљем, итд.

"Купка за стопала"

Материјали

У четири мале каде ћете сипати воду која је различитих температура. Свако дете ће ући у каде, са босим ногама, једну за другом. Деца ће осетити температуру воде и рећи ће која је од њих најхладнија, хладна, топла и најтоплија. Термометром ће бити процењена температуре воде у коју деца улазе. Варијације: Дете ће поставити каде по реду, према температури. Уместо да осећају температуру воде стопалима, могу исто да осете рукама. Двоје деце могу да играју заједно. Једно дете може да стави у кадицу руке, а друго стопала. Онда треба заједно да донесу одлуку о температури воде.

4 мале каде са водом на различитим температурама, пешкири, термометар за мерење температуре воде

Позивница за родитеље – Рећи Здраво

Материјали

Један од начина позивања родитеља у дечије игре може се певати песма "Здрaво, здравo, драго ми је што сте овде". У току игре сви стану у круг и машу једни другима када су појединачно представљени.

Гитара

Игре које се играју уз присутног родитеља

Материјали

Дете ће стати тачно испред родитеља као да стоји испред огледала. Прво, дете ће направити покрет који родитељ треба да имитира скоро истовремено. Затим, улоге се мењају.

Ниједан

Родитељ који је присутан ствара препреке изнад или испод које деца морају проћи.

Предмети помоћу којих се праве препреке

"Размена балона"

Материјали

У овој игри, сви ће поново сести у круг. Сви играчи ће добити по један лепак у боји и једну боју. Алтернативно ћете именовати две, три боје, а они који имају те боје променеће своја места. На узвик "Балони лете" сви ће променити своје место.

Обојени лепак,
балони
направљени од
картонске плоче

Заједничке грицкалице

Материјали

На крају ће се послужити грицкалице, које ће деца припремити унапред.

Храна, пиће

Збогом

Као опроштај, песма "Здраво, здраво, драго ми је што си овде" може се отпевати другачије.

НЕМАЧКА

Језички портрети:

Деца седну око столова на којима су бројне дрвене бојице у средини. Свако дете добије на папиру контуре људске фигуре и од њега се тражи да одабере боју којом ће представити поједини део тела који могу да назову језиком који највише њих говори. Затим треба да узму другу боју за други део тела који ће назвати својим матерњим језиком. Када заврше, свако дете ће именовати различити део тела које је обојило и објаснити зашто је одабрало баш ту боју. Ови коментари могу се такође навести и код цртежа који су радили васпитачи (мада би првенствено требало да то раде деца). Ова активност подстиче повећање видљивости различитих језика који су присутни у разреду и може да отвори разговор о различитим начинима изражавања. Може се користити за различите теме, као што је на пример, цвет уз речи добродошлице изговорене на различитим језицима заједнице.

Референце:

Gogolin, I./Neumann, U. (1991): Sprachliches Handeln in der Grundschule. In: Die Grundschulzeitschrift, H. 43, S. 6-13.

Krumm, H.-J./ Jenkins, E.-M. (2001): Kinder und ihre Sprachen – lebendige Mehrsprachigkeit, Wien.

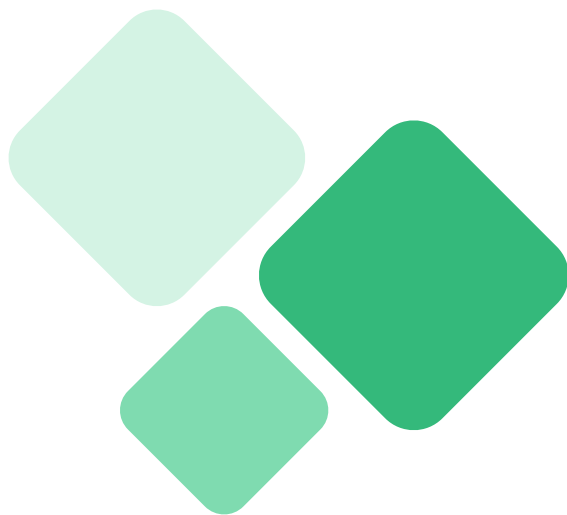
Oomen-Welke, I. (2007): "Meine Sprachen und ich". In: Ahrenholz, B. (Hrsg.) (2007): Kinder mit Migrationshintergrund. 2. unveränderte Aufl. age. Freiburg im Breisgau, S. 115-131

-
-
-
-

ИНСТРУМЕНТ 7: РАЗМИШЉАЊА О ПРОФЕСИОНАЛНОМ УСАВРШАВАЊУ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Запослени - Исказ 3 - Веома стручни запослени чије основна и континуирана обука омогућавају да испуњавају своју професионалну улогу

Исказ 4 - Услови рада који дају подршку и укључују стручно руководство које ствара могућности за посматрање, рефлексiju, планирање, тимски рад и сарадњу са родитељима.

ШТА

Пакет који помаже васпитачима да идентификују одговарајуће видове подршке потребне за испуњавање њихове професионалне улоге кроз разматрање свог професионалног развоја и процењивање својих вештина и изазова. Време проведено без деце је од суштинског значаја за васпитаче да се укључе у овај процес. Тимска расправа, подршка и надзор, процене и даље формално или стручно усавршавање и друга средства биће неопходни да подрже васпитаче да се суоче са личним изазовима и ангажују у делотворном континуираном професионалном развоју (КПР).

ЦИЉЕВИ

Пружити подршку сваком васпитачу да испита, документује и прати процес свог професионалног развоја, како би идентификовали и препознали:

- сопствене снаге и изазове у својој улози
- области за даљи развој
- подршку у радним условима потребну за побољшање квалитета васпитно-образовног рада

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: васпитачи, руководство

Индиректне: деца, родитељи, породице, старатељи

СТАРОСНЕ ГРУПЕ ДЕЦЕ 0 - 6 година

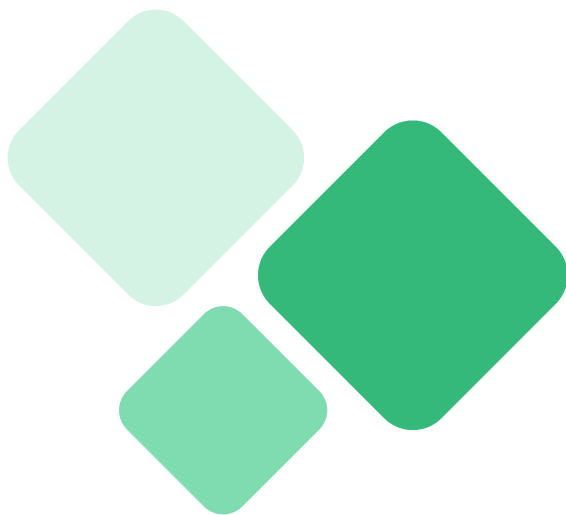
КАДА

Континуирано, у планираним фазама: на почетку и потом два пута годишње

КАКО

Руководиоци установе / групе позивају васпитаче и друго особље да појединачно попуне приложене обрасце, како би идентификовали личне професионалне јаке стране и изазове:

- размишљање о свакодневној пракси [образац а]

- размишљање о снагама сваког детета и породице и изазовима за свако дете и породицу унутар групе [образац б])
- размишљање о последњим развојима у сектору ПВО [образац ц])
- размишљање о сопственим стручним снагама и изазовима [образац д])
- идентификација расположивих средстава да вас даље подрже у вашој улози [образац е])

Затим, током састанка, сви запослени установе разматрају шта је произашло из разматрања и дефинише план рада, са детаљним описима потребних интервенција и очекиваних утицаја и резултата. Ово је намењено као индивидуални план васпитача који дели са директором. Ипак, остали чланови тима могу бити подршка или може директору указивати на тренд у захтевима тимова.

Образац а) Моје разматрање свакодневне праксе

Као помоћ у састављању вашег личног професионалног разматрања молимо вас да одговорите на следећа питања што је искреније могуће

У којим деловима дневне рутине највише уживам?

Зашто?

Које делове дневне рутине налазим изазовним? (Да ли је то изазов и за децу?)

Зашто?

Шта би се могло учинити да се смање ти изазови? (размотрите физичку средину, када, одвојено време, однос одраслих / деце, друга разматрања)

Шта могу ја да урадим?

Шта може тим да уради?

Шта може да урадити супервизор / руководилац?

Користите ове информације да попуните образац 5 (д) да вам помогне као васпитачу да идентификујете

Образац б) **Моје размишљање о групи деце о којој се ја бринем.**

Попуните табелу посебно за свако дете у вашој групи да би вам помогло да размислите о снагама и врстама подршке потребним за свако дете (нпр. дете може бити врло способно, али му је потребна додатна подршка, јер његов / њен први језик није језик који се говори у вртићу). Размишљање може бити подржано од стране колега, родитеља, спољне помоћи. Информације о овој табели пружају информације за коначну табелу где се идентификују подршке и средства/материјали.

Користите ове информације да бисте попунили образац 5 д) за идентификацију стратегија које ће вам помоћи као васпитачу да пружите неопходну подршку сваком детету

Иницијали детета: _____ <u>Снаге</u> <u>изазови за ово дете</u>	Иницијали детета: _____ <u>Снаге</u> <u>изазови за ово дете</u>
Иницијали детета: _____ <u>Снаге</u> <u>изазови за ово дете</u>	Иницијали детета: _____ <u>Снаге</u> <u>изазови за ово дете</u>
Иницијали детета: _____ <u>Снаге</u> <u>изазови за ово дете</u>	Иницијали детета: _____ <u>Снаге</u> <u>изазови за ово дете</u>

*Фотокопирајте ову страницу како бисте документовали информације за свако дете у
вашој групи*

Образац ц) Моје размишљање о променама и развоју ствари у ПВО

Довољно дуго размислите о променама и развоју ствари у вашој установи / групи, као и на локалном и националном нивоу. Идентификујте промене које могу представљати изазов за вас као васпитаче.

Промене у мојој установи које утичу на мој рад (размотрите оперативне и структурне промене, промене у саставу тимова, различитости деце и породица који су уписани, итд.)

Промене на локалном нивоу које утичу на мој рад (нови или промењени захтеви локалне управе/општине, различитости у локалном становништву)

Промене на националном нивоу које утичу на мој рад (размотрите нова / измењена правна документа, смернице или политике)

Користите ове информације да попуните образац 5 (д) за идентификовање даље подршке која вам може бити потребна за решавање ових изазова

1 Образац д) Моје стратегије за укључивање у професионални развој

(користите информације које су изнете у обрасцима 5(а), 5(б) и 5(ц) како би сте лакше дефинисали стратегије које би могле да Вам помогну у професионалном усавршавању)

Стратегија	Област		
	Дневна пракса (а)	Индивидуалне потребе детета (б)	Промене и Развој (ц)
Писање дневника са разматрањем			
Лично истраживање – интернет,			

уџбеници, чланци, претплата на стручне часописе			
Акционо истраживање (Планирај, уради, провери, делуј, прати, процени)			
Вршњачка подршка- дискусије са колегама			
Стручна повезивања, нпр. члан Синдиката Васпитача или друге организације			
Члан стручне мреже			
Консултације са директором / руководством			
Консултације са родитељима / породицом			
Подршка и надзор			
Процењивање (састанак са директором ради дискутовања о КПР-у)			
Ментор			
Саветник			
Стручно усавршавање			
Интернет курсеви			
Радионице			
Обавезна ре-обука			
Додатне обуке			

Специјализоване обуке			
Повезивање са другим стручњацима или организацијама			
Студијске посете / програми за мобилност			
Семинари / конференције			
Друго (молимо наведите)			

Прилагођено из: Ирска асоцијација предшколских група, (2009). Професионални развој у ПВО. ИППА. Даблин

Име васпитача: _____ Датум: _____

Користите информације забележене у Обрасцима 5(а), 5(б) и 5(ц) да вам помогну да идентификујете могуће стратегије за укључивање у професионални развој.

Образац е) Мој акциони план за професионално усавршавање

Жеља/Изазов	Интервенција/ Потребна акција	Потребна средства	Очекивани ефекат	Временски оквир

Име: _____ Датум: _____

Овај образац може се користити током индивидуалне подршке и надзора са руководиоцем

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 3 - План за инклузију ПВО

Инструмент 8 - Неговање односа са децом и између њих

Инструмент 10 - Неговање професионалног усавршавања

Инструмент 11 - Оснаживање запослених у ПВО

Инструмент 16 - Педагошка документација

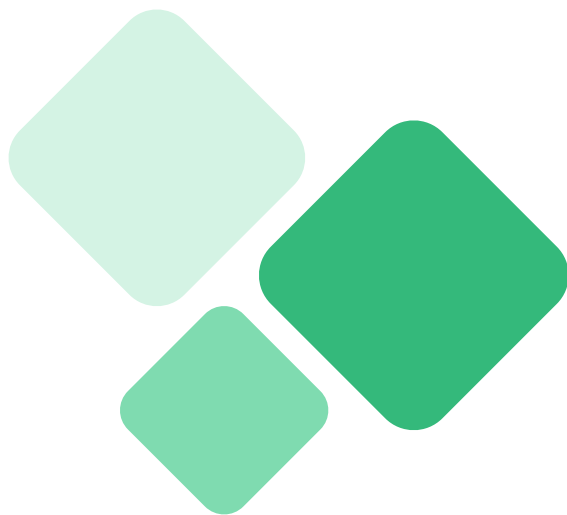
Инструмент 19 - Мрежа самовредновања квалитета

Инструмент 21 – Дневник (са портфолиом)

Инструмент 23 – Спољашња процена родитеља

Инструмент 30 - Приступ партиципативног руковођења

Инструмент 34 - Успешна образовна акција

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРЕ ПРАКСЕ

ИРСКА

Међународна Корак по корак (Step by Step) асоцијација - Принцип 7.1

<https://www.issa.nl/sites/default/files/pdf/Publications/quality/A%20Guidebook%20for%20Educators-EN-excerpt%20pg%201-13.pdf>

Шолта стандард 10 - Организација - http://siolta.ie/daycare_standard10.php)

Шолта Стандард 11 – Професионална пракса - http://siolta.ie/daycare_standard11.php)

Астер Смернице за добру праксу

http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Guidelines_ENG.pdf

РУМУНИЈА

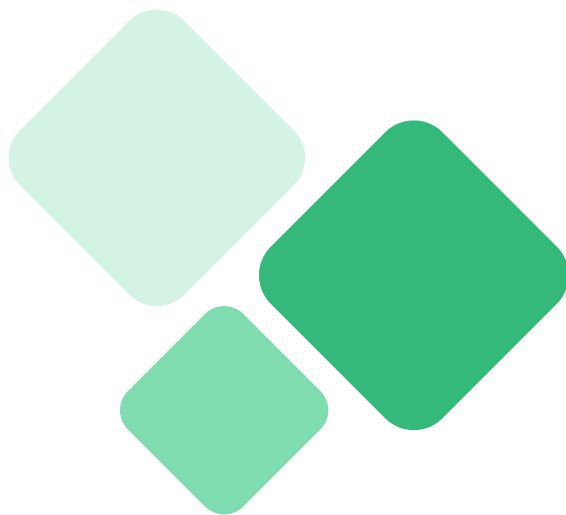
Васпитачи обезбеђују време да се састану једном недељно и да планирају заједничке активности за следећу седмицу, да разговарају о проблемима са којима су се срели и да направе план за решавање ових проблема. Они такође организују месечне састанке кроз методичке активности. Током ових састанака, васпитачи се састају са директором и дискутују о новонасталим питањима и сваки васпитач треба да представи снимљену активност. Васпитачи добијају коментаре о раду ради побољшања квалитета предшколског образовања. Коментари васпитачима се односе на квалитет комплетираног документовања и вођења групних активности.

Полугодишњи састанци кроз Педагошке кругове о нивоима развоја

На овим састанцима, сви васпитачи из малих група се састају са Координатором Педагошког круга који се бави одређеном темом унапред добијеном. Током ових састанака, сваком васпитачу се даје могућност да представи своју тачку гледишта на ту тему. На овај начин, сваки васпитач може да унапреди и обогати своје активности. Ове активности се приказују кроз снимљене активности, кроз писане радове, кроз играње улога, тако да један васпитач преузима улогу детета, а други васпитача и заједно одигравају низ активности. Васпитачи се

фокусирају на промовисање креативности и педагошких знања и вештина. Координатор Педагошког круга осигурава да сваки васпитач добије све презентације путем електронске поште. На крају, Координатори Педагошког круга се састају и раде на брошури или књизи о овим моделима активности.

ИНСТРУМЕНТ 8: НЕГОВАЊЕ ОДНОСА СА ДЕЦОМ И ИЗМЕЂУ ЊИХ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Запослени - Исказ 3 - Веома стручни запослени чије основна и континуирана обука омогућавају да испуњавају своју професионалну улогу

Исказ 4 - Услови рада који дају подршку и укључују стручно руководство⁶ које ствара могућности за посматрање, рефлексiju, планирање, тимски рад и сарадњу са родитељима.

ШТА

Кратки предлози за рад као подршка васпитачима у неговању односа са децом и између деце

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- Помоћи васпитачима да размотре квалитет односа са децом и између деце и садашњи начин рада
- Мотивисати особље да размотри начин рада и процене како да подрже децу да развију висок степен добробити и позитиван лични и групни идентитет
- Помоћи васпитачима и другим запосленима да идентификују и дговоре акције за даље унапређење рада
- Евидентирати како повољни и подстицајни услови рада могу утицати на односе са децом и између деце

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: васпитачи, руководиоци

Индириктне: деца, родитељи, породице, старатељи

СТАРОСНА ГРУПА ДЕЦЕ 0 – 6 година

КАДА

Континуиран рад

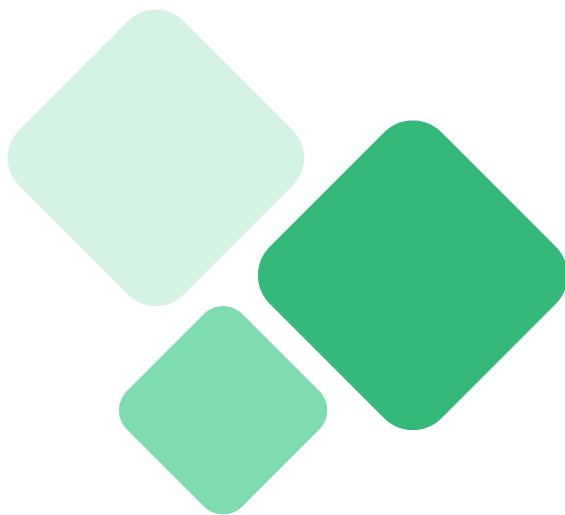
КАКО

Кратки предлози за рад указују на кључне радње које васпитачи и други запослени треба да прате, током различитих фаза свакодневног рада, да постигну ове дефинисане циљеве:

Пре поласка и током почетног периода адаптације

---

⁶ Руководство овде се односи на управника установе / групе задуженог и за стварање услова рада као подршке и могућности за опсервације, разматрање, планирање, тимски рад и сарадњу са родитељима како руководства, тако и запослених.

- Пажљиво прикупите важне информације од породице / родитеља / старатеља о културном пореклу детета, начинима неге и шта би свако од њих више волео пре поласка у групу
- Позовите дете и породицу (родитеље и старатеље) у посету групи пре поласка да подржите миран прелаз
- Пружите подршку родитељима / породицама / старатељима током периода прилагођавања

Дневна рутина у групи

- Одредите кључног запосленог који ће имати посебну одговорност за дете тиме што ће посматрати његово учење и напредак и бити у вези са породицом / родитељима / старатељима
- Обезбедите флексибилне стратегије прилагођавања
- Пажљиво посматрајте дете како би се упознали са његовим знацима / сигнаlima / темпераментом
- Усвојите флексибилне рутине како би одговорили на појединачне жеље / интересовања / потребе детета
- Откријте активности или материјале у групи које интересују дете
- Откријте дететову количину знања - знање које могу да стекну, у одређеној области као резултат породичних активности [нпр. пчеларство - погледајте пример]
- Пружите могућност детету да гради и проширује своје знање и интересовања
- Одговорите позитивно и са поштовањем на осећања детета
- Користите један-на-један рад у нези како бисте изградили блиске позитивне односе са дететом
- Именујте дечије радње и осећања у тренутку да би подржали само-препознавање и развој говора, посебно за дете које још није развило експресиван говор или дете чији се матерњи језик разликује од главног језика који се говори у групи
- Покажите позитиван однос према сваком детету у вашој групи
- Препознајте и поделите постигнуће детета са дететом, породицом и другом децом
- Повежите децу једно с другим
- Охрабрујте љубазност и пријатељство међу децом
- Подржите развој саосећања међу децом
- Упућујте децу на способније вршњаке за помоћ, по потреби
- Оснажите децу да решавају сукобе на доследан начин
- Дајте модел позитивних међусобних односа за децу у сваком тренутку са децом, са колегама, родитељима, породицама и старатељима.

Пример. а) **Разматрање садашњег рада**

Како показујете поштовање према малој деци у вашој групи?

Како негујете код мале деце осећај емоционалне добробити?

Како развијате аутентичне односе са малом децом у вашој групи?

Реф: Национални Савет за програм и вредновање, (2009) *Астер, Оквир програма за рано детињство, Национални Савет за програм и Вредновање*, Даблин, НССА.

Центар за развој и образовање у раном детињству (2006). *Шилта, Национални оквир за квалитет образовања у раном детињству*, Даблин, СЕСДЕ.

Аартс, М. (2000) *Марте Мео Основни Приручник* Холандија, Аартс Публикације.

Пример б) **Разматрање садашњег рада**

Како почињете да развијате однос са бебама и малом децом и њиховим породицама пре него што крену у групу?

Како подржавате миран прелаз беба и мале деце на уласку и изласку из групе сваког дана?

Које стратегије имате да вам помогну у изградњи сигурних односа са бебама и малом децом у групи?

Које дневне активности неге реализујете са бебама и малом децом?

Колико времена дневног рада је посвећено овим активностима неге?

Како осигуравате да активности неге продубљују ваш однос са бебама и малом децом?

Како негујете свој однос са бебама и малом децом током игре?

Како негујете везе између беба и мале деце на дневној бази?

Како обезбеђујете да негујете свој однос који одговара на импулс са свом децом у групи?

Како ваш однос са колегама и породицама пружа позитиван пример за бебе и малу децу?

Реф: Национални Савет за програм и вредновање, (2009) *Астер, Оквир програма за рано детињство*, Национални Савет за програм и Вредновање, Даблин, НССА.

Центар за развој и образовање у раном детињству (2006). *Шилта, Национални оквир за квалитет образовања у раном детињству*, Дублин, СЕСДЕ.

Аартс, М. (2000) *Марте Мео Основни Приручник* Холандија, Аартс Публикације.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 4 - Анализа потреба за породице

Инструмент 7 – Размишљања о професионалном усавршавању

Инструмент 12 – Приоступ „4 стуба програма“

Инструмент 19 - Мрежа самовредновања квалитета

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРЕ ПРАКСЕ

ИРСКА

Шилта стандарди, 5,
Астер Тема: Комуникација
Марте Мео метода комуникације

Консултовање и учествовање

Важно је консултовати децу, родитеље, породице, особље и друге заинтересоване групе о одговарајућим областима рада. Међутим, консултације саме по себи не осигуравају учествовање свих. Информације прикупљене кроз консултације морају се размотрити и пренети у дело, док консултоване стране треба информисати о резултатима /учинку консултација.

Мозаик приступ

Мозаик приступ комбинује низ метода који подржавају малу децу да изразе своја мишљења о питањима која их се тичу. На пример, да бисте истражили шта деца воле у групи, које материјале више воле, њихово омиљено место, итд:

- Дајте детету фотографски апарат да фотографише горе наведено;
- Дете води васпитача у обилазак групе и показује горе наведено;
- Дете може насликати или нацртати нешто као одговор на било које од горе наведених питања;
- Дете може дати своје мишљење о областима, материјалима у групи тако што им се показују фотографије и снимају њихови коментари.

За децу која још увек не говоре или чији први језик није главни језик који се говори у групи, важно је да васпитачи пажљиво прате дечије знаке, гестове и радње којима показују своје наклоности. Помоћни материјал као што су прави материјали или фотографије могу се користити као визуелна помагала.

РУМУНИЈА

У наставку је упитник за децу развијен у програму "Scoala Altfel" (Другачија школа): "Знајте више, будите бољи"

УПИТНИК ЗА ДЕЦУ

ГРУПА: _____

1. Заокружите 2 активности у којима сте уживали највише у недељи "Другачија школа": "Сазнајте више, будите бољи!".

2. Нацртајте како сте се осећали током ових активности.
3. Нацртајте друге активности које желите да радимо у "Другачија школа:" Сазнајте више, будите бољи! "

РЕФЕРЕНЦЕ

Изградња позитивних односа између васпитача и деце:

csefel.vanderbilt.edu/briefs/wwb12.pdf

Kei Tua o te Pae / *Процена учења: Најбољи примери из раног детињства* је водич за најбољу праксу који ће васпитачима омогућити да наставе да унапређују квалитет образовања деце:

<https://education.govt.nz/early-childhood/teaching-and-learning/assessment-for-learning/kei-tua-o-te-pae-2/assessment-for-infants-and-toddlers-he-aromatawai-kohungahunga-tamariki/reciprocal-and-responsive-relationships-nga-whakawhanaungatanga/>

Мозаик приступ:

https://in.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/43997_9781446207529.pdf

Консултације у пракси - пример из Аустралијског музеја:

<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10645578.2011.557626?scroll=top&needAccess=true>

ИНСТРУМЕНТ 9: НЕГОВАЊЕ ОКРУЖЕЊА ЗА УЧЕЊЕ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА:

Запослени - Исказ 3 - Веома стручни запослени чије основна и континуирана обука омогућавају да испуњавају своју професионалну улогу.

ШТА

Кратки практични предлози као подршка васпитачима у анализирању окружења за учење, како би осигурали да она негују, богате и стимулишу холистички развој све деце.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- Обезбедити да унутрашња и спољашња средина за учење пружају свој деци довољно простора, материјале и опрему да подстакну креативност, радозналост, машту, да подрже независност деце и подстакну их да преузимају одговарајуће ризике
- Омогућити деци да бирају из широког спектра активности и материјала који одговарају њиховом породичном и културном пореклу, интересовањима, способностима и расположењима и дају висок ниво добробити
- Подржати дечији холистички развој кроз окружења која обогаћују, где се средина сматра "трећим одраслим" помоћу којег васпитачи могу да приуште време да посматрају и слушају дечије разговоре и планирају смислен програм за децу у групи

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: деца, васпитачи, руководиоци,

Индиректне: родитељи, потенцијални родитељи, породице, старатељи, спољашњи евалуатори

СТАРОСНА ГРУПА ДЕЦЕ 0 - 6 година

КАДА

На почетку - сваки тим је одговоран за своју собу и сви тимови преузимају одговорност за заједничке просторе као што су улази, ходници, спољашњи простори. Анализа окружења је континуирана, да би се окружење прилагођавало прогресивном учењу деце, њиховим променама интересовања и динамици групе.

КАКО

Како ваше окружење:

- Преноси поштовање према деци, породицама и васпитачима у вашем вртићу?

- Пружа добродошлицу свој деци, породицама, старатељима, укључујући оне различитог порекла и оне који имају различите способности?
- Негује осећај идентитета и припадања све деце?
- Одражава различитости деце, породица, старатеља који долазе у вртић / групу? На пример, постери, материјали, књиге, реквизити и опрема?
- Излаже слике деце и породица и дечијих радова поштујући их и у нивоу погледа деце?
- Нуди деци дефинисане области интересовања у затвореном и отвореном простору - укључујући простор за књиге, кућни простор, удобан простор за опуштање, простор за конструисање, где могу да буду креативни, решавају проблеме, да буду са другарима или да буду сами?
- Промовише осећај мира и реда - на пример, неутралне боје, адекватну доступну пставу, непретрпане зидове и полице?
- Обезбеђује материјал и опрему који су важни за фазу развоја и интересовања детета?
- Обезбеђује различите материјале као провокацију - стварне, природне, сензорне, отворене, лабаве делове?
- Обезбеђује одговарајуће изазове за децу?
- Подстиче децу да истражују и експериментишу како у затвореном, тако и у отвореном простору?
- Подржава децу да искусе природу током свих годишњих доба?
- Обезбеђује удобан, пријатан и, по потреби, приватан простор за сву децу, одрасле и посетиоце?

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 3 - План за инклузију ПВО

Инструмент 4 - Анализа потреба за породице

Инструмент 12 – Приступ „4 стуба програма“

Инструмент 13 – Мисија предшколске установе

РЕФЕРЕНЦЕ

Астер Шилта практични водич Окружења за учење од рођења до три године:

<http://www.ncca.ie/en/Practice-Guide/Creating-And-Using-The-Learning-Environment/Creating-and-Using-the-Learning-Environment-Self-evaluation-Tool-Babies-and-Toddlers-birth-3-years-.pdf>

Астер Шилта практични водич Окружења за учење за узраст од 3 - 6 година:

<http://www.ncca.ie/en/Practice-Guide/Creating-And-Using-The-Learning-Environment/Self->

[evaluation-Tools/Creating-and-Using-the-Learning-Environment-Self-evaluation-Tool-Young-Children-3-6-years-.pdf](#)

J. Вурм (2009)

<http://www.communityplaythings.com/resources/articles/2009/how-the-environment-inspires-curriculum>

Шилта Стандард 2 Окружење и Стандард 6 Игра

<http://siolta.ie/media/pdfs/23746%20Full%20and%20Part%20Time%20Text.pdf>

ИНСТРУМЕНТ 10: НЕГОВАЊЕ ПРОФЕСИОНАЛНОГ УСАВРШАВАЊА

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА:

Запослени - Исказ 4 - Услови рада који дају подршку и укључују стручно руководство које ствара могућности за посматрање, рефлексију, планирање, тимски рад и сарадњу са родитељима.

ШТА

Подршка руководиоцима установа да негују професионални развој васпитача.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- Подржати управнике / директоре у омогућавању стручног руковођења
- Подржати управнике / директоре у поштовању закона о раду и најбољих пракси
- Подржати редовни стручни дијалог између директора / управника и сваког од васпитача, и другог помоћног особља
- Подржати рефлексивну праксу међу васпитачима и помоћним особљем
- Охрабрити и подржати васпитаче и помоћно особље да се континуирано укључују у различите методе професионалног усавршавања
- Осигурати да су васпитачи и други запослени вредновани и подржани у испуњавању својих улога и одговорности

Време без деце је неопходно за постизање ових циљева

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: васпитачи, управници / директори, помоћно особље
Индиректне: деца, родитељи

СТАРОСНА ГРУПА ДЕЦЕ 0 – 6 година

КАДА

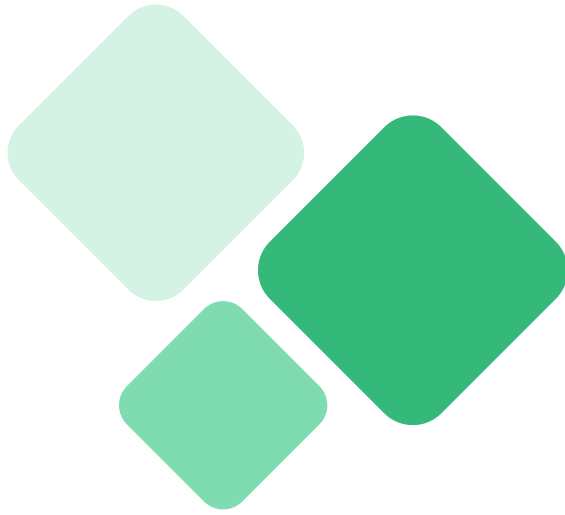
Континуирано

КАКО

- Руководиоци негују атмосферу подршке и сарадње са и између свих запослених
- Руководиоци су упознати са и поштују закон о раду, као и смернице за најбоље праксе приликом запошљавања, упућивања и редовног пружања подршке васпитачима и помоћном особљу у њиховим улогама.
- Установа има јасне политике и процедуре за запошљавање, упућивање и пружање подршке свим запосленима

- Постоје документовани докази о процесу запошљавања и давања отказа.
- Руководиоци осигуравају да сви запослени добијају редовну подршку и надзор и годишњу процену.
- Постоје документовани докази о подршци, надзору и састанцима процене за сваког запосленог.
- Руководиоци идентификују начине којима се може одговорити на потребе подршке сваком запосленом.
- Руководиоци осигуравају да они сами имају време и подршку да анализирају и остварују своју улогу и одговорности
- Руководиоци траже предлоге запослених да још више унапреде добробит свих и тимски дух у установи.

Размишљања управника

Стратегија	да	Тренутна пракса	не	План деловања
Да ли:		Како то радиш?		Како бих то могао да урадим?
постоји кодекс понашања за целокупно особље				
постоји тимски договор (како радимо заједно)				
су одређена задужења				
је дата аутономија особљу у обављању њихових обавеза				
се одржавају редовни састанци				
се усвајају предлози тимова о којима ће се разговарати на састанцима / приликом редефинисања политике установе				
спровode у дело оно што је договорено на састанцима				
постоји ажурирана политика одабира кадрова				
постоји широко оглашавање о поступку запошљавања				
је обезбеђено да чланови тима буду представници различитих породица из локалне заједнице				
постоји јасан опис за свако радно место				
је обезбеђено да чланови тима имају редовну подршку приликом увођења у посао				
се спроводи редовна подршка и контрола над свим члановима тима				
је обезбеђено да сваки члан тима добије годишњу оцену				
је обезбеђено да будете обавештени о свим релевантним обукама, саветовањима и семинарима у околини				
учествујете у локалним /				

националним удружењима	струковним				
је обезбеђено да пратите развој науке у сектору неге и васпитања мале деце					
имате редовну подршку и контролу					

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 7 – Размишљања опрофесионалном усавршавању

Инструмент 12 – Приступ „4 стуба програма“

Инструмент 18 - Менторство у праћењу и вредновању

Инструмент 19 – Мрежа самовредновања квалитета

ИНСТРУМЕНТ 11: ОСНАЖИВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ У ПВО

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА:

Запослени - Исказ 4 - Услови рада који дају подршку и укључују стручно руководство које ствара могућности за посматрање, рефлексiju, планирање, тимски рад и сарадњу са родитељима.

ШТА

Модел за неговање сарадње и тимског рада са и између свих запослених у предшколској установи / групи. Потребно је време да запослени разматрају и поделе своје вештине, итд. и да разговарају о могућностима.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- Потврдити јединствене снаге, вештине, знање, искуство и важна интересовања запослених и истражити могуће начине њихових дељења и примене у установи / групи
- Делити и интегрисати нова знања у рад
- Обогатити тимски рад и унапредити праксу
- Подстицати размишљање о раду

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: васпитачи, руководиоци, помоћно особље
Индиректне: деца, родитељи

СТАРОСНА ГРУПА ДЕЦЕ: 0 - 6 година

КАДА

На почетку, са свим запосленима у установи / групи и стално, упоредо са новим обукама или хобијима и како се нови запослени придружују тиму

КАКО

- Подржати све запослене у идентификацији појединачних јединствених вештина, знања, искустава и интересовања (погледајте образац 1)
- Обезбедити простор, време и разне могућности за особље запослене да поделе и разговарају са осталим запосленима о овим темама
- Обезбедити различите начине за запослене да разматрају и поделе ново што су сазнали на обукама из истраживања, на конференцијама итд. (види образац 2)
- Истражити начине да интегришу у рад вештине, знање, искуства и интереси

Образац 1

Одвојите мало времена да размислите о својим јединственим стручним снагама, вештинама и знањима, а затим о вашим личним талентима, интересовањима и искуствима. (Ваше колеге вам могу помоћи у овој вежби). Када сте их идентификовали, запишите их на левој страни лептира. Затим размислите како бисте укључили своју јединственост у рад с децом, породицама и колегама. Запишите ово на десној страни лептира.

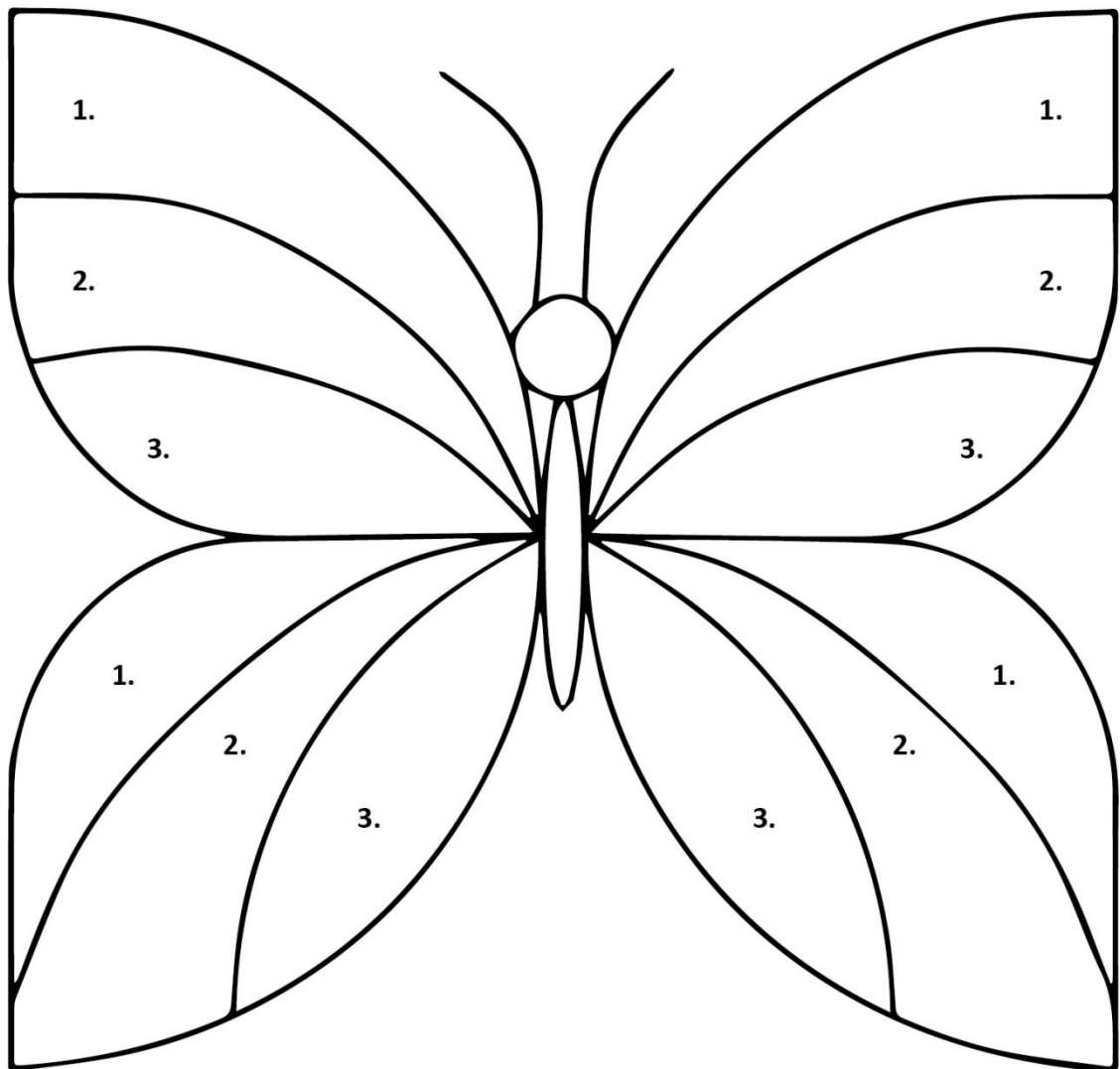

Професионална улога:

*Које су моје јединствене снаге?
Које су моје јединствене вештине?
Које јединствено знање имам?*

Пракса:

*Како могу даље да интегришем своје
јединствене снаге, вештине и знања у
свој рад?*

Личне особине:

*Какве јединствене таленте имам?
Каква јединствена интересовања имам?
Какво јединствено искуство имам?*

Пракса:

Како могу даље да интегришем своје

јединствене снаге, вештине и знања у свој рад?

Образац 2

Порекло информација / новог сазнања (нпр. чланак, семинар, обука, разговор са другим стручњацима)	Информација/ново сазнање	Разматрања / разговори / импликације за праксу	Акције које треба предузети

--	--	--	--

Име: _____ Позиција: _____ Датум: _____

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 7 – Размишљања о професионалном усавршавањуј

Инструмент 12 – Приступ „4 стуба програма“

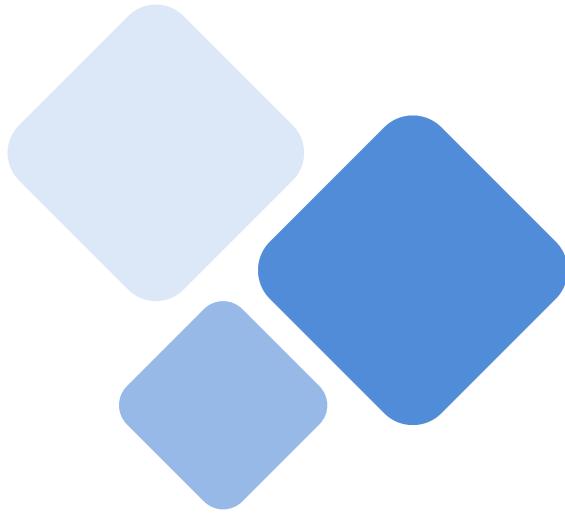
РЕФЕРЕНЦЕ

Шолта - Стандард 10 Компоненте 10.4 и 10.5 и Стандард 11 Компоненте 11.3 и 11.4

ИНСТРУМЕНТ 12: ПРИСТУП «4 СТУБА ПРОГРАМА»

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Програм - Исказ 5 - Програм који је заснован на педагошким циљевима, вредностима и приступима који омогућавају на холистички начин деци да постигну свој пуни потенцијал.

ШТА

Програм треба да омогући прилику свој деци да се укључе у разне врсте активности и искустава, да истражују и експериментишу са разним материјалом, укључујући природне, стварне и незавршене предмете. Програм би требало да дефинише и одрази окружење у коме се спроводи учење. То окружење треба да подржи и промовише дечији когнитивни, друштвени, емоционални и физички развој.

Програм треба такође да обухвати и време за разговор ккао би се олакшала заједничка изградња знања и давања смисла.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- Планирати и описати могућности које ће васпитачи пружати, с децом и родитељима, и према различитим потребама и интересовањима деце. Ово се заснива на 4 главна стуба учења: учење да се зна, учење да се уради, учење да се буде и учење да се живи заједно;
- Побољшати квалитет педагошких активности које треба развијати током године. Треба укључити различита друштвена и културна порекла и локалну средину.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: Васпитачи и други запослени у установи / групи.

Индиректне: Деца, родитељи, породице.

СТАРОСНА ГРУПА ДЕЦЕ 3 – 6 година

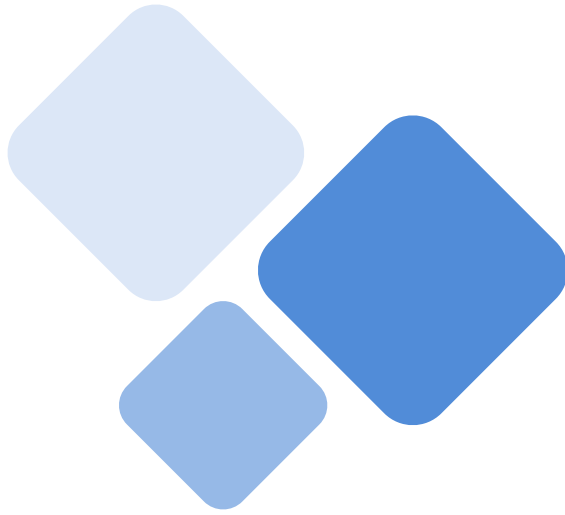
КАДА

На почетку школске године.

КАКО

Педагошко особље на почетку школске године дефинише план кроз који ће развијати 4 стуба програма. Потребно је пратити следеће принципе:

1. Учење да се зна стуб се односи на развој компетенција у когнитивним инструментима, укључујући писменост, рачунање и животне вештине. Ове компетенције помажу деци да разумеју и граде однос са светом око њих. Учење да се зна подразумева учење како да се учи кроз активности које помажу у концентрацији, вештинама памћења и размишљања. Подржавањем учења да се упознају са стубовима, васпитачи негују позитиван однос деце

према учењу. То укључује отпорност, независност, упорност, преузимање ризика и доношење одлука.

Важно је осигурати да деца имају времена, могућности и изборе везане за:

Истраживање материјала перко својих чула:

- Пронађите и истражите праве материјале као што су: шкољке, плута, глатко камење, материјале различитих текстура, перје, борове шишарке.
- Погодне предмете од метала, дрвета и коже.
- Песак, вода, пластелин.
- Лепак, боја за прсте, пена.
- звоно на ветар, ветроказ, ветрењаче, покретни кругови на ветар (можда израђени од CD-а).
- Мућкалице, чегртаљка, музички инструменти.
- биље у башти или саксијама за додир и мирис.
- Воће и поврће за мирис и укус.
- плоче са рупицама, вуна, сечење, лепљење, слагалице итд.

Укључивање у физичку активност:

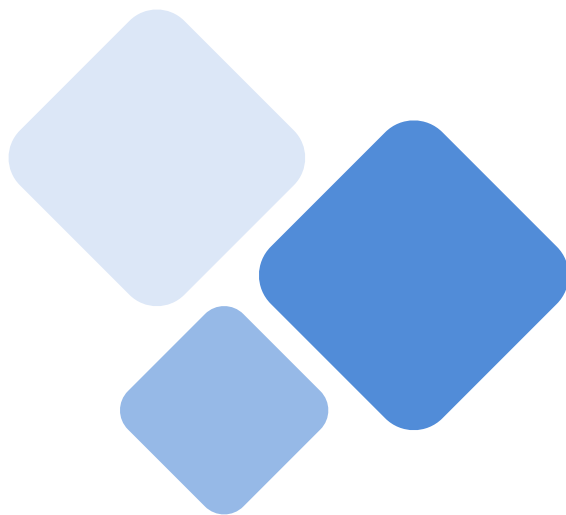
- Играње на стомаку, превртање, пузање, повлачење за стајање, пењање, трчање, скакање, бацање, љуљање, клизање, балансирање.

Креативно изражавање:

- Велики комади воштане боје / креде за бебе и тек проходалу децу.
- Маркери, бојице, оловке за цртање.
- Боје, четкице, разне врсте папира итд.
- Отпадни материјал - кутије за јаја, картон, трака, канап, запушачи, итд.
- Материјали за грађење - блокови, штапови, картонске кутије различитих величина.
- Певање, плесање, глума.
- Играње улога - лекари, радници, фризери, мајке и очеви, зубар итд. и пратећи реквизити, чајне гарнитуре, лутке, костими, итд.

Развијање језичких вештина:

- Успаванке, риме, песме акције-риме.
- Лутке, телефони, микрофони.
- Различите књиге, фотографије, постери, књиге за креирање прича, драматизација прича.
- Игре као што су Вир Вир, Жмурке, игре речи, игре са сликама.
- Учествовање у дискусијама у паровима, малим групама и великим групама са одраслима.

2. Учење да се уради се развија комбинацијом вештина и искустава. Укључивањем људи који живе у локалној средини, деца могу научити вештине и умећа који могу бити потребни за обављање специфичних задатака у групи и уопште у заједници.

Обезбедите да деца имају времена и могућности да постану вешти и сигурни кроз:

Развијање вештина сопствене неге:

- Деца су укључена у храњење себе, у одржавање сопствене хигијене, облачење себе и старање о сопственим стварима.

Вођење бриге о просторији за игру / окружењу за учење:

- Пажљиво коришћење материјала и опреме.
- Распремање материјала и опреме.
- Узгајање и брига о семенима, клицама, биљакама.
- Одговорно коришћење правих алата - маказе, хефталице, метле, ђубровници, лопатице, прибор за јело итд.

Истраживање улога и помагање у групи:

- Кувар, чистач, администратор итд. (где је важно и одговарајуће)

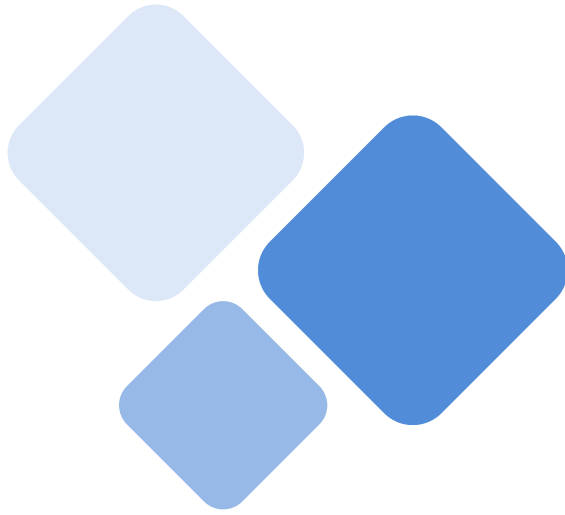
Истраживање различитих улога у локалној заједници:

- Позовите родитеље, бабе и деде и друге чланове породице да поделе своје улоге, вештине или хобије. Организујте посете до или из хитне помоћи, полицијске станице, безбедности на путевима итд.

3. Учење да се буде стуб се развија кроз лична открића. Ово подразумева излагање приликама и обогаћивање могућности да се истражи креативност. Укључује тело, ум и дух и промовише свеукупни лични развој.

Пружити могућност деци да истражују и цене:

- Уметност
Широк спектар књига - поезија, фикција, документарне
Представите писца и илустратора у свакој књизи
Подржите децу да праве своје књиге
Представите познате:
Сликаре - дискутујте о светлости, бојама и сл.
Музичаре - слушајте разну музику, истражујте музичке инструменте.
Плесаче - балет, модерни плес, старе игре итд.
Позовите родитеље да поделе уметност из своје културе.
Посетите локалне библиотеке, уметничке галерије и позоришта.
- Спорт

Идентификујте и истражите спортове за које су породице заинтересоване, локални / национални / међународни спортови.

- Науку
Истражите и разговарајте о једноставним научним експериментима нпр. правећи тесто за игру.

4. Учење да се живи заједно стуб је заснован на различитостима, сличностима и разликама, индивидуалностима.

Мото: "У реду је бити исти и у реду је бити другачији!"

Обезбедите време и могућности деци за истраживање:

- Себе - огледала да се виде, акцијске риме као што су "Глава, рамена, колена, ножни прсти", уметничке активности кроз које се представљају.
- Разговарајте о сличностима и разликама у изгледу, способностима (ако је прикладно).
- Породичне структуре: чланови породице, проширена породица.
- Кућа: различите врсте кућа у групи, заједници, свету.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 3 – План за инклузију ПВО

Инструмент 8 – Неговање односа са децом и између њих

Инструмент 9 – Неговање окружења за учење

Инструмент 10 – Неговање професионалног усавршавања

Инструмент 11 – Оснаживање запослених у ПВО

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРЕ ПРАКСЕ

Предлози за **учење да се зна стуб**:

Предлог 1: Да ли сте Ви господин Голицави?

Циљ: Истраживање чула додира.

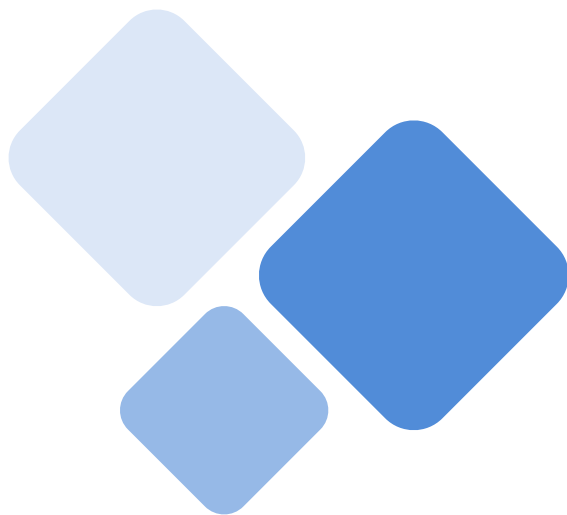
Материјал: Повези за очи, перје, памук, мали предмети са различитим текстурама.

Активности: Деци су повези на очима. Питајте их да ли могу да осете где и када их перо додирује. Да ли су неки делови њиховог тела осетљивији од других? Да ли су голицави свуда?

Деца слободно користе вреће да погоде шта је унутра.

Вредновање: Да ли деца могу да именују предмете које не виде само преко додиравања?

Предлог 2: Нојева барка и парови животиња - пример како се тема може истражити кроз различите медије како би се подржало схватање значења и дубље разумевање.

Циљ: Подизање свести о различитим врстама животиња, док се развијају вештине сортирања и груписања.

Материјал: Модел барке и играчке животиња, прича (нема потребе да се каже деци да је прича из Библије), материјали за моделовање, обруч за физичко, књиге, табеле.

Активности:

Идеално, ова активност се може понудити када деца имају интересовање за зоолошки врт или животиње, али се такође може представити након што су деца посетила зоолошки врт или локалну продавницу за кућне љубимце и видела праве животиње. Ако то није могуће, можда започните са кућним љубимцима са којима су деца упозната или им покажите слике правих животиња (књиге, интернет, постери итд.).

Представите деци играчке животиње. Разговарајте о свакој животињи - величини, боји, особинама, гласовима које та животиња пушта итд.

Охрабрите децу да пронађу пара и да дајте сваком пару животињу да имитирају, а затим да је користе као реквиит, док васпитач прича причу.

Када деца буду упозната са причом, драматизујте је заједно, стојећи на тепиху који представља барку, крећући се у паровима, имитирајући различите животиње. Играјте игре, меморисања карата парова животиња, сортирања и израђујте групе животиња користећи моделирање / креативне материјале. Обезбедите бојице и материјале за бојење и цртање како бисте помогли деци да представе своје знање о животињама. Раздвајајте животиње у групе користећи различите карактеристике, нпр .: по боји, величини, броју ногу. Користите обруче за сортирање. Пронађите парове животиња, било играчака модела или слика. Деца могу поновити причу користећи моделе, играчке, слике или цртеже.

Игра погађања- одаберите животињу и имитирајте како се креће да друга деца погоде.

Представите песме или риме о различитим животињама.

Истражите различита станишта животиња, имена беба животиња, исхрану итд. са малим групама заинтересоване деце.

Направите мала светска станишта у консултацији са децом. Она анализирају и проширују своја знања.

Процена: Да ли дете показује интерес и радозналост и жели да се бави животињама?

Да ли дете учествује и доприноси дискусији о животињама?

Да ли дете може да стави животиње у парове и манипулише моделима?

Да ли дете може ли да испита животиње и ставити их у различите категорије?

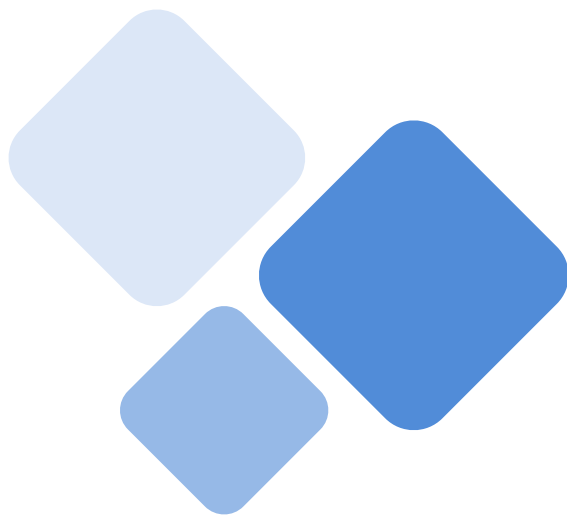
Да ли дете може да идентификује неке од особина животиња и да их представи кроз имитирање, цртеже, слике или тако што их упари са сликама у књигама?

Предлози за **учење да се уради стуб:**

Предлог 1: Имате ли срећно лице?

Циљ: Пажљиво праћење црта лица и како су позиционирана.

Материјал: Пластична огледала, папирни тањери, пластичне боце, балони, декоративни

материјали као што су чистач за флаше, лепак, карте, коришћени папир за завијање поклона, итд.

Активности: Погледајте у огледало како бисте посматрали црте лица. Погледајте своје вршњаке и проверите да ли су њихова лица иста. Упарите боју косе са влакнима вуне или других материјала. Дајте папирни тањир сваком детету. Обезбедите им велики избор материјала како би додавали карактеристике, нпр. чистач за флаше за обрве и округле балоне за носове. Покушајте да поставите различита изрезана уста на лице како би изгледало као да плаче, да се љути, да се смеје, итд.

Будите веома пажљиви да деца не стављају ништа у уста и помозите им при употреби малих маказа.

Процена: Да ли је дете способано да упари изразе лица са осећањима?

Предлог 2: “Incy Wincy Spider”-Један Мали Паук

Циљ: Истраживање и откривање живих бића и коришћење креативних вештина за прављење сопствених верзија.

Материјал: Сlike, „You Tube” снимци песме „Incy Wincy Spider”, видео снимци о пауковима за разговор о њима, ухваћени пауци, пластелин и осам пластичних сламки или вунене бомбице и осам жица за чишћење флаша, еластична, велика картонска цев, канап, тег, лоптица за стони тенис, посуда за воду, материјал за кућицу за паукове: пластична тегла, гранчице, вата.

Активности: Научите песмицу „Incy Wincy Spider” и пјевајте заједно. Гледајте паукове како се крећу на видео снимцима, идите напоље и потражите паукове мреже. Гледајте паука како прави мрежу. Направите дом за паука. Направите модел паука користећи пластелин са осам пластичних сламчица за ноге или бомбице од вуне са жицама за чишћење флаша за ножице. Причврстите ластиш дужином паука да може да креће горе, доле. Користите велику картонску цев као олук и питајте децу да ли могу помоћи пауку да изађе из „олука”. Користите модел причвршћен за комад канапа са оловком на крају. Пошто је тежина бачена ван цеви, паук ће скочити унутар ње.

Такође можете направити модел паука са лоптицом за стони тенис. Користите посуду за воду како бисте истражили како ће паук пловити и подићи се када се цев напуни водом.

(Осигурајте се да кад је активност готова, паукови буду склоњени)

Процена: Може ли дете препознати и нацртати паука?

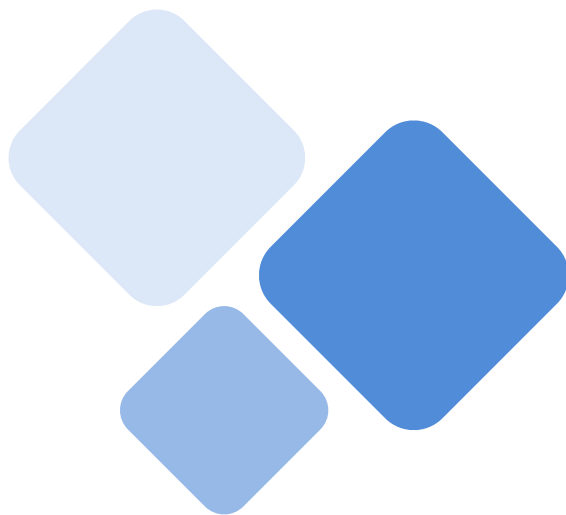
Примери активности за **учење да се буде стуб:**

Предлог 1: Шта је у језеру?

Циљ: Разумети разноврсност живих бића у језерској води.

Материјал: канта, пластични акваријум, лупа, беле пластичне каде, карте за идентификацију, књиге.

Активности: Ове активности могу се одвијати на језеру или у групи. Користите канту за сакупљање језерске воде и напуните пластични акваријум. Користите лупу да посматрате разноликост живих ствари у свежој води. Обратите пажњу на то како се крећу. Беле кадице или поклопци су корисни јер су мала створења лако видљива на белој површини.

Користите слике, књиге, снимке или цртеже да бисте идентификовали створења.

Процена: Може ли дете видети и дискутовати о разним створењима које види?

Примери активности **учење да се живи заједно стуба:**

Предлог 1: Да ли вас можемо чути?

Циљ: Да се схвати да низ звукова може да се произведе користећи различите делове тела. Научити да се ради заједно.

Материјал: Камера са лаптопа, рачунара или микрофон-камера + повез за очи.

Активности: Изазовите децу да направе три различита звука рукама, стопалима, ногама, гласовима, итд. Снимите их и питајте другу децу како мисле да су звуци направљени. Ставите деци повез на очи и питајте их да погоде како је њихов другар направио звук (рукама, устима, ногама итд.)

Процена: Да ли је дете способно да прави различите звуке?

Предлог 2: Направите папирне људе.

Циљ: Посматрати и дискутовати о деловима тела и упоређивати дужину удова, бројање парова и обогаћивање речника.

Материјал: разне дужине белог папира, фломастери.

Активности: Замолисте дете да лежи на белом папиру спојеном заједно како би се направио тепих и цртајте линију око њега. Исеците папир по линији и користите за излагање. Дискутујте о деловима тела, упоређујте величине делова тела, нпр. рамена и струка, дужине руку и ногу, величине главе у односу на тело. Направите етикете да стављатена папирни модел.

Свако дете се може представити на овај начин – обезбедите различите боје за тонове коже и боје за очи, вуну (за косу) и тканине (за одећу).

Процена: Може ли дете именовати просте делове тела?

Разговарајте о сличностима и разликама у изгледу.

Предлог 3: Кућни љубимци.

Циљ: Посматрати сличности и разлике код животиња (исто као и код људи).

Материјал: Продавница кућних љубимаца или азил за животиње, видео снимци / слике / фотографије животиња, пластичне животиње, плишане играчке, опрема за чување кућних љубимаца: храна за животиње, простирка за животиње, кавези, итд.

Активности: Посетите продавницу за кућне љубимце или азил. Погледајте различите боје птица, крзнених животиња и риба. Разговарајте о томе шта је свакој животињи потребно: храна, станиште, нега, топлота, итд. Погледајте различите хране за животиње и упарите их са сваком од животиња.

У групи направите колаж са сликама и / или погледајте снимке или фотографије животиња. Направите продавницу кућних љубимаца користећи играчке животиње, храну, постељину, кавезе итд. Објасните да није добро купити пса или мачку из продавнице за кућне љубимце. Разговарајте о усвајању луталица.

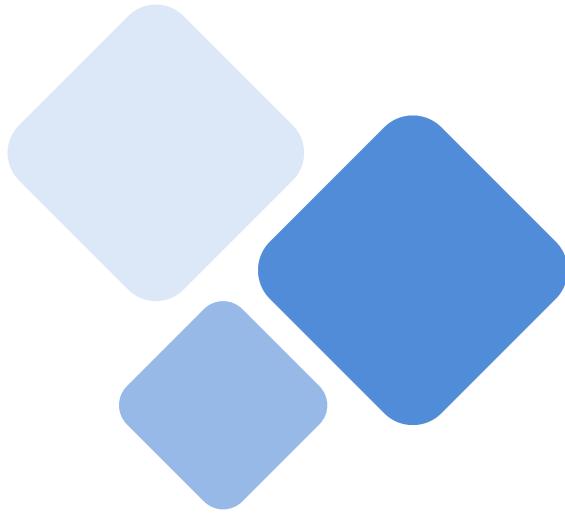

Безбедност: Оперите руке пре и после додиривања животиња, пазите на било какве проблеме са астмом и алергијама, обезбедити одговарајући однос броја деце и одраслих особа за посету.

Процена: Може ли дете показати именованог кућног љубимца на слици? Може ли поштовати животиње?

РЕФЕРЕНЦЕ

Ж. ДЕЛОР (1996), *Learning: The Treasure Within; Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century.*

ИНСТРУМЕНТ 13: МИСИЈА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Програм - Исказ 5 - Програм треба да буде базиран на педагошким циљевима, вредностима и приступима који омогућавају на холистички начин деци да постигну свој пуни потенцијал

ШТА

Заједничко разумевање васпитача о педагошким циљевима, вредностима и приступима који омогућавају деци да на целовит начин достигну свој пун потенцијал. То укључује учење да буду, учење да ураде, учење да знају и учење да живе заједно.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- омогућити рефлексивну праксу и међусобно разумевање тимова васпитача о свом приступу програму и његовој делотворности у пружању подршке свим областима развоја детета.
- Подстакнути усвајање националног ПВО програма (ако постоји), четири стуба учења (UNESCO) и настајући програм базиран на игри.
- Развити заједничку мисију и исказ о програму, као живе инструменте.
- Осигурати да је програм смислен, релевантан и да ангажује децу и негује све области њиховог развоја.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: руководиоци, васпитачи, деца, родитељи, породице
Индиректне: инспектори.

СТАРОСНА ГРУПА ДЕЦЕ 0 – 6 година

КАДА

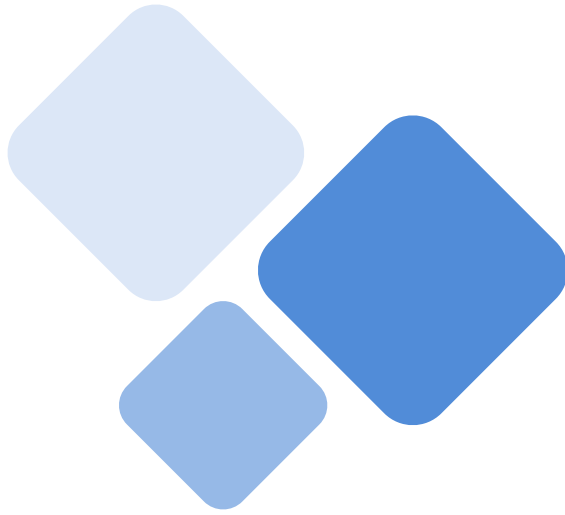
Сав рад у установи треба да буду подржан јасно исказаном мисијом. Када је једном Мисија развијена, треба да буде размотрена на годишњем нивоу у сарадњи са тимом запослених.

КАКО

Руководиоци и власници предшколских установа и група су одговорни за дефинисање и остваривање мисије, заједно са васпитачима, стручњацима за ПВО, децом и родитељима. Начин на који се конкретно реализује овај процес зависи од сврхе и визије сваке установе, као и од социјалног и културног контекста.

Неопходни су следећи кораци да се боље реализује процес:

1. Анализирајте целокупну визију установе / групе и шта желимо за децу и породице, водећи рачуна да се то одражава у делу који говори о програму.
2. Размислите о начину на који средина установе / групе подржава учење.

3. Усвојите програм који се заснива на игри, који подржава децу да се активно ангажују и истражују свет и односе око њих. Ово би требало да укључује: време за слободну игру и активности, време за заједнички рад у мањим и већим групама, време за игру напољу и време за оброк и бригу око детета. Програм би требало да представља равнотежу између активности које је васпитач започео а дете наставило да спроводи.
4. Усвојите приступ који подржава дете као способног и компетентног, активног ученика и пружа могућност деци да буду активна у свом учењу и истраживању.
5. Усвојите приступ процене учења деце који се заснива на њиховим снагама.
6. Сместите учење детета у односе са другом децом, васпитачима, родитељима и породицама.
7. Укључите децу, васпитаче, стручњаке за ПВО, родитеље и породице у развијање заједничке мисије.
8. Истражите начине размене информација о програму са децом, родитељима и породицама.
9. Развијте мисију у писаној форми, тако да садржи принципе програма ПВО.
10. Осигурајте да је сви ново запослени су упознати са приступом програму и да га добро разумеју.
11. Осигурајте да све нове породице које долазе у установу / групу су упознате са приступом програму и да га добро разумеју.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 2 – *Статут Установе*

Инструмент 9 – *Неговање окружења за учење*

Инструмент 12 – *Приступ «4 стуба програма»*

Инструмент 30 – *Приступ партиципативног руковођења*

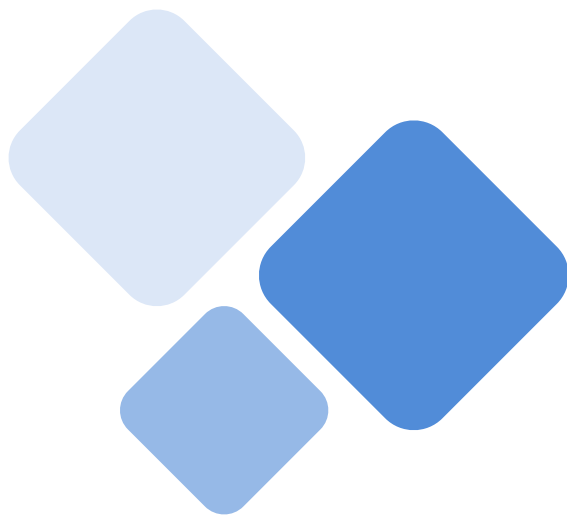
ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРЕ ПРАКСЕ

ИТАЛИЈА

Примери образовног програма који се односе на одређену област у региону Умбрија.

ОБРАЗОВНИ ПЕДАГОШКИ ПРОЈЕКАТ

Образовни педагошки пројекат се односи на сложу и одабрану серију избора везаних за педагошку организацију и структуру установе / групе. Најважнији избори укључују: структурирање области интересовања, организација простора и времена, обезбеђивање алата и материјала, однос са породицама, услуге, начини адаптације, начини социјалног руковођења, иницијатива за промоцију различитих транзиција и ефикасна организација радне групе. Програмирање значи прављење образовног пројекта који обухвата опште и специфичне циљеве за узрасте на које се односи. Оно представља методологију рада која

омогућава давање дубине и смисла образовном путу.

Програмирање није задатак једног човека, већ је резултат рада и посвећености свих запослених који раде у установи / групи. То је програм који се мора стално пратити кроз благовремено и систематск посматрање.

ДИДАКТИЧКО ПРОГРАМИРАЊЕ

Дидактичком програмирању је поверен задатак организовања, планирања успостављања и идентификације активности у циљу остваривања образовних циљева и развоја образовног пројекта. Оно представља временску и организациону структуру активности; процедуре које васпитачи користе за дефинисање и достизање планираног резултата програма за децу.

РЕФЕРЕНЦЕ

CARTER, Margie, *Сарадња– Прелазак с речи на дела, у Ствари за играње у заједници*, децембар 01, 2010

<http://www.communityplaythings.com/resources/articles/2010/walking-the-talk-of-collaboration>

<https://education.gov.mt/en/Documents/A%20National%20Curriculum%20Framework%20for%20All%20-%202012.pdf>

ИНСТРУМЕНТ 14: ПРОГРАМ ЗА ЕКОЛОШКО ОБРАЗОВАЊЕ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Програм - Исказ 5 - Програм треба да буде базиран на педагошким циљевима, вредностима и приступима који омогућавају на холистички начин деци да постигну свој пуни потенцијал

Програм - Исказ 6 - Програм који захтева да особље сарађује са децом, родитељима као и међусобно, као и да промишља о свом сопственом раду.

ШТА

Образовни програм усмерен на постављање темеља за цело-животно еколошко образовање, развијање свести о здрављу и животним навикама. Програм се стално интегрише у педагошки програм током целе школске године. Доприноси развоју свих осам кључних компетенција, у складу са Препоруком о кључним компетенцијама за цело-животно учење, коју су Европски парламент и Европски савет усвојили 2006. године. Инспирисана је програмима: "Зелени вртић"⁷ (Zöld Óvoda) и програмом Зелене школе.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- Позитивно утицати на дечију свест и бригу о животној средини.
- Обезбедити могућности у којима деца могу истраживати и бити свесни своје улоге у доприношењу природној животној средини.
- Повећати видљивост концепта "зеленог вртића" како би се проширило директан и индиректан утицај зеленог образовања.
- Промовисати и интегрисати принципе одрживости у ПВО.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: руководиоци, васпитачи, деца.

Индиректне: родитељи, породице, локалне заједнице.

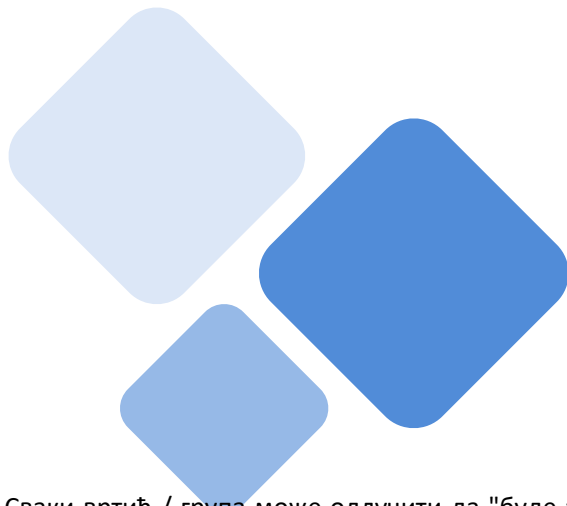
ДЕЧИЈА СТАРОСТНА ГРУПА: 3 – 6 година

КАДА

На почетку школске године, када се развија педагошки програм.

КАКО

⁷ Зелени вртићи имају циљ да образују следећу генерацију да има свест о животној средини и буду одговорни грађани. Принципи одрживости, одговорни ставови и навике према животној средини одређују све активности које се реализују у установи. Зелени вртићи укључују чланове и организације локалне заједнице на различите начине; локалне вредности и бриге су саставни део педагошког програма вртића. Оно што разликује Зелене вртиће од других институција за ПВО је њихова посвећеност теми свести о животној средини и одрживости па је од посебне важности развој дечије друштвене и грађанске компетенције. Зелени вртићи образују будуће одрасле људе да буду одговорни, обавештени о животној средини грађани који активно брину о одрживом развоју и очувању наших природних богатстава. Од 2016. године, 931 Зелени вртић је основан у Мађарској.

Сваки вртић / група може одлучити да "буде зелен" и да обликује своје активности, измени објекте, итд. према томе. Испод је предложено неколико инспиративних корака за имплементирање овог инструмента.

- Први корак у планирању реализације програма вртића за еколошко образовање, имајући у виду филозофију одрживости, је израда плана или ревизија мисије и навода у програму.
- Зелени садржаји и зелене филозофије укључени су у педагошке програме и планове вртића / групе. Они нису додатне "екстра" карактеристике; већ се одражавају у, и узимају у обзир током општег планирања циљева институције и начина њиховог постизања.
- Вртићи / групе ангажују чланове и организације локалне заједнице на различите начине, те се локалне вредности и проблеми укључују у педагошки програм вртића / групе.
- Затим се припрема специфичан годишњи план рада који је даље одређен у образовном плану сваке појединачне групе у установи. Овај зелени садржај који формира и обликује дечији еколошки свестан став и понашање већ је укључен у педагошке планове.
- Да би се промовисао здрав животни стил, одржава се врт за кухињу. Уз активно учешће родитеља, организују се посебни догађаји када, на пример, деца учествују у припреми сопствених јела или уче о важности воћа и поврћа. Родитељи се такође консултују у погледу здравог плана исхране.
- Карактеристике локалне животне средине и природног наслеђа се истражују, проучавају и узимају у обзир приликом планирања и остваривања педагошког програма.
- Принципи одрживости и еколошки одговорни ставови и навике прожимају све аспекте свих активности које се обављају у објекту.
- Унутрашњост установе ПВО / групе је оремљена тако да промовише свест о заштити животне средине и здравог начина живота (нпр. намештај је економичан, практичан и направљен од природних материјала).
- Свака просторија има свој посебан карактер, са пуно украсних биљака и колекцијом природних богатстава, тако да деца могу да гаје биљке, па и животиње (под надзором и у складу са законском регулативом везаном за безбедност и заштиту здравља).
- У дворишту установе ПВО / групе нема биљака које су отровне или представљају алергене; требало би да има поврћа, цвећа и баштенских биљака, мало камења и неко језерце исл. где би деца могла да уче да користе баштенски алат.
- Опрема у дворишту би требало да је направљена од еколошких материјала; заклони и водене површине би требало да буду постављени за пријатност деце.
- Енергетски ефикасна струја, системи за грејање и снабдевање водом треба да не наносе штету животnoj средини и да испуњавају законску регулативу везану за безбедност и заштиту здравља.
- Трeбало би обезбедити контејнере за селективно одлагање отпада који није штетан
- Искоришћени папир се одлаже одвојено тако да деца могу поново да га искористе (за оригами, цртање исл. пројекте).
- Управљање установом ПВО даје приоритет енергетски ефикасном и еколошком функционирању.
- Установе ПВО / групе прате најновије публикације и новитете у вези са образовањем о заштити животне средине; такође утичу на навике и изборе начина живота деце и

њихових родитеља, тако да постају потрошачи свесни очувања животне средине и одговорни чланови локалне заједнице.

- Постоји активна комуникација између установе ПВО и родитеља, чланова локалне заједнице, партнерских организација и других образовних установа. Сарадња и партнерство су установљени и одржавају се како би се и даље радило на очувању животне средине и природе. то ће омогућити да локалне вредности буду инкорпорирани у педагошки програм.
- У односу на емоционално, морално и друштвено образовање деце, кроз искуство се ствара позитиван став према природном окружењу.
- Вртић - група пружа средину за учење за сву децу, подједнако, што подстиче и практикује игру, истраживање, односе са заједницом и приступ отвореним просторима.
- Могућности и искуства су базирани на игри и омогућавају довољно времена деци да истражују, размишљају и играју се у природној средини.
- Излети се такође могу организовати. Чврсте основе еколошки свесног начина живота и ставова постављају се активним укључивањем родитеља (нпр. сакупљање одређеног отпада, рециклажа).
- Деца су укључена разговоре о променљивом свету у којем живе (нпр. важност заштите дивљих животиња, негативне последице загађења животне средине).

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 9 – Неговање окружења за учење

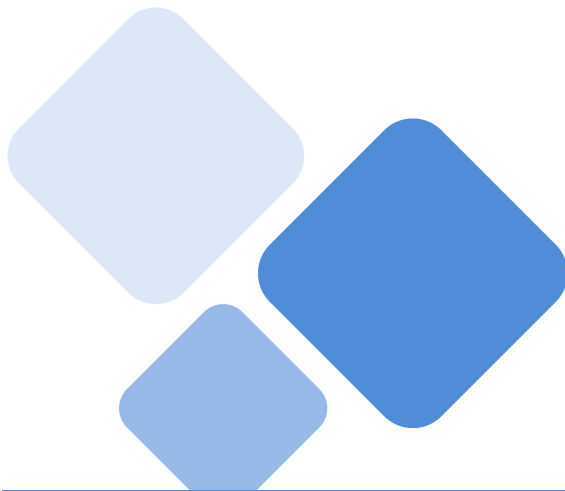
ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРЕ ПРАКСЕ

МАЂАРСКА

"Сензорна пећина"

У комбинацији са другим врстама активности, "Сензорне пећине" пружају посебну прилику деци да добију нове информације о животној средини. У једном од зелених вртића у граду Сомботеј (Szombathely) сензорне пећине се постављају три пута годишње: у пролеће, јесен и зиму. То је посебан образовни простор заштићен од већине облика спољашњих утицаја, тако да се деца могу сконцентrirати на скуп објеката који су посебно карактеристични за годишње доба. Деца доживљавају свет кроз осећања. Сензорне пећине су изграђене на начин који омогућава деци да истовремено користе неколико органа чула у малом, ограниченом простору, окруженом објектима које су већ срели (видели, мирисали, слушали, додиривали или чак пробали) у свом непосредном окружењу, док су се шетали или проводили време на игралишту или у шумском вртићу. Први контакт са лишћем, усевима, семенима, другим деловима биљака или инсектима, итд. увек се одвија на отвореном, у природној средини. Када се све ово прикупи и изложи у сензорној пећини, деца могу да се присете и затим прошире своје прво искуство. Већина ствари у сензорној пећини су директно повезане са претходним искуствима деце. Пошто су их доживљавали кроз своја чула, деца су често емотивно везана за ове природне предмете.

Вртић за природно нађубривање

Основни циљ Удружења за заштиту животне средине и здравља "SZIKE", основаног 1995. године, је промена постојећег односа према отпаду, прелазак са управљања-отпадом-на-крају-канализационе-цеви према смањењу настанка смећа и рециклирању. Удружење објављује постере, летке и књижице за образовање и подизање свести и организује обуке "Мастер за природно ђубриво" за појединце и заједнице, школе и општине, укључујући и руководства предшколских установа. Њихова шема нађубривања природним гнојивом је интегрисана у педагошки програм неколико вртића широм земље.

Програм Вртића за природно нађубривање скреће пажњу на важност компостирања и упознаје учеснике васпитаче и децу са процесом обнове земљишта.

Програм је диференциран како би одговорио на различите потребе различитих узрасних група. Деца уче основе природног ђубрења кроз игру и активности засноване на искуствима. Поред основног модула, програм се састоји од различитих изборних елемената. На пример, групе деце могу се међусобно такмичити у штафетној трци у којој морају одвојити слике ствари које могу постати ђубриво и оних које не могу.

ИТАЛИЈА

Пољопривредно гнездо

Фарма је образовна служба повезана са пољопривредним фирмама. Развија мултисензорна искуства везана за сеоску средину са снажним фокусом на природне средине. Она промовише одрживост животне средине и еколошку и руралну педагогију као природно право све деце и подржава њихов холистички развој.

ИРСКА

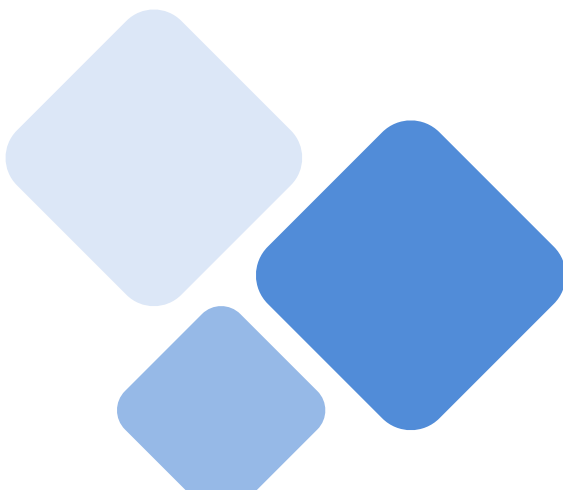
Пример активности коју деца започну, која показује свест о животној средини и програм који се развија, заснован на игри. (захваљујући деци, родитељима и особљу АБЦ вртића, из Корка)

Баштованска Авантура

Разочарење две девојчице које у јануару месецу, у дворишту, нису пронашле ни један цвет, било је инспирација васпитачима да као активност уведу гајење биљака у затвореном – процветале су и биљке али и идеје...

Деца су почела са садњом, са намером да цветове дају мамама за Дан мајки. Пажљиво смо поставили семе у цветне посуде и покрили их земљом са ђубривом. "Можда бисмо могли да их ставимо на прозорску даску да могу да виде сунце". Захваљујући свој нашој бризи и пажњи, проверавању и заливању биљака сваког дана, порасле су до величине прозора и морали смо их раније послати кући. "Порашће и изаћи ће кроз прозор" "Моја мама ће их обожавати". Како су месеци пролазили у планирању вртова за играчке од теста за игру, прича о цвећу се настављала. Када се пролеће приближило крају и лето се приближило, Ема нам је испричала о цветовима који су почели да се појављују у њеној башти. "Цвеће

расте у врту, али ако тата заборави да га залије, све ће умрети". То је проузроковало немир у групи. Предложила сам да направимо сопствену малу заједничку башту ван зграде, да би цело насеље могло уживати. Имали смо нову мисију!

Датум је одређен, узета је сагласност родитеља и кренули смо! Посета цвећари "Kiernan Garden" је била кратка возња колима.

Када смо стигли, дочекао нас је веома пријатан човек по имену Брајан који нам је дао корпе и показао нам цвеће које би одговарало нашим потребама. "Хајде да пратимо Брајана". "Њему трава расте из главе", рекла је Нина док смо пролазили поред једне статуе главе. Након пуно претраге и избора боја, завршили смо куповину.

Сутрадан је био дан сађења. Зграбили смо наше алате и кренули. "Донео сам своје алате од куће". Позвали смо и наше родитеље да дођу и да нам помогну. Поставили смо своје цвеће где смо желели да буде и почели копати рупе за стављање наших биљкака. "Моје је највеће па би требало да иде позади." Након што смо прекопали сву земљу, направили смо рупе и засадили наше цвеће. Затим је дошао велики посао додавања ђубрива биљкама како би могле боље да расту, "у лепом топлом ћебету земље". "Посипајте, посипајте" рекла је Клои док је сакупљала ђубриво у своју шољу. Када је сађење завршено, очистили смо сав наред и погледали ремек-дело које смо направили. Најважније од свега је било да заливамо наше биљке. Ово смо радили сваки дан када смо били у школи, а током викенда је долазила Клои из своје куће преко пута заједно са братом (бившим предшколцем) да негује нашу малу башту.

Рејчел је чак предложила "можда би могли да им певамо". На путу до школе ујутро су се понекад могли чути мали гласови. "Цвеће воли песму господин Сунце". Пингвини су показали велики ентузијазам током целог овог процеса и врло су поносни на своја постигнућа. Заједно су радили да направе ову башту и развили су се у компетентне неговатеље своје околине, али и једни других. Надам се да ће управо ову бригу за животну средину и заједницу деца понети са собом док расту и цветају као њихово цвеће.

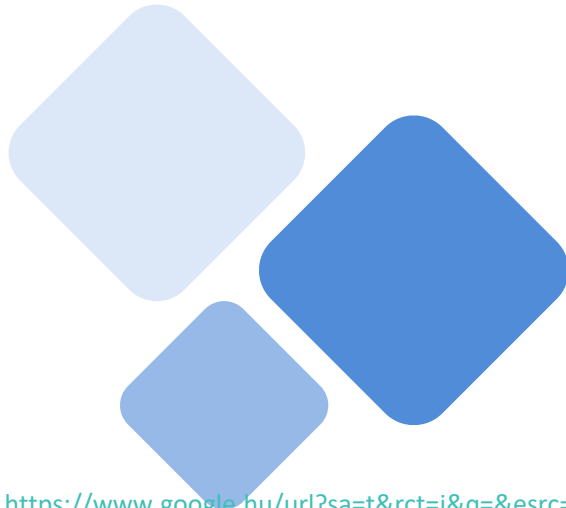
"Зашто покушати да објасните чуда својој деци када им можете само дати да засаде башту" - Роберт Браулт

РЕФЕРЕНЦЕ

Пољопривредно Гнездо: www.querciadellamemoria.it

Баштованска Авантура:

https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwj_2rHrjebXAhVHooaQKHeLGDlkQFggnMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.earlychildhoodireland.ie%2Fwp-content%2Fuploads%2F2017%2F10%2FPenguins-Gardening-Adventure.pdf&usg=AOvVaw1xPYIHYeBggSCCdUx1SeuJ

ИНСТРУМЕНТ 15: РОДИТЕЉИ УКЉУЧЕНИ У УЧЕЊЕ ДЕЦЕ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Програм - Исказ 6 – Програм који захтева да запослени сарађују са децом, колегама и родитељима и да се базира на своју праксу.

ШТА

Родитељи укључени у учење деце (РУУД) је инструмент инспирисан методологијом развијеном и коришћеном у Пен Грин Центру⁸ (Pen Green Centre). То је модел сарадничког рада који се базира на поштовању родитеља као ко-васпитача своје деце, третирајући их као једнаке са васпитачима. Ради се о одличном примеру укључивања родитеља у учење своје деце. Тренутна стратегија установа ПВО може се у великој мери разликовати, али постоји нада да ће доћи до промишљања и разговора, да ће се васпитачи подсетити на значај укључивања родитеља, те да ће се одговорни у ПВО потрудити да побољшају тај однос.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- Јачати и унапредити сарадњу родитеља и пружаоца ПВО у корист деце.
- Активно укључити родитеље на путу учења деце.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: руководиоци, васпитачи, родитељи.

Индиректне: деца, локална заједница.

СТАРОСНА ГРУПА ДЕЦЕ 0 – 6 година

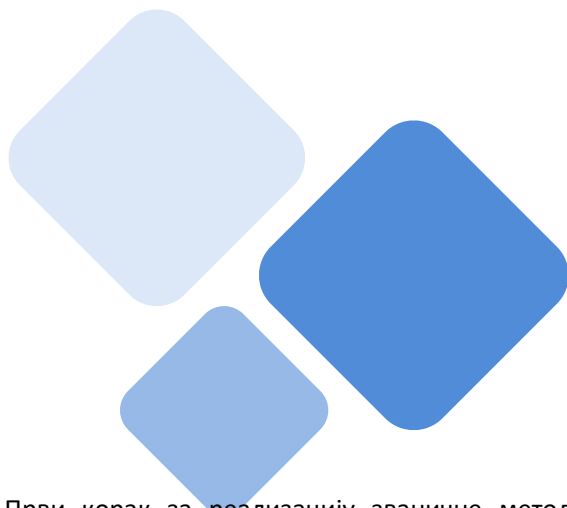
КАДА

На почетку школске године, током процеса планирања педагошких активности и програма.

КАКО

Методолошки приступ, инспирисан Пен Грин-овом РУУД методом, има циљ јачање и побољшање сарадње родитеља и образовних институција за добробит деце. Закључци претходних истраживања су да уколико се средина за учење у кући обезбеди у сарадњи са установама ПВО, унапређују се когнитивна достигнућа мале деце. Стога је нарочито важно да предшколске установе / васпитачи настоје да што ближе сарађују са родитељима. Метода је била успешна у овом погледу и може пружити идеје и инспирацију за васпитаче и руководиоце вртића који желе да побољшају ову сарадњу.

⁸ Филозофија на којој се заснива РУУД метода је да активна сарадња и „развојно партнерство“ између родитеља и васпитача је од највећег значаја да се доведе успех и добробит детета до највишег нивоа. Што су ставови родитеља и васпитача ближи и што више заједно раде на подизању деце, деца имају више користи од ПВО и у кући и у установи / групи.

Први корак за реализацију званичне методе је кратак курс за пружаоце ПВО. Ово је тродневни програм који укључује два дана истраживања уверења и вредности о раду са родитељима и како заједнички радити да се подржи учење деце. Затим се од учесника тражи да се ангажују у пројектном раду у периоду од три месеца, који укључује:

- рад у установи / групи са својим тимом запослених;
- проверу тренутне праксе;
- студија детета са једном породицом, користећи видео снимке.

Учесници се враћају на последњи дан да поделе свој пројектни рад и акциони план за будућност.

Ако су пружаоци ПВО већ искусни у сарадњи са родитељима, можда није нужно да похађају курс, већ могу следити ове сугестије:

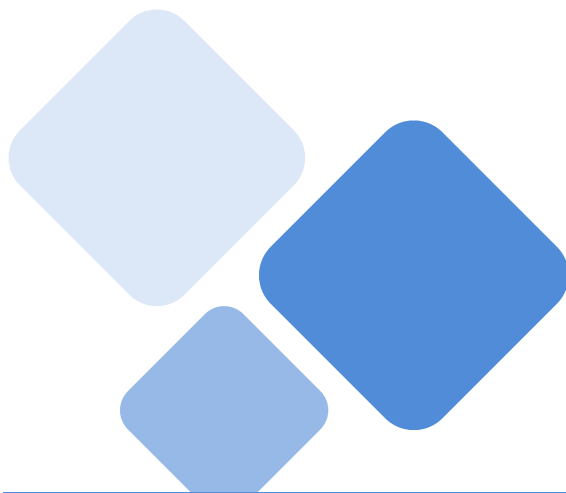
- Родитељи треба да осете да су активни учесници у партнерству са пружаоцима ПВО:
  - Приступ "Родитељи као први учитељи": чврсто уверење да је родитељ први и најутицајнији учитељ детета и обележава сву комуникацију с родитељима
  - Савез за предшколско учење: родитељи и васпитачи се састају да разговарају о свом партнерству.
- Родитељи и пружаоци ПВО редовно размењују своја знања о учењу и развоју деце:
  - Информације од куће треба унети у пројектно планирање за то конкретно дете у вртићу / групи или у кући.
  - Информације из вртића / групе или од васпитача треба унети у оно што родитељи пружају својој деци код куће.
- Пужаоци ПВО треба да знају своју локалну заједницу и породице.
- Пужаоци ПВО и родитељи заједно анализирају шта функционише и шта не функционише у смислу ангажовања породица.
- Пужаоци ПВО су свесни и цене различитости породица и животних искустава; упознати су са различитим системима који постоје за праћење нивоа и квалитета ангажовања са породицама тако да могу да одаберу најбољу могућу опцију за породицу која је ангажована.
- Пужаоци ПВО имају редовне састанке за подршку и надзор, имају времена за саморефлексију и проверу.
- Активан родитељски форум или родитељска група је основана; треба узети у обзир ставове и мишљења и одсутних родитеља.
- Родитељи треба да буду укључени у вредновање рада установе / групе ПВО и да имају глас у ономе шта се вреднује и како се реализује вредновање.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 5 – Платформа за учење ради комуникације са родитељима

Инструмент 6 – Активности за инклузију све деце

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРЕ ПРАКСЕ

Пен Грин Центар

Од раних осамдесетих година васпитачи у Пен Грин Центру (Корби, , Нортемптоншајр ВБ) ангажују родитеље као доносиоце одлука у планирању и реализовању свог образовног програма.

Центар је постао 'све на једном месту' за породице са малом децом у локалној заједници; Пен Грин Центар пружа следеће услуге:

- високо квалитетно, развојно одговарајуће, ПВО;
- место где се деца могу срести, расти и учити; где су испуњене њихове афективне и когнитивне потребе;
- одговарајуће услуге за децу којој су потребне;
- укључивање деце са посебним образовним потребама;
- партнерство са родитељима и пружање услуга њима (образовање одраслих, здравствене и услуге социјалне заштите).

Пен Грин Центар нуди ПВО за децу до пет година старости и њихове породице, нарочито ниског друштвено-економског статуса кроз олакшавање доступности и максимално повећање користи од ПВО услуга за родитеље и будуће родитеље и њихову децу.

Тим има више од 120 васпитача и ради са просечно више од 1.800 породица сваке године.

Главни циљ је побољшање исхода за децу, родитеље и раднике / васпитаче.

Пен Грин Центар има три гране који се међусобно ослањају и подржавају једна другу:

- Пен Грин интегрисани центар је одговоран за пружање ПВО за децу и њихове родитеље, ослањајући се на активно укључивање родитеља.
- Пен Грин школа за васпитаче нуди обуке, студијске програме (основне и мастер), лидерске и истраживачке могућности, као и подршку другим школама.
- Пен Грин истраживачка, развојна и тренинг база је продужетак Пен Грин Центра за децу и породице у којима родитељи и васпитачи сарађују као ко-истраживачи.

Континуирано, центар је отворен 48 седмица сваке године, седам дана у недељи.

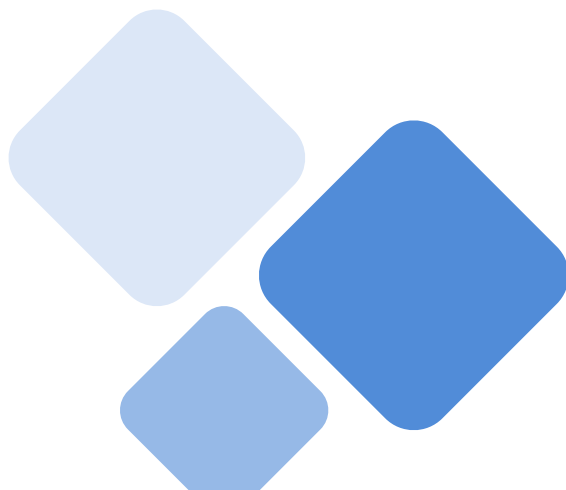
Центар пружа широк спектар услуга за породице, укључујући јаслице и вртић за млађе групе, дневни боравак на два-три сата, продужени боравак и групе за празничне игре. Ова установа има места за 240 деце на флексибилној и полудневној основи. Установа такође нуди широк спектар породичне подршке, укључујући породичне посете, породичну собу, терапеутске групе, групе за младе родитеље, очеве и образовање заједнице.

Заједнички језик и знање

Оквир РУУД израстао је из схватања да су се родитељи осећали несигурно по питању који подаци о развоју њиховог детета су корисни и важни да би их поделили са васпитачима. Да олакшају дијалог са родитељима, Пен Грин је развио заједнички концептуални оквир и језик за посматрање и обучио родитеље за њих. Коришћење истог језика је од суштинског значаја за проналажење заједничке основе.

У моделу РУУД, анализирани су видео снимци деце ради лакшег разматрања и размене информација користећи следеће кључне концепте:

- **Укљученост:** овај концепт се користи за утврђивање степена укључености детета у активности које ради; што су више задубљени и концентрисани, то ће бити

делотворније њихово учење. Користећи пето-степену "Левен скалу укључености" коју је развио Фере Лаверс, васпитачи и родитељи могу процењивати колико је дете укључено у ситуацију учења тако што ће пажљиво пратити говор тела и друге сигнале (нпр. концентрација, енергија, сложеност и креативност, израз лица и држање, упорност, прецизност, време реакције, вербалне изјаве и задовољство).

- **Добробит:** концепт добробити је предуслов за учешће; ниска добробит може спречити дете да се осећа укљученим, а тиме и да делотворно учи. Ниво добробити детета се може проценити посматрајући специфичне показатеље у дететовом понашању, као што су уживање, самопоуздање, спонтаност, енергија, отвореност итд. Лаверс је такође развио пето-степену скалу за одређивање добробити детета и најмање половина сигнала мора бити потврђена како би указала на позитивну емоционалну добробит.

Васпитачи и родитељи могу да користе добробит и скалу укључености у дискутовању о учењу детета, његовим потребама које треба задовољити и врстама активности у којима могу бити потом ангажовани.

- **Шеме** су понављани обрасци акције које деца показују када истражују свет око себе. Оне помажу деци да развију теорије о томе како ствари функционишу и у развијању разумевања концепата. Уобичајене шеме које млађа деца показују: путању, преношење, обухватање и окруживање.

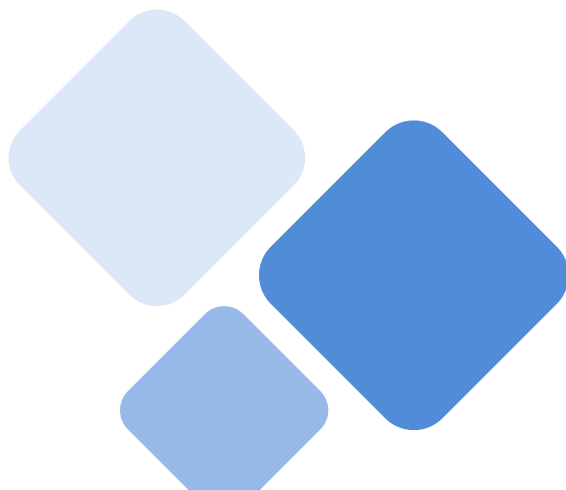
Идентификовање дечијих шема може омогућити практичарима и васпитачима: 1) да подрже дечију шему обезбеђујући одговарајуће материјале, интеракције и активности, и 2) проширивање учења детета побољшавајући и допуњујући шему коју дете упорно показује за разлику од случајног или општег (не специфичног за дете) материјала и садржаја.

Родитељи у Пен Грин-у добијају књижице са шемама и уче веома специфични, технички језик како би описали шта њихова деца раде. Заједнички језик је од кључног значаја за партнерство са родитељима, а у ту сврху, уместо поједностављивања речника, родитељи са нижим образовањем имају један-на-један обуку о кључним концептима и техничким терминима.

- **Стратегије за подучавање одраслих** омогућавају родитељима и пружаоцима ПВО да анализирају како раде са децом и како њихов приступ може подржати и утицати на учење деце.

На основу детаљне анализе видео снимака дечијих активности и интеракција са одраслима и код куће и у вртићу / групи, истраживачи у Пен Грин-у су идентификовали осам делотворних стратегија за подучавање одраслих:

1. Суптилна интервенција.
2. Познавање дечијег уграђеног контекста и способности да се присети претходног искуства детета
3. Потврда детета кроз израз лица и физичку блискост.
4. Охрабривање деце да праве изборе и доносе одлуке.
5. Подршка одраслих детету да преузима одговарајуће ризике.

6. Подстицање деце да превазилазе знање одраслих и да их прате у нова искуства.
7. Одрасли имају свест о утицају сопствених ставова и веровања и како се они одражавају на учење детета.
8. Одрасли показују учење као партнерство. Одрасла особа је посвећена сопственом учењу и ствара дух испитивања.

Пен Грин Круг учења

Приступ РУУД подстиче континуирани ток информација и повратних информација између родитеља и пружаоца ПВО. Континуирана размена знања кроз дијалог омогућава обема групама одраслих да побољшају своје разумевање деце у групи и на тај начин подрже учење и развој детета.

Пен Грин Центар је такође покренуо истраживачке пројекте, фокусирајући се на питања везана за наставу и учење и програм, укључујући све заинтересоване стране: родитеље, практичаре у ПВО и истраживаче.

РЕФЕРЕНЦЕ

О Пен Грин Центру: <http://integrated.pengreen.org>

РУУД Приступ:

[http://www.c4eo.org.uk/local-practice/validated-local-practice-examples/the-parents-involved-in-their-children%E2%80%99s-learning-\(picl\)-approach.aspx](http://www.c4eo.org.uk/local-practice/validated-local-practice-examples/the-parents-involved-in-their-children%E2%80%99s-learning-(picl)-approach.aspx)

<http://research.pengreen.org/parents-involvement-in-their-childrens-learning-pic/>

ОФСТЕД: Извештај инспекције за Пен Грин Центар за децу и породице

<https://primarysite-prod-sorted.s3.amazonaws.com/pen-green-centre/UploadedDocument/105e4d0fc22f4f87808fd16c150d9e90/ofsted-cc.pdf>

<http://archive.c4eo.org.uk/themes/families/vlpdetails.aspx?lpeid=451>

РУУД приступ и резултати истраживања на којима се базира су описани у Марџи Вали: Укључивање родитеља у учење деце, 2007.:

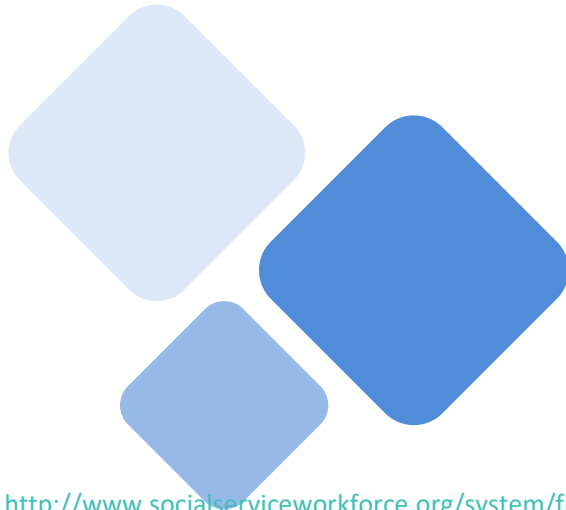
<http://sk.sagepub.com/books/involving-parents-in-their-childrens-learning>

<http://research.pengreen.org/parents-involvement-in-their-childrens-learning-pic/>

Поглавље о Пен Грин и РУУД Оквиру:

http://www.academia.edu/19598170/Developing_Early_Years_Professionalism_Evaluation_of_the_Early_Learning_Initiatives_Professional_Development_Programme_in_Community_Childcare_Centres_in_the_Dublin_Docklands

Принципи за сарадњу са породицама. Оквир за локалну самоуправу и националне организације за процену и унапређивање сарадње са породицама:

http://www.socialserviceworkforce.org/system/files/resource/files/engaging_with_families_0.pdf

Астер Шилта Водич за рад:

<http://aistearsiolta.ie/en/Building-Partnerships-With-Parents/>

ИНСТРУМЕНТ 16: ПЕДАГОШКА ДОКУМЕНТАЦИЈА

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Програм – Исказ 6 – Програм који захтева да запослени сарађују са децом, колегама и родитељима и да се базирају на своју праксу.

ШТА

Лични портфолио детета/ дневник групе – педагошка документација.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- усмерити размишљања и подстицати дијалог између васпитача, деце и родитеља и чланова породице, о томе како и због чега документујемо дечије учење;
- прихватити приступ који чини видљивим дечије учење унутар вртића / групе и шире заједнице;
- побољшати начин на који педагошка документација може учинити видљивим дечије учење унутар вртића / групе, те, на тај начин, дати информације за планирање програма.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ:

директне: деца, васпитачи, родитељи, породице

индиректне: инспектори

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

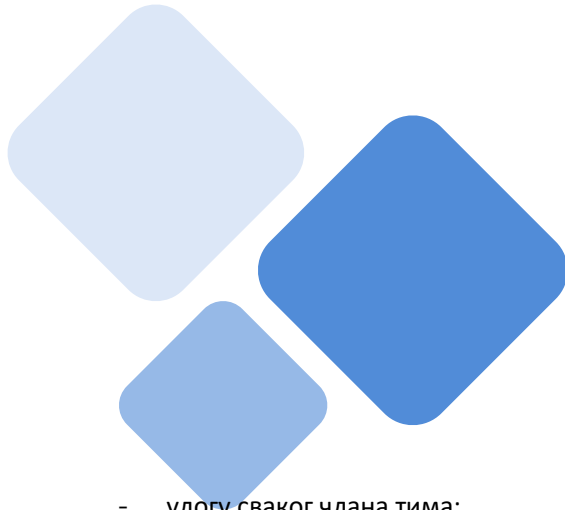
КАДА

Педагошка документација помаже васпитачу да створи сликовит портрет дечијег учења. Овај приступ може се користити током целе године како би се дечије учење учинило видљивим унутар вртића / групе. Основа је распоређивање редовног и адекватног времена за планирање и документовање учења, у сарадњи са децом и колегама, као и времена посвећеног родитељима и породицама. Барем на почетку школске године, препоручује се да се редовно ради на документацији једном недељно, како би се и конкретно подстицао дијалог међу васпитачима.

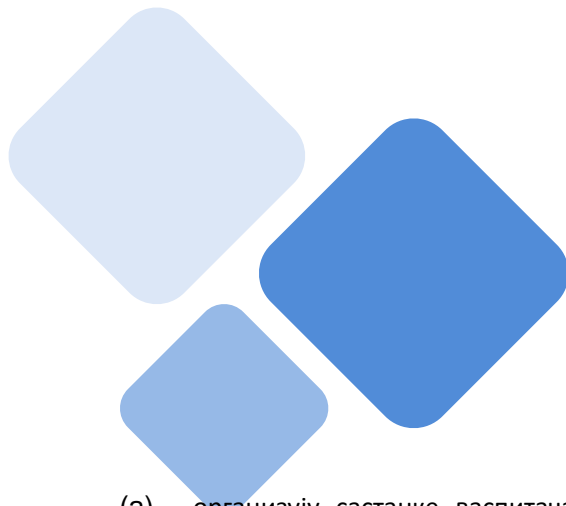
КАКО

Уз подршку ставова детета, као компетентног и способног ученика, дете се лоцира као појединац који учи заједно са осталима.

1. Васпитачи као тим, јасно дефинишу начин на који вртић / група намерава да документује дечије учење како би се установио заједнички приступ и подршка васпитачима при обављању њиховог задатка/улоге. Проверите да ли сте дефинисали:
  - формат и медиј документовања;
  - временске рокове;

- улогу сваког члана тима;
  - очекиване резултате;
  - начин на који се чува сагласност родитеља и деце за документовањем / снимањем / објављивањем напретка у учењу (у складу са општим одредбама правилника о чувању података о личности)
2. Васпитачи се консултују са родитељима и породицама који би начин био најбољи да се и они укључе у процес документовања, како би волели да се процењује документација, и поделе искуства деце и примећивања. Могући начини да се ово оствари су следећи:
- (a) на уводном састанку подигните свест родитеља и породице о значају документовања и прављења видљивим активности учења деце за њихов раст и развој. То ће такође помоћи и да се илуструје квалитет образовања у вртићу / групи;
  - (b) редовно показујте документацију родитељима током године, и позовите их да дају своје коментаре, усменим или писаним путем;
  - (c) огласна табла која ће у вртићу / групи увек бити на располагању родитељима и породицама, да дају коментаре или сугестије о активностима које су у понуди. Обезбедите да васпитачи буду осетљиви на могуће потешкоће у правопису и језику.
3. Васпитачи редовно користе приступ документовању искустава деце од рођења, на следећи начин:
- (a) бележењем њихових израза, интересовања, ствари које воле и интеракције са људима и светом око себе;
  - (b) обезбеђивањем детаљног профила дечијег учења коришћењем разноликих медија који обухватају креативне уметности, плес и драму, да учине дечије учење видљивим;
  - (c) укључивањем деце у процес документовања њиховог учења, обезбеђујући им могућност да коментаришу своја искуства учења, као и да одаберу шта ће да уђе у документацију. До тога се може доћи кроз разговор, обележавање, цртање, сликање, фотографисање и уз помоћ разних других медија.
- При процесу документовања јако се препоручује:
- усредсређивање на сам процес пре него на резултат и подстицање деце да увиде вредности тог процеса;
  - прихватање приступа заснованог на снагама, који се фокусира на то шта дете може да уради за разлику од онога што још не може;
  - слављење и прављењем видљивим дечије учење тако што се забележе значајна искуства која омогућавају увид у дечије учење, интересовања и карактер.
4. Васпитачи користе документацију да дају информацију за следеће кораке у дечијем учењу, засновано на њиховим интересовањима и способностима. Да би то постигли, а на основу споразума из тачке 3), они:

- (a) организују састанке васпитача на којима размењују идеје о извршавању специфичних активности;
- (b) користе документацију која је настала у претходним годинама или у другим групама у вртићу за планирање примене програма;
- (c) редовно међусобно расправљају о приступу документовању дечијег учења како би се дошло до тога шта најбоље функционише, а које области треба побољшати;
- (d) чине да дечије учење постане видљиво другој деци у групи кроз разговор и испитивање.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 5 – Активност за инклузију све деце

Инструмент 7 – Размишљања о професионалном усавршавању

Инструмент 21 – Дневник (са портфолиом)

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРА ПРАКСА

ИТАЛИЈА

Породице су препознате као ко-учесници у образовном пројекту са својим личним вредностима и културама, као и правом на информацију и учествовање и размену активности које се реализују у вртићима. Ангажовање родитеља у “лабораторијским” ситуацијама је предложено не само како би се побољшала организација рада у вртићима, него више као концепт образовања посматран као реципрочни процес, процес размене, слушања, комуникације и дијалога међу свим учесницима који су у тај процес укључени.

Те “лабораторије” су заправо замишљене и направљене као простори где се ствара нека нова свест, где све акције које се ту дешавају се проширују и обогаћују у трагању за новим могућим значењима. Предлози лабораторија се не намећу родитељима као обавезни у образовним процесима већ пре као једна од могућности која се отвара онима који су за такву опцију заинтересовани.

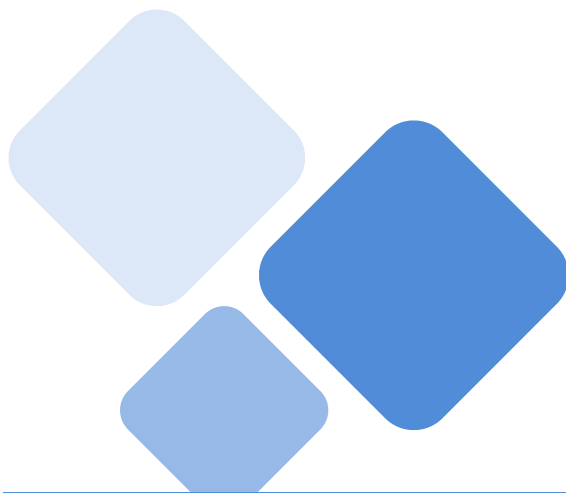
Неколико примера лабораторија за реализацију:

- књиге, музички инструменти, лутке, драмске представе, радионице за кување исл.

МЕТОД:

Васпитач даје реч родитељима, протагонистима идеја, да изнесу и представе средства која би могла да настану из професионалних вештина, личних ставова, хобија које упражњавају у слободно време. На тај начин размењују се искуства, размењују се инструменти и материјали, а тиме што сви крећу заједно да раде долази се до другог значајног циља ове лабораторије за одрасле, а то је упоређивање и размишљање о образовању деце.

Настојање да заједно осмислите игру у обданишту представља за родитеље незваничну прилику да се размене ставови око избора предмета, материјала или начина игре у односу на неке друге. Осим тога, таква заједничка активност може да отвори и нека дубља питања не само о најзначајнијим питањима која се могу јавити, већ и о начинима примене активности на децу и специфичним путевима којима се долази до користи за дете.

Необавезна атмосфера у овим „лабораторијама“ генерално олакшава дијалог и размену идеја, јер свако слободно може да изнесе шта мисли. А при таквим "расправама" васпитач може, седећи са стране, да памти шта родитељи говоре, како би потом развио дискусију и тражио њихово мишљење препричавајући догађаје вртића или цитирајући натписе из новина.

РАЗМЕЊИВАЊЕ КЊИГА:

Размена књига има за циљ подстицање читања у корист деце заједно са родитељима и стварање моста између вртића и породице. Деца могу кући да носе књиге са којима су се упознали у вртићу и које ће им читати њихови родитељи, тако да могу да поделе тај континуитет.

ИРСКА

Дневник о учењу појединачног детета (како се могло видети у Ирској током студијске посете)

Ово је дневник који за свако дете појединачно бележи његово учење и напредак. Садржи примере дечијих радова – цртеже, слике, фотографије креација, другарства или исказивања добротe. Старије дете само прави свој дневник и бира шта ће у њега да стави. Ту се такође могу наћи и писани коментари или запажања васпитача, о којима се детету каже пре него што ће бити укључени у дневник. Васпитач може навести и повезаност са општим и специфичним циљевима програма. Ови дневници се брижљиво чувају и деци су увек на располагању, а васпитачи су одговорни за прљвљење појединачних дневника о бебама и млађој деци. Дневници се попуњавају стално и редовно се показују родитељима.

Дневник учења - Компилација Дневника учења групе/одељења која се чува на месту које је свакодневно доступно и деци и родитељима. Делови овог дневника се попуњавају у оквиру мање групе деце, што их подстиче да се подсети онога активности, да о њој разговарају, размене идеје, као и да дају предлоге и решења за поједине проблеме, да заједнички дођу до смисла, и да идентификују следећа питања, како би се продубило њихово разумевање и знање.

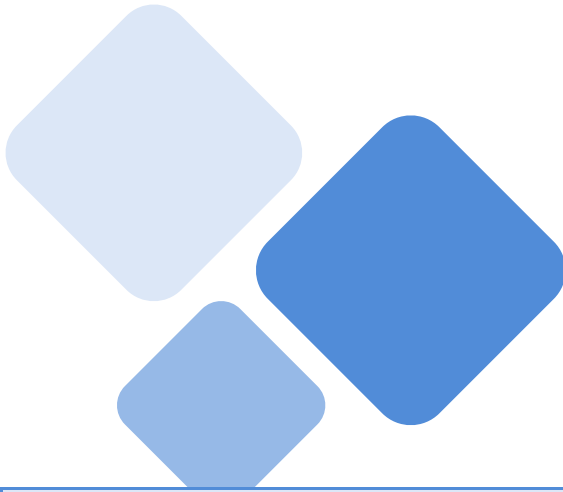
Види пример за програм на делу код *Баштованска авантура* у Инструменту 14

Види такође и:

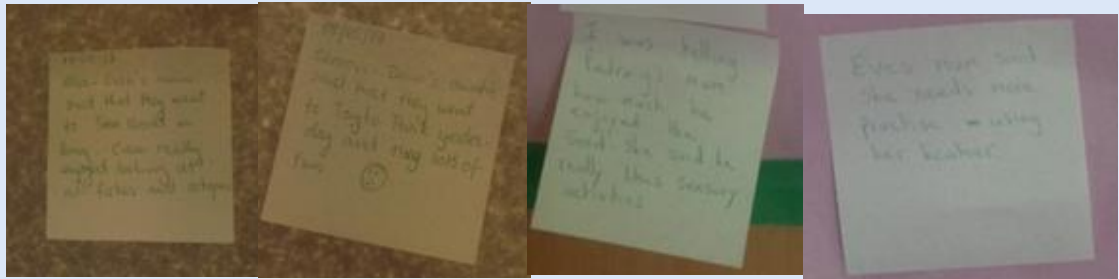
<https://www.earlychildhoodireland.ie/work/quality-practice/awards/learning-stories/>
<https://www.earlychildhoodireland.ie/work/quality-practice/awards/inspired-practice-awards/>

Глас родитеља - позивање родитеља да допринесу програму.

Свака соба у вртићу има део на зиду који се зове "Глас родитеља". Испод овог назива налазе се многе цедуљице које су написали васпитачи који раде у тој соби. Те цедуљице се

односе на теме о којима родитељи причају са васпитачима сваког дана када доведу своје дете. Ту се углавном не ради о рутини која се односи на негу детета, већ више о нечему што је дете доживело код куће о чему васпитачи могу даље да истражују са тим дететом или са другом заинтересованом децом у групи. На пример, “Преко викенда смо ишли у шетњу по шуми” или “папагај нам је угинуо” или “...за две недеље ћемо ићи у болницу...”. Овакве теме доприносе планирању програма у настајању – теме за које су деца заинтересована, ствари које су доживели или ће им се ускоро догодити. Ти догађаји нешто значе деци, односе се на њихову стварност па су стога деца спремнија да се са више ентузијазма укључе у теме програма.

Алвина и Сијина
мама каже да су
ишли до "Морског
света" у Брају. Сији
се баш допало да
гледа све те рибе и
хоботницу.

Шерон - Дајрина
тетка каже да су јуче
били у Тејто парку и
да им је било много
забавно.

Рекла сам
Подриговој мами
колико му се допада
песак, она каже да
он стварно воли да
прави нешто
рукама.

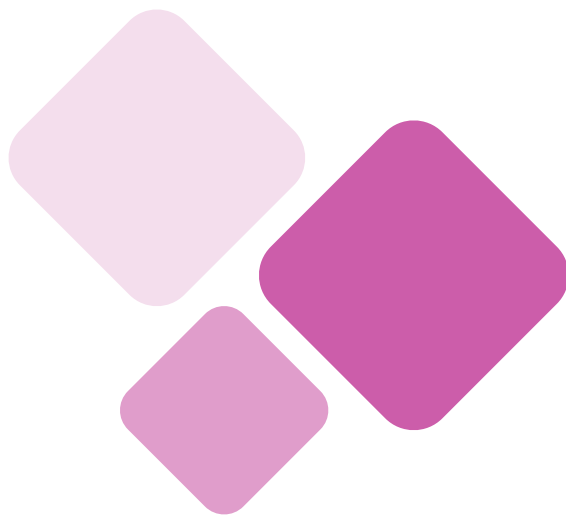
Евина мама каже
да је Еви потребно
да више вежба да
пије из пластичне
чаше.

РЕФЕРЕНЦЕ

Астер Шилта Водич за рад / Планирање и процењивање

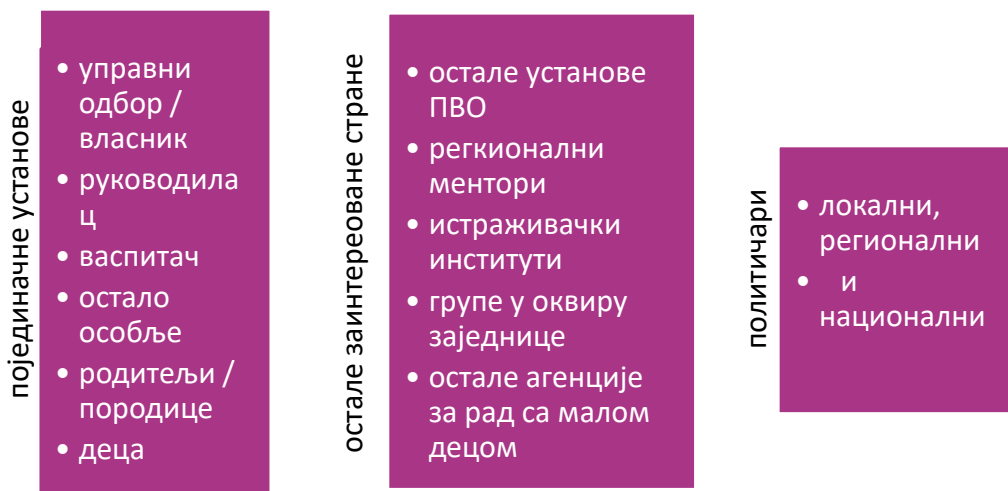
ИНСТРУМЕНТ 17: ЦЕНТРИ АКЦИОНОГ ИСТРАЖИВАЊА

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Праћење и вредновање – Исказ 7 – Праћење и вредновање пружају информације на на одговарајућем локалном, регионалном и националном нивоу која ће подржавати стална побољшања квалитета политике и праксе.

ШТА

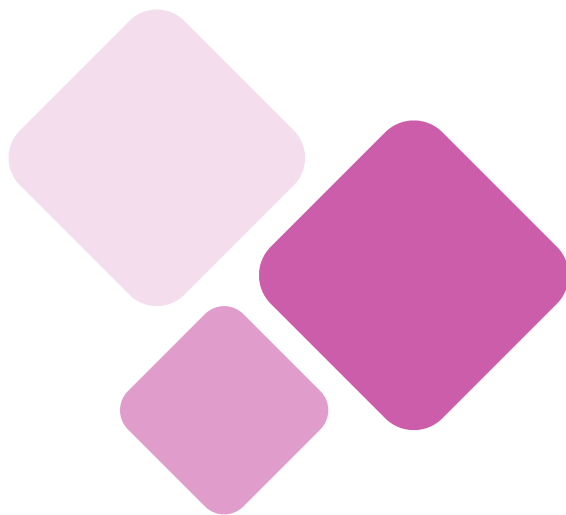
Како би се идентификовале области које треба побољшати, пратила примена одређених промена и вредновали резултати, потребно је прикупити информације од свих учесника и корисника тих услуга. У установу / групу се позива више заинтересованих страна у оквиру *Групе за праћење и вредновање*, што обухвата васпитаче, руководство и запослене у установи, породице, родитеље, старатеље, локалне организације цивилног друштва и друге заинтересоване стране. Главни циљ групног рада је побољшање квалитета политике ПВО и рада установе / групе.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- обезбедити укључивање свих заинтересованих страна у праћење и (само)вредновање квалитета пружања ПВО;
- омогућити побољшање рада и политике у ПВО, обезбеђујући да они одговарају на потребе локалне заједнице (повезани са регионалним и националним политикама);
- омогућити (само)анализу рада свих заинтересованих страна на систематски начин, како би се дошло до важних информација да се идентификују жељена побољшања и документују жељене промене у политици потребне за високо квалитетни рад, пре него да само задовоље постојећу регулативу или захтеве контроле.

Примери специфичних циљева и сврха:

- одговорност при финансијској ревизији новца из јавних фондова;
- побољшања при: идентификовању снага и слабости система ПВО и у описивању одговарајућих стратегија на које ће бити усмерене консултације са заинтересованим странама;
- идентификовање потреба запослених: да се обликује омогућавање сталног професионалног развоја усредсређеног на потребе деце и њихових породица унутар локалне заједнице;
- подршка носиоцима политичког одлучивања: обезбеђивање информација чиниоцима управљања које ће им помоћи да праве информисане изборе и да прилагоде / преусмере воје интервенције, на одговоран и делотворан начин;
- информисање јавности: резултате праћења и вредновања би могли, на пример, да користе родитељи или друге заинтересоване стране за заговарање.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: руководиоци, васпитачи, запослени у ПВО, родитељи, породице, старатељи, локалне организације цивилног друштва/групе, социјални партнери и друге заинтересоване стране

Индириктне: деца, носиоци политичког одлучивања на локалном, регионалном и националном нивоу, истраживачке институције

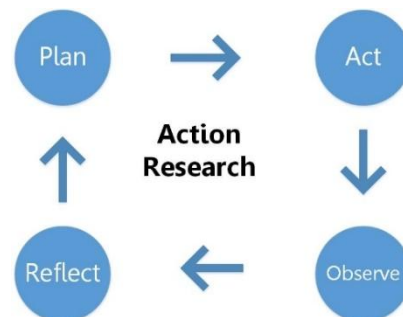
УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

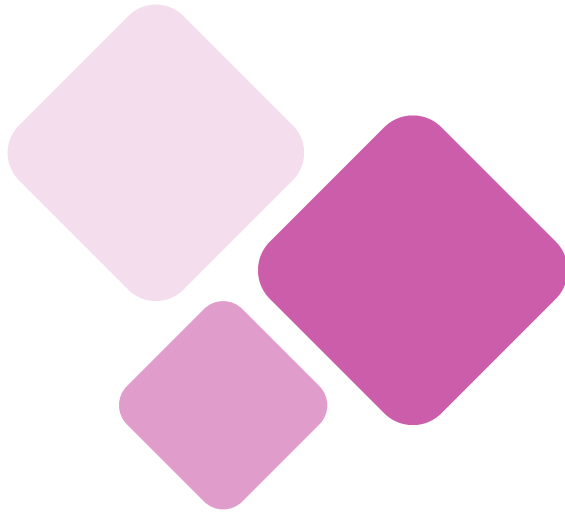
КАДА: Стално.

КАКО

Припремне радње:

1. одабир, кроз иницијативу једне или више установа / група, основног тима (на локалном, регионалном или националном нивоу) који ће руководити и координисати Центром за акционо истраживање; препоручује се подршка општине;
2. основни тим саставља списак свих страна заинтересованих за живот мале деце у локалној заједници (имајући на уму све категорије запослених у вртићу, као и потенцијалну академску заједницу, друштвене групе и друге институције у овој области – социјалне, здравствене);
3. пре првог састанка потребно је припремити циљеве оснивања Центра за акционо истраживање и почетне идеје за план рада (потребно је изабрати и одређени аспект / тему / праксу за почетно акционо истраживање);

4. затим се организује иницијални састанак како би се представила сама идеја Центра за акционо истраживање. Циљеви тог првог састанка укључују успостављање односа поштовања међу свим учесницима; одређивање и усвајање правила заједничког рада и представљање аспекта/теме/праксе који ће бити први истраживан. Учесници би требало да имају прилику да се представе и да опишу своју улогу у образовању и нези деце;
5. упознавање са SWOT (снаге –слабости – прилике – претње)⁹ анализом би могло бити корисно (уколико учесници нису са њом упознати) у односу на аспект/тему/праксу који ће бити истраживани.

Реализација:

6. анализа аспекта/теме/праксе кроз прикупљене податке и резултате истраживања, може послужити као увод у заједнички рад и представља први корак. Овим би могао да руководи одговарајући спољни стручњак/истраживач (види такође Инструмент 33);
7. други корак је дефинисање одређеног проблема/праксе коју треба побољшати;
8. трећи корак је прикупљање специфичних података и доказа, из праксе коју су искусили учесници, о изабраном проблему или пракси коју би требало побољшати. То прикупљање податка се може остварити кроз опис сопствених искустава по том питању, посматрањем понашања различите деце које је везано за тај спект, разговором са децом, попуњавањем упитника или кроз фокус групе међу групама заинтересованих страна или на неки други одговарајући начин;
9. на основу прикупљених података прави се план за побољшање. Тај план може да обухвати неколико активности за различите заинтересоване стране. На пример, запослени у вртићу могу добити одређене задатке, или родитељи могу добити задатке да обаве код куће, а ако је то потребно, задаци се могу доделити и представницима локалних власти.

Наредне активности:

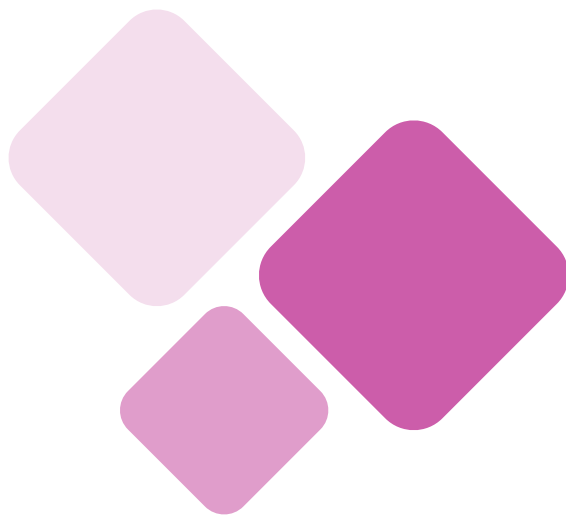
10. свака активност би требало да буде праћена пажљивим посматрањем и импровизаним списком/табелом за проверу да ли је обрађена пажња на све потребне детаље;
11. после договореног временског рока, чланови Центра за акционо истраживање се састају да процене учинак радњи које су предузете и, уколико је то потребно, да предложе нове акције за даља побољшања.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

ОСТАЛИ МАТЕРИЈАЛИ/ ДОБРА ПРАКСА

СРБИЈА, ХРВАТСКА, МАКЕДОНИЈА, ЦРНА ГОРА

⁹ види ИНСТРУМЕНТ 32 у Заједничкој области

Праћење и вредновање поштовања различитости у вртићима

Припремне радње

Идентификовање изазова:

На основу резултата SWOT анализе, постоји неколико изазова у вези са поштовањем различитости у ПВО деце у установи. Главни изазови су:

- заинтересоване стране немају исту слику (разумевање) друштвене неправде, неједнакости и дискриминације (поједини родитељи, поједини запослени и први суседи вртића имају различите погледе на ову тему);
- поједини васпитачи сматрају да нису довољно компетентни да побољшају поштовање различитости у процесу учења.

Сваки од наведених изазова би могао да буде тема посебног истраживања, али се они такође могу посматрати и као целина. То је могуће ако сви учесници буду ангажовани у процес истраживања. Предуслов за то је да сви учесници:

- имају основно знање о вођењу акционог истраживања (овде се за подршку могу користити смернице и анимације обуке на интернету) https://www.naeyc.org/files/naeyc/Action_Research_Booklet.pdf
- схвате да ови изазови јесу довољно широки да допуштају значајан распон за добијање информација и резултата, а опет довољно уски да се њима може управљати.

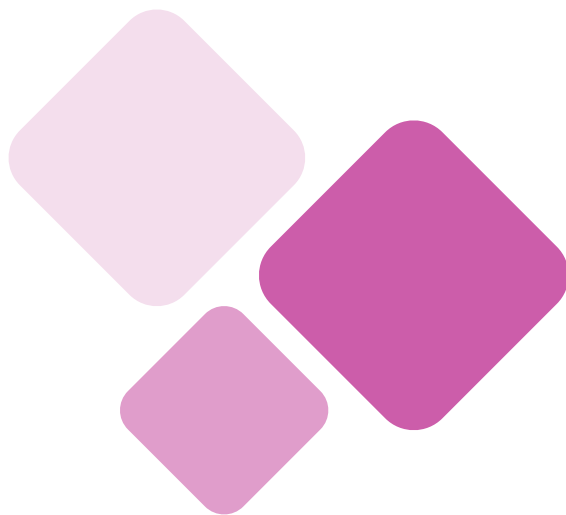
Примена

Методe прикупљања података:

Студије случаја, фокус групе, скале за рангирање и одређивање става, упитници или релевантна искуства - све се то може искористити за проучавање набројаних изазова. Центар за акционо истраживање може развити и сопствене инструменте, а могу се користити и искуства учесника.

На пример:

- сваки учесник може описати своје сопствено искуство у вези са питањима пољу поштовања различитости у обданишту, породици или свом комшилуку;
- учесници се договоре да свако од њих организује фокус групу, у својој организацији / групи / удружењу / институцији;
- мања група учесника може да припреми неколико кратких ситуација/сценарија а сваки учесник може да тражи од својих колега да напишу своје одговоре на питања сваке од тих ситуација/сценарија;
- учесници могу да предложe питања која сматрају значајним за ту тему, па се може саставити и заједнички упитник;
- Центар за акционо истраживање може да се подели у две групе, тако да свака прикупља податке за један од изазова;

- свако треба да зна шта, зашто, где и како се прикупљају подаци.

Координатор основног тима би требало да провери да ли су оба (или више изазова који истакнути SWOT анализом) покривени поступком прикупљања података, као и да су прикупљени подаци искоришћени у плану активности, као и приликом вредновања планираних активности. Коришћење различитих облика прикупљања података ће обезбедити постојање различитих перспектива сагледавања одабраних изазова.

План акције:

План активности зависи од података прикупљених у претходној фази, посебно оних који показују неке слабе тачке у вези са сваким изазовом.

На пример, како би се ускладила слика друштвене неправде, неједнакости и дискриминације свих заинтересованих страна, неколико акција може да се реализује:

- могу се организовати одређене обуке и радионице о поштовању различитости код мале деце, за више заинтересованих страна (за овакве активности вртић мора да обезбеди одређена финансијска средства и људе);
- могу се развити и применити одређене занимљиве медијске кампање (овакве активности обично такође подразумевају одређена финансијска средства, али је могуће да их на добровољној бази ураде поједини непрофитни медији);
- учесници Центра за акционо истраживање могу стећи дубље познавање области поштовања различитости код мале деце, како би проширили своје знање и вештине у сопственој средини.

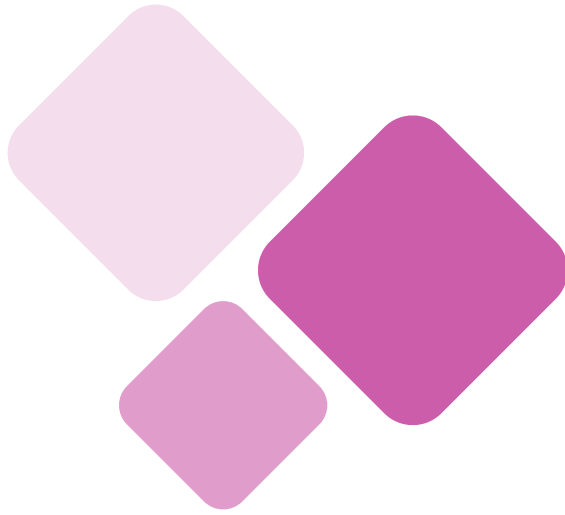
Активности за побољшање компетенција васпитача, за поштовање различитости, би могле бити:

- мотивисање појединих васпитача да учествују у специфичним обукама за примену праксе која би помогла/обезбедила инклузију и поштовање различитости;
- развијање мреже ментора који би подржали васпитаче у свакодневној пракси;
- успостављање колегијалне подршке, где ће сваки васпитач моћи да се састане са својим колегом, како би разменили мишљења и побољшали рад;
- организовање редовне супервизије њиховог рада (на локалном нивоу, са обученим супервизорима).

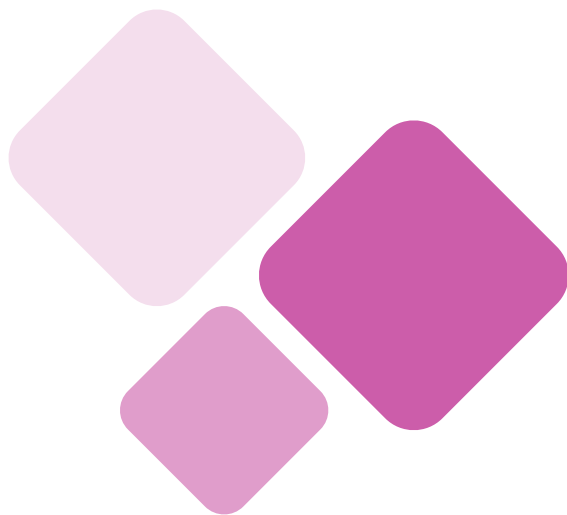
Сваку активност би требало да прати пажљиво посматрање, а мора бити ослоњена на податке који су сакупљени у претходној фази. Штавише, све спроведене активности би требало да воде ка новој стратегији или приступу поштовању различитости у ПВО.

Активности које следе:

Сврха прикупљања података на почетку акционог истраживања, као и свих активности, је боље разумевање свих димензија процеса поштовања различитости у установи / групи као

и вредновање предузетих активности. Чланови Центра за акционо истраживање би требало да одвоје време за дискусију о томе шта су из података, активности и резултата научили, као и које нове моделе, знања и разумевања сада поседују о истраженим изазовима, као и до којих информација / решења су дошли.

ИНСТРУМЕНТ 18: МЕНТОРСТВО У ПРАЋЕЊУ И ВРЕДНОВАЊУ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Праћење и вредновање – Исказ 8 – Праћење и вредновање који су у најбољем интересу детета.

ШТА

Ово се може сматрати и предлогом који би могли да размотре и надлежне локалне власти или синдикалне организације. Мрежа ментора који ће, у тесној сарадњи са родитељима, старатељима и породицама, бити подршка васпитачима (посебно у почетном периоду) у њиховој свакодневной пракси праћења делотворности и утицаја њиховог рада и достизања жељених циљева, помажући им такође и у дефинисању следећих корака који се неопходни да се дође до побољшања.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- омогућити побољшање праксе и политике у ПВО да одговарају локалним потребама;
- омогућити систематску (само)анализу праксе свих заинтересованих страна, како би се дошло до релевантних документованих информација за потребна побољшања политика;
- подржати стално побољшавање установа / група, засновано на постигнутим одговарајућим побољшањима и резултатима праћења рада.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ Директне: руководиоци, васпитачи, родитељи, породице, старатељи, ментори
Индиректне: деца, доносиоци одлука на локалном, регионалном и националном нивоу, истраживачке институције, синдикат

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

Током целе године, у дефинисаним стадијумима; препорука: два пута годишње.

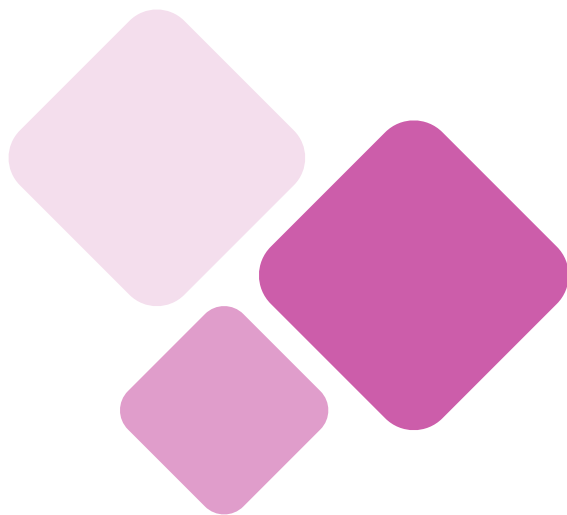
КАКО

Ко је ментор?

Ментор је спољашњи стручњак у установама ПВО, великог искуства (најмање 5 година проведених као васпитач и/или управник установе ПВО), који пружа подршку особљу и менаџерима установе / групе да константно побољшавају квалитет рада, кроз колегијалну подршку.

Шта би ментор требало да ради?

Како би своју улогу могао успешно да обави, ментор би требало да:

- буде добро упознат са стандардима квалитета, законском регулативом и општеприхваћеним приступима у најбољем интересу детета;
- изгради однос поверења са васпитачима;
- изгради тимски дух у установи / групи;
- подстиче анализу;
- подстиче васпитаче да слушају и поштују перспективу детета;
- се постави у позицију равноправног партнера у односу на особље, када ради на развијању и побољшању праксе, а не да буде надзорник или контролор васпитача;
- подржи умрежавање и размену мишљења међу васпитачима унутар и међу установама у окружењу.

Улога и задаци ментора

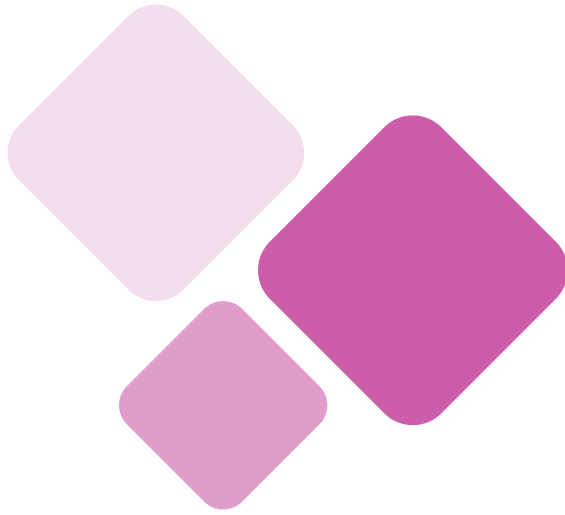
1. Обезбеђивање значајне подршке васпитачима, што обухвата консултације, обуку особља или саветовање, како би се помогло њиховом сталном професионалном развоју.
2. Представљање везе између установа / група и сазнања у окружењу. Ментор добија увид у ситуацију на основу којег даје сугестије, истражује средства кроз консултације и обезбеђује неопходну подршку.
3. Прикупљање података релевантних за праћење и вредновање рада.

Учешће ментора

Ментори могу добити задатак директно од управника установе, или у оквиру заједничког задатка за више установа. На појединим локацијама, могу постојати посебни споразуми између појединих надлежних управа за установе ПВО, тако да ментори могу и од њих директно добити задатак.

Опис саветодавног рада ментора

- А) Када је ментор одређен, његов посао почиње посетама установама / групама у редовним интервалима (најмање једном месечно за сваког васпитача) као и електронска комуникација.
- В) Саветодавне посете се планирају у складу са специфичним темама/фокусом консултација (види образац: Теме за консултације), кроз следеће кораке:
  1. посета групи/групама и посматрање на основу критеријума који су одређени за сваку област рада (види образац: Протокол посматрања). Уколико је појединачно искуство детета у групи заиста одређујуће за ефекте групе, разумна процена квалитета и садржаја програма захтева одговор на главно питање, "Како је то бити дете у таквом окружењу?";
  2. сврха посматрања је сакупљање информација о садржини програма/оквира или праксе која се користи као основа за дијалог са васпитачима;
  3. дијалог са васпитачима је заснован на доказима који се прикупљају током фокусираног посматрања везаног за одређену тему;

4. подстицање самовредновања и размишљања кроз питања која терају на размишљање а повезана су са уверењима васпитача, и постојећој (приказаној) пракси.
- С) После сваке консултације ментор саставља извештај (види Образац извештаја) који ће показати васпитачима и управницима.

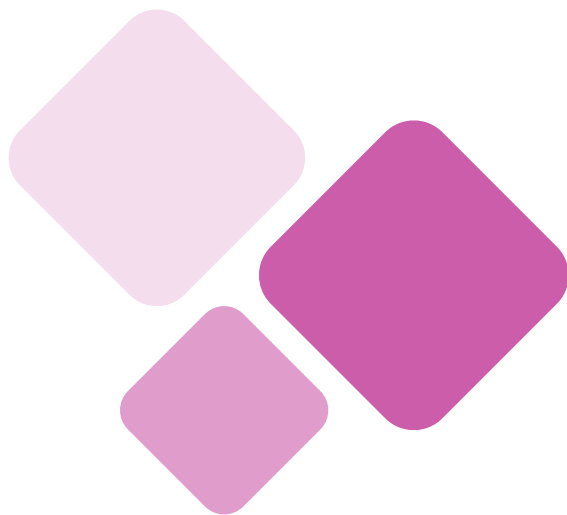
Образац: Теме за консултације

тема	садржина
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

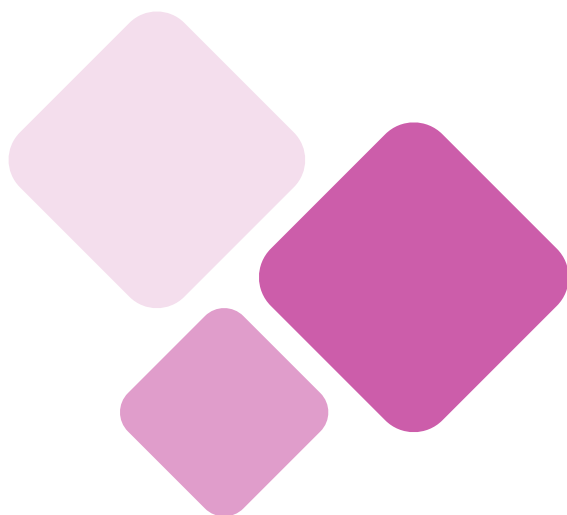
Образац: Протокол посматрања

ИНТЕРАКЦИЈА		
Тема	Опис	Коментари

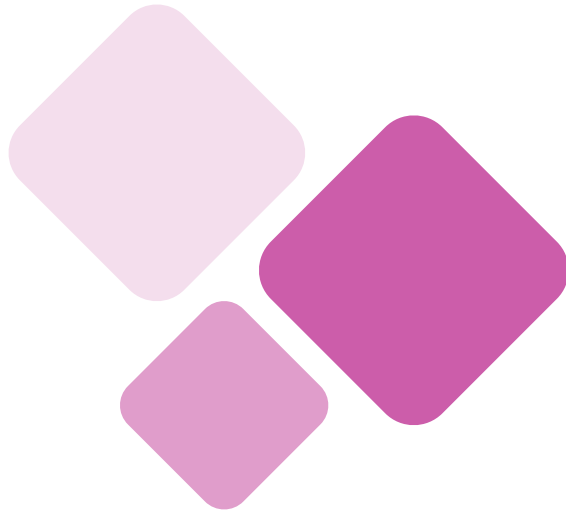

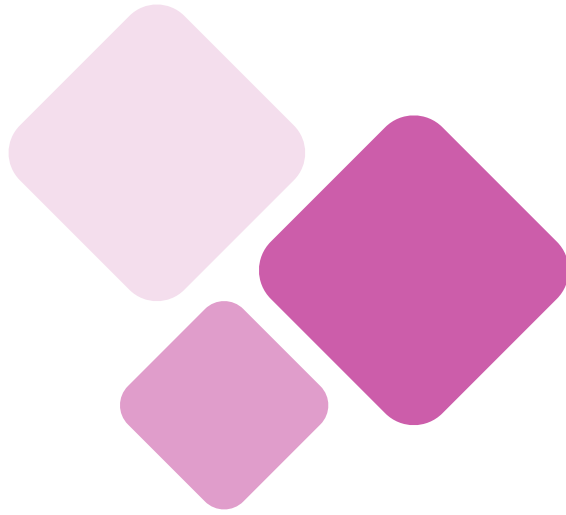
<p>Васпитач комуницира са децом на пријатељски начин, с поштовањем, што подржава развој стварања личног идентитета и учења сваког детета.</p>	<p>Комуникација васпитача је топла и брижна, изражава поштовање и уживање у сваком детету.</p> <p>Комуникација васпитача са децом и очекивања од деце су у складу са развојем и учењем детета. Васпитач често комуницира са сваким дететом појединачно, током целог дана, јачајући тако и стимулишући дететов развој и учење.</p> <p>Комуникација васпитача одговара емотивним, социјалним, физичким и когнитивним снагама и потребама сваког детета.</p> <p>Васпитач обезбеђује деци могућност да могу да бирају, као и да њихов избор схватају и поштују и други.</p> <p>Комуникација васпитача са децом развија њихову иницијативу, самосталност, самодовољност и лидерство.</p>	
<p>Комуникација васпитача промовише развој заједнице учења, где свако дете осећа припадност тој заједници, да га подржава да оствари своје потенцијале.</p>	<p>Васпитач омогућава вршњачку комуникацију међу децом како би помогао њиховом социјалном развоју, изградњи међусобног разумевања, међусобно пружање подршке, и осећај припадности заједници, како би лакше постигли циљеве учења и развоја.</p> <p>Васпитач нуди активности које помажу деци да науче да разликују осећања, да их препознају код себе и код својих вршњака, и да о њима разговарају.</p> <p>Васпитач промовише демократске вредности подстицањем сваког детета да изрази своје мишљење на одговарајући начин, и да учествује у процесу доношења одлука.</p> <p>Васпитач промовише и подржава развој језика ко деце и комуникацију на више начина током целог дана.</p>	

ПОРОДИЦЕ И ЗАЈЕДНИЦА		
Тема	Опис	Коментари
Васпитач промовише сарадњу са породицама и обезбеђује разне могућности члановима породица и заједнице да се укључе у процес учења и развоја детета.	Васпитач позива и поздравља придруживање чланова породице групи и проналази начине да све породице учествују у процесу образовања и животу заједнице учења. Васпитач укључује чланове породице у заједничко одлучивање о учењу и развоју детета, и друштвеном животу у групи.	
Васпитач користи званичне и незваничне ситуације за комуникацију и размену информација са породицама.	Васпитач редовно комуницира са породицама о њиховој деци, њиховом учењу и развоју, програмским захтевима и догађањима унутар групе. Васпитач редовно комуницира са породицама како би што више сазнао о дететовом окружењу и тако стекао увид у његове снаге, интересовања и потребе. Васпитач промовише прилике да породице уче једне од других, и да се међусобно подржавају. Васпитач чува информације о породицама и деци као поверљиве.	
Васпитач користи богатство заједнице и културе породица да обогати развој и учење детета.	Васпитач користи знања о окружењу и породици детета као саставни део програма и искуства дечијег учења. Васпитач пружа родитељима и члановима породице информације и нуди идеје о томе како да код куће створе стимулативни амбијент за учење, и помаже у јачању компетенција родитеља.	
УКЉУЧИВАЊЕ, РАЗЛИЧИТОСТ И ДЕМОКРАТСКЕ ВРЕДНОСТИ		

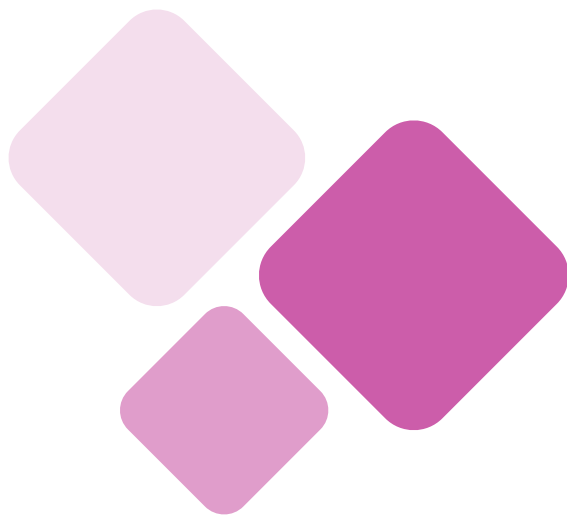
Тема	Опис	Коментари
<p>Васпитач обезбеђује једнаке могућности за свако дете и његову породицу да уче и учествују, без обзира на пол, расу, етничко порекло, културу, матерњи језик, религију, структуру породице, друштвени статус, економски статус, године или посебне потребе.</p>	<p>Васпитач је свестан својих уверења, ставова и искуства, као и на који начин све то може да утиче на комуникацију са децом, породицама и наставу.</p> <p>Васпитач се односи према сваком детету са поштовањем, достојанствено и са разумевањем, обезбеђује једнаке могућности ангажовања у животу групе.</p> <p>Васпитач се односи према свакој породици са поштовањем, достојанствено и са разумевањем, те проналази начине да их укључи у процес образовања њиховог детета.</p> <p>Васпитач користи језичке изразе и радње којима се избегавају полне и друге врсте стереотипа.</p> <p>Васпитач прилагођава средину и активности за учење тако да деца различитих способности, образовних потреба и различитог друштвеног порекла могу учествовати у већини активности.</p>	
<p>Васпитач помаже деци да разумеју, прихвате и цене различитост.</p>	<p>Васпитач цени и уграђује у процес образовања различитост која постоји међу децом, њиховим породицама и у заједници.</p> <p>Васпитач користи прилике да деци скрене пажњу на различитости које постоје ван групе, са поштовањем, и потврђује да она постоји</p>	

<p>Васпитач развија код деце разумевање вредности грађанског друштва, као и вештине које су потребне за учествовање.</p>	<p>Васпитач је свестан својих уверења, ставова и искуства, као и на који начин све то може да утиче на комуникацију са децом, породицама и наставу.</p> <p>Васпитач се односи према сваком детету са поштовањем, достојанствено и са разумевањем, обезбеђује једнаке могућности ангажовања у животу групе.</p> <p>Васпитач се односи према свакој породици са поштовањем, достојанствено и са разумевањем, те проналази начине да их укључи у процес образовања њиховог детета.</p> <p>Васпитач користи језичке изразе и радње којима се избегавају полне и друге врсте стереотипа. Деца уче о правилима и поштовању права других у заједници.</p>	
--	--	--

ОКРУЖЕЊЕ ЗА УЧЕЊЕ

Тема	Опис	Коментари
<p>Васпитач обезбеђује окружење за учење које промовише добробит за свако дете.</p>	<p>Васпитач ствара окружење које обезбеђује да свако дете осети припадност и да се у њему осећа удобно.</p> <p>Васпитач показује поштовање према деци тако што је заинтересован за њихова осећања, идеје и искуства.</p> <p>Васпитач ствара атмосферу у којој се деца подстичу да се сами изразе.</p>	

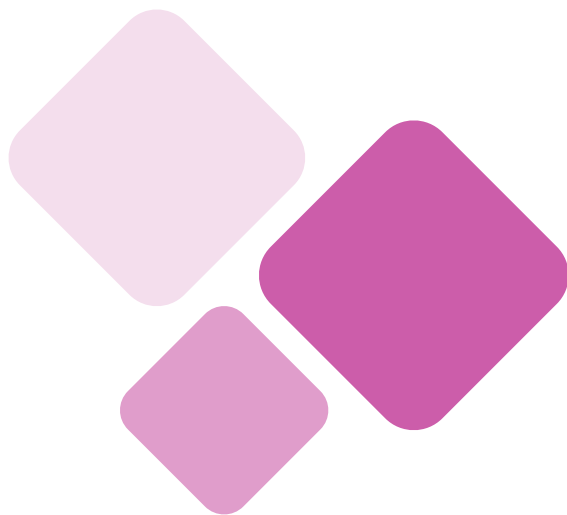

<p>Васпитач обезбеђује пожељну, сигурну, здраву, стимулативну, и инклузивну физичку средину, која промовише истраживање, учење и независност деце.</p>	<p>Васпитач обезбеђује да је средина за учење физички безбедна, таква да се може једноставно надзирати. Васпитач обезбеђује да простор буде пожељан за децу и удобан за њих да се укључе у различите активности. Васпитач прилагођава физичко окружење тако да оно испуни индивидуалне потребе сваког детета и групе деце.</p>	
<p>Васпитач обезбеђује окружење које промовише код детета осећај заједнице и партиципативно управљање понашањем деце.</p>	<p>Васпитач ствара окружење које је изграђено на демократским вредностима и које промовише учествовање. Васпитач користи конзистентне мере како би промовисао само-регулацију детета и његову независност.</p>	

Прилагођено на основу ISSA Претварање знања у праксу

Скала за одређивање добробити

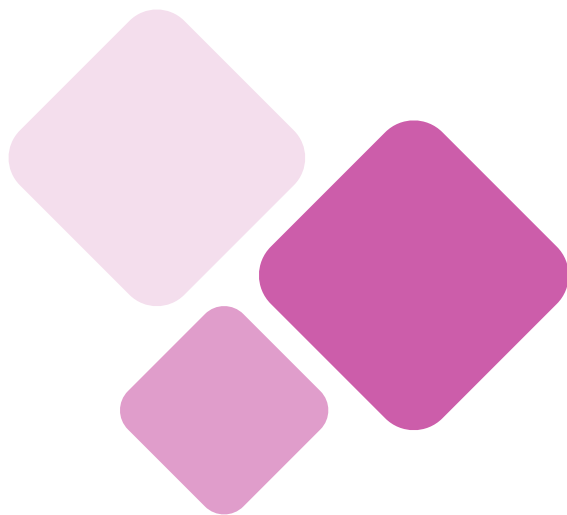
СКАЛА ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ДОБРОБИТИ ДЕТЕТА		
дете: _____ датум: _____		
ниво	добробит	знаци
1	изузетно ниска	Дете јасно показује знаке нелагодности: јеца, стење, плаче, вришти; делује снуђдено, тужно или уплашено, или је у паници; љуто је или бесно; лупа ногама, увија се, баца предмете, повређује другу децу; сиса прст, трља очи; не одговара на околину, избегава контакт, повлачи се; повређује самог себе: удара главу, баца се на под.

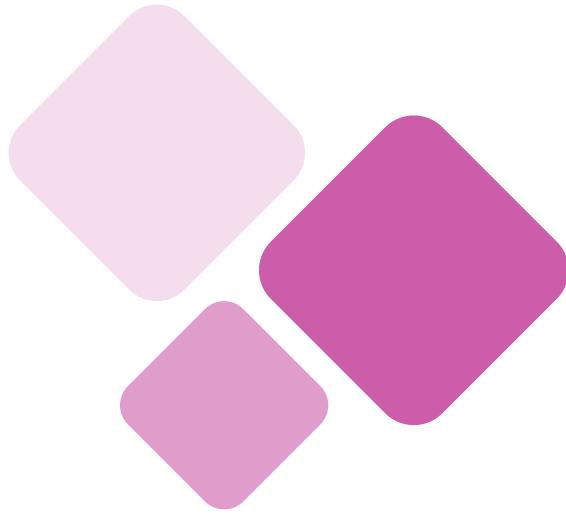
2	ниска	Положај тела, израз лица и радње које ради указују да дете није опуштено. Ипак, ти знаци су мање изричите него код нивоа 1 или осећај нелогдности није изражени све време.
3	умерена	Дете име нетуралну позу. Израз лица и положај тела изражавају мало или нимало емоције. Нема знакова који би указали на тугу или на задовољство, лагоду или нелагоду.
4	висока	Дете показује видљиве знаке задовољства (како је побројано код нивоа 5). Ипак, ови знаци нису нису стално присутни са истим интензитетом.
5	изузетно висока	Током времена проматрања дете ужива, односно осећа се сјајно: <ul style="list-style-type: none"> • изгледа срећно и весело, смеши се, зрачи, показује велико задовољство; • спонтано је, изражајно и заиста је то што јесте; • прича само са собом, игра се звуцима, певуши и пева; • опуштено је, не показује било какве знаке напетости ; • отворено према средини и прихвата је; • живо, пуно енергије, зрачи; • показује самопоуздање и сигурност.

Скала за процену укључености

СКАЛА ЗА ПРОЦЕНУ УКЉУЧЕНОСТИ		
дете: _____ датум: _____		
ниво	укљученост	примери

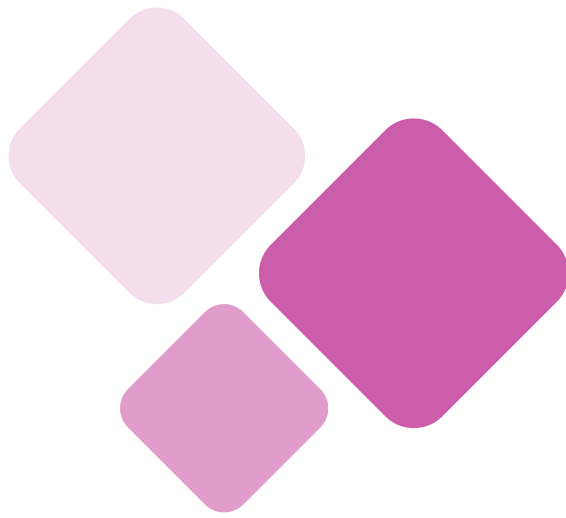
1	изузетно ниска	<p>Дете једва да показује било какву активност:</p> <ul style="list-style-type: none"> • нема концентрацију: буљи, сањари; • одсутно је и пасивно; • нема активности које имају нешто за циљ, бесциљне радње, не прави ништа; • нема знакова истраживања или интересовања; • не прихвата ништа, нема менталних активности.
2	низак	<p>Дете показује одређени степен активности али је она често испрекидана:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ограничена концентација: током активности гледа на другу страну, врпољи се, сањари; • лако губи пажњу; • активности воде ка ограниченим резултатима.
3	умерен	<p>Дете је заокупљено нечим све време, али без праве концентрације:</p> <ul style="list-style-type: none"> • рутинске радње, пажња је површна; • није заокупљено активношћу, активности су кратког даха; • ограничена мотивација, нема правог посвећивања, не осећа никакав изазов; • дете не добија дубља искуства; • не користи своје способности у пуној мери; • активности не задиру у машту детета.
4	висок	<p>Постоје јасни знаци укључивања, али они нису стално присутни у пуној мери:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дете је укључено у активност без прекида; • током већине времена постоји стварна концентрација али у неким кратким тренуцима пажња је површна; • дете осећа изазов, постоји извештајан степен мотивације; • способности и машта детета су до одређене мере погођени активношћу.
ниво	укљученост	примери

5	изузетно висок	<p>Током времена проматрања, дете је без прекида укључено у активности и потпуно је њоме заокупљено:</p> <ul style="list-style-type: none"> • апсолутно је фокусирано, концентрација је без прекида; • високо је мотивисано, веома му се допада активност, истрајно; • чак ни неки јак подстицај му не може скренути пажњу; • пажљиво је, пази на детаље, показује прецизност; • његова ментална активност и искуствено осећање су веома интензивни; • дете константно упошљава све своје способности: машта и менталне способности су у пуној брзини; • очигледно ужива да буде удубљено у активност.
---	----------------	---

Лаверс, Ф. (Ед) (2005). Добробит и укљученост у установама ПВО. Инструмент за само - вредновање окренуто процесу. Кинд & Гезин и Истраживачки центар за експериментално образовање

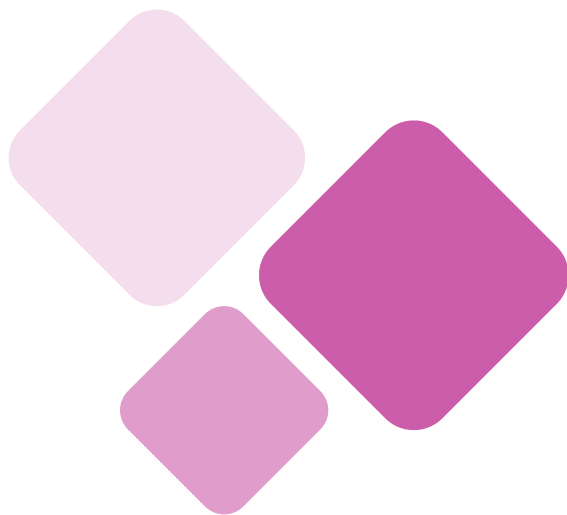
Образац извештаја

Датум	
Тема	
Питања која су се појавила, дилеме, препреке ...	
Предлози за промену	
Начин подршке: материјали, повезивање, укључивање других	
Коментари, предлози, размишљања ментора	

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 9 – Неговање окружења за учење

Инструмент 26 – Управник установе ПВО / Педагошки вођа

ИНСТРУМЕНТ 19: МРЕЖА САМОВРЕДНОВАЊА КВАЛИТЕТА

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Праћење и вредновање – Исказ 7 – Праћење и вредновање пружају информације на одговарајућем локалном, регионалном и националном нивоу која ће подржавати стална побољшања квалитета политике

ШТА

Критеријуми за подршку мулти-димензионалном самовредновању пруженог ПВО у установи / групи, усмереног на управника, васпитаче и запослене у установи / групи.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- подржати васпитаче и запослене да процене квалитет свог рада, промовишући на тај начин самовредновање као кључно за квалитет образовања;
- промовисати континуирани приступ побољшању квалитета, заснованом на темељном прикупљању података и њиховој анализи;
- појачати сарадњу међу заинтересованим странама и у тимовима, кроз заједнички рад на критеријумима који су на располагању за идентификовање области у којима су јаки и оне којима је потребно побољшање, пре него на проблемима и негативним ситуацијама.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Директне: управници, васпитачи, запослени у ПВО

Индиректне: деца, родитељи, породице, доносиоци политика, заинтересоване стране

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

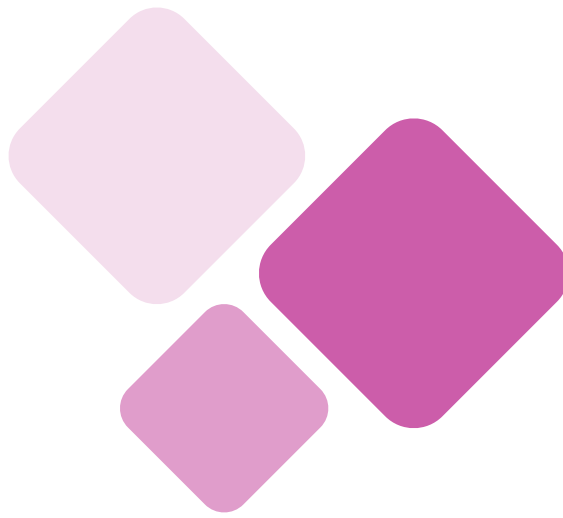
Овај инструмент могу користити установе ПВО – током времена без деце. Пожељно је да се користи реципрочно, током рада и редовно, током времена. Такође, овај инструмент се може користити као подршка у припреми за инспекцију/спољашње вредновање.

КАКО

- директори установа ПВО обавештају колеге о процесу који имају намеру да започну, углавном организовањем интерних, тематских састанака запослених;
- група одабира Критеријум/Компоненте на које треба процењивање фокусирати, што се може сазнати из саветовања са родитељима;
- васпитачи посвећују посебну пажњу на димензије које се процењују у датом времену – пожељно 2-3 седмице и бележе напомене посматрања/коментаре коришћењем мреже;

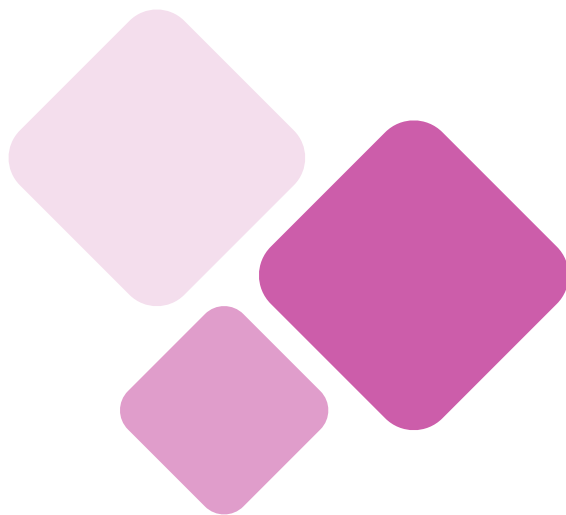

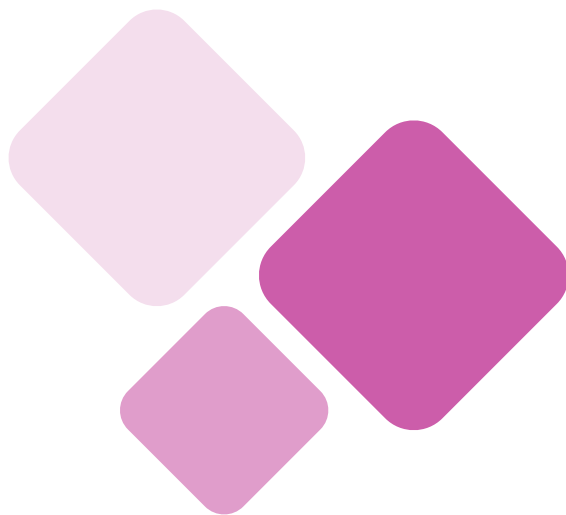
<p>Код оперативног програмирања, временски распоред се дефинише заједно са васпитачима, који:</p> <ul style="list-style-type: none"> - праве и планирају програм; - истражују и процењују активности. 	<p style="text-align: right;">уколико посотоји</p> <p>☐ добро ☐ довољно ☐ недовољно</p> <p><i>Образложење:</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Области које треба побољшати:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
---	--

КВАЛИТЕТ ЗАПОСЛЕНИХ	
<u>Обука/ усавршавање особља</u>	
<p><i>a) Обука/усавршавање запослених</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - “систематска” обука кроз вођене обуке и прилике за дискусију за оне који су вољни да почну рад; - константни путеви усавршавања који вредновани, у смислу резултата за све запослене; - дискусија са стручњацима о текстовима и/или искуствима; - размена искустава са усавршавања или размена стручних искустава са другим установама / групама ПВО; - подстицање учествовања на конференцијама, семинарима исл.; <p><i>b) Бележење обука/усавршавања</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - календар обука; - активности обука особља које су остварене. 	<p style="text-align: right;">☐ Постоји ☐ Не посотоји</p> <p style="text-align: right;">уколико посотоји</p> <p>☐ добро ☐ довољно ☐ недовољно</p> <p><i>Образложење:</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Области које треба побољшати:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

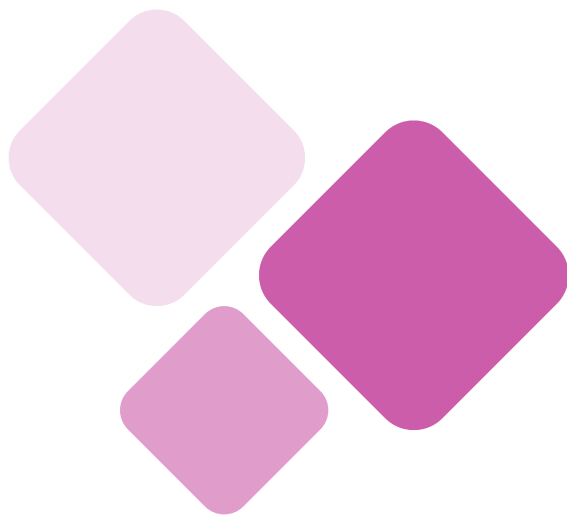
<u>Педагошки координатор и његова улога</u>	
<p><i>a) Педагошки координатор има следеће улоге:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - програмирање образовања; - промовисање културе детињства; - праћење и вредновање; - пилотирање програма; - организовање обуке за запослене и ажурирање; <p><i>b) Присуство Координатора је потребно:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - током радног времена; - на састанцима запослених; - током обуке; - на састанцима са корисницима; 	<p style="text-align: right;">☐ Постоји ☐ Не посотоји</p> <p style="text-align: right;">уколико посотоји</p> <p>☐ добро ☐ довољно ☐ недовољно</p> <p><i>Образложење:</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

<p>c) <i>Обука Координатора:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - претходна; - стална; <p>d) <i>Дељење Координатора са другим установама</i></p>	<p>+</p> <p>Области које треба побољшати:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Тимски рад</p> <p>a) <i>Планирање тимског рада</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - периодични тематски састанци; - планирање и програмирање; - бележење и процена; - интерна подела задатака и одговорности; - размишљање о организацији посла; - подршка стручњака током прве фазе тимског рада; <p>b) <i>Белешке о тимском раду</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - састанци о тимском раду са записником - списак учесника <ul style="list-style-type: none"> o теме о којима се разговарало o одлуке које су донете 	<p>☐ Постоји ☐ Не посотоји</p> <p>уколико посотоји</p> <p>☐ добро ☐ довољно ☐ недовољно</p> <p>Образложење:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Области које треба побољшати:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>РАЗВОЈ ДЕТЕТА И РЕЗУЛТАТИ</p> <p>Управљање дневним пријемом / одласком</p> <p>a) <i>методе и начини свакодневног пријема/одласка детета:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - обезбедити присуство барем једног или више васпитача кога ће дете моћи да препозна; - одговарајуће време и простор за добродошлицу детету; - персонализована стратегија када се дете одваја од родитеља и када се поново с њим спаја; посебна пажња према продицама из различитих социјалних и културних средина; - укључивање деце у различите активности које су повезане са добродошлицом и одласком детета; 	<p>☐ добро ☐ довољно ☐ недовољно</p> <p>Образложење:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Области које треба побољшати</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

<p><i>b) постављање инструмента за посматрање времена пријема и одласка детета, као и начина његовог коришћења</i></p>	<p>..... ....</p>
<p>Подршка односу између деце</p> <p>a) <i>методе које су на заједнички начин прихватили васпитачи</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - обезбедити да свако дете учествује у свакодневним редовним активностима и у групи са другом децом; - подстицање односа, сарадње и кохезије међу децом; - формирање група деце на основу специфичних активностит; - владати полним разликама које се појављују у односима међу децом; <p>b) <i>утврђивање инструмента за посматрање односа између деце, као и начина његовог коришћења</i></p>	<p>☐ добро ☐ довољно ☐ недовољно</p> <p><i>Образложење:</i></p> <p>..... ....</p> <p>Области које треба побољшати:</p> <p>..... ....</p>
<p>Подршка односу између одраслих и деце</p> <p>a) <i>методе које су кроз размену искустава прихватили васпитачи</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - гарантовање индивидуалне подршке деци у разним ситуацијама током дана; - промовисање самосталности детета; - одговорити на ситуације непријатне детету или потреба детета, и на конфликтне ситуације између саме деце; - одабрати активности и метода које подстичу активно учење детета; <p>b) <i>постављање инструмента за посматрање односа између одраслог и детета, и начине његовог коришћења</i></p>	<p>☐ добро ☐ довољно ☐ недовољно</p> <p><i>Образложење:</i></p> <p>..... ....</p> <p>Области које треба побољшати:</p> <p>..... .....</p>
<p>Управљањем образовањем током редовних активности</p> <ul style="list-style-type: none"> - присуство васпитача кога дете познаје приликом редовне неге; - адекватно време и простор за обављање редовних активности; - стратегије, до којих су кроз размену искустава дошли васпитачи, да се обезбеди конзистентност у редовној нези; 	<p>☐ добро ☐ довољно ☐ недовољно</p> <p><i>Образложење:</i></p> <p>..... ....</p> <p>Области које треба побољшати:</p> <p>..... ....</p>

<p>Пажња према захтевима / реакцијама / проблемима сваког детета понаособ</p> <ul style="list-style-type: none"> - методе које су кроз размену искустава прихватили васпитачи, како би гарантовали конзистентност у односима и интервенцијама; - ниво пажње и активног слушања сваког детета понаособ. 	<p>☐ добро ☐ довољно ☐ недовољно</p> <p><i>Образложење:</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p><i>Области које треба побољшати:</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
---	--

ОСТАЛИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРА ПРАКСА

ИРСКА

Овај инструмент се показао као веома флексибилан и примењив. Шилта, национални оквир квалитета за рану негу и образовање детета (www.siolta.ie) такође нуди питања за размишљање у свим деловима праксе.

Алстер Шилта Водич за рад пружа информације, обрасце процене и примере најбоље праксе, за подршку установама на њиховом путу ка бољем квалитету www.aistearsiolta.ie.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 7 – Размишљања о професионалном усавршавању

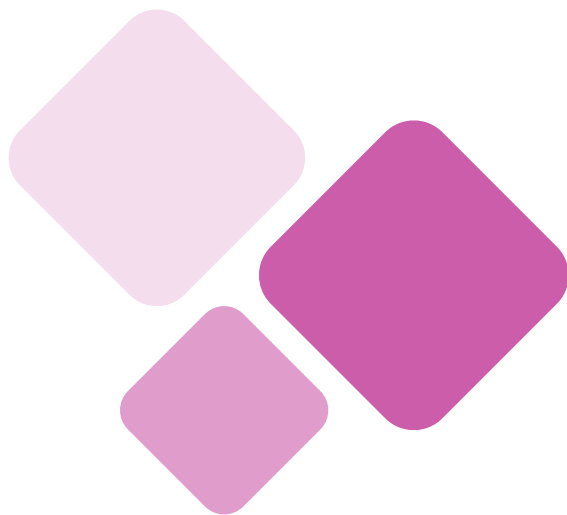
Инструмент 8 – Неговање односа са децом и између њих

Инструмент 10 – Неговање професионалног усавршавања

Инструмент 20 – Колегијалне провере у ПВО

Инструмент 24 – Вођење/саветовање и мрежа за координацију

ИНСТРУМЕНТ 20: КОЛЕГИЈАЛНЕ ПРОВЕРЕ У ПВО

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Праћење и вредновање – Исказ 7 – Праћење и вредновање пружају информације на на одговарајућем локалном, регионалном и националном нивоу која ће подржавати стална побољшања квалитета политике.

ШТА

Приступ колегијалне провере у праћењу и вредновању квалитета у установама / групама ПВО, усредсређен је углавном на рад особља. Она се заправо најчешће користи у сврху унутрашње одговорности и усмерена је ка побољшању рада и вештина особља. То је комбинација само - и спољашњег вредновања које обављају васпитачи из сектора ПВО који делују као колеге. То значи усвајање приступа “пријатељске критике”, не како би се контролисала организација и/или прописивале одређене мере, већ да се предложи приступ „одоздо на горе“, и омогући да установа / група стекне и развије сопствени механизам континуираног побољшања.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- идентификовати снаге и слабости вртића и предложити комплет препорука за побољшање слабијих аспеката;
- развити / даље развити компетенције самовредновања као праксу остваривања континуираног побољшања рада;
- анализирати унутрашње потребе и пронаћи решења са колегама у специфичним областима које би требало побољшати;
- дати подршку установама / групама ПВО у успостављању и примени конзистентног и одговарајућег система процене квалитета;
- повећати одговорност према родитељима, заједници и доносиоцима политика.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

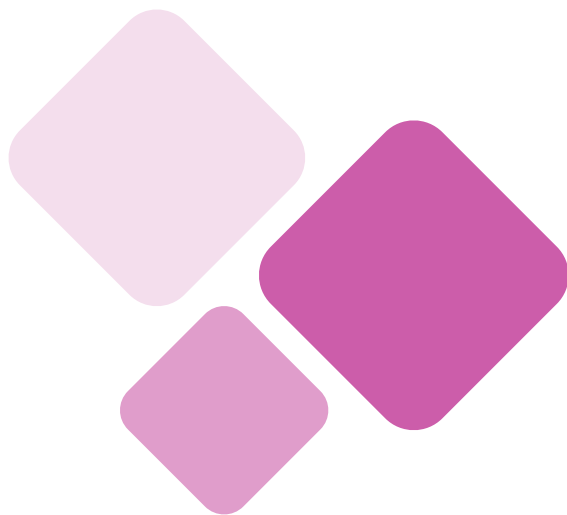
директне: управници, васпитачи и запослени у установи / групи ПВО

индиректне: деца, родитељи, породице, заинтересоване стране и доносиоци политика

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

Овај инструмент могу да користе установе / групе ПВО, у зависности од својих потреба, промовишући ПУПД циклус (круг квалитета). Пожељно је да се користи реципрочно између установа / група, и редовно током времена. Исто тако, представља корисну подршку при припреми за инспекцију/спољашње вредновање.

КАКО

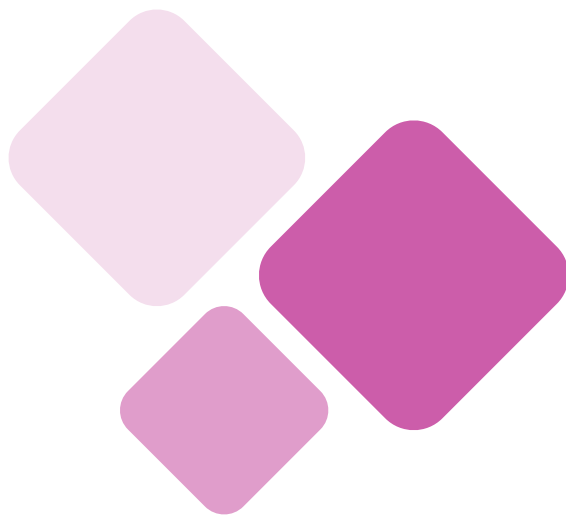
Прихватање колегијалне провере је одлука коју доноси управа, у консултацији са образовним делом запослених. Она зависи од стручности запослених на пољу образовања и ослања се и подржава умрежавање између институција / група. Представља могућу интеграцију са праксом самовредновања која се већ остварује, може оснажити ефикасност компетенција интерног праћења и вредновања, али и бити подршка успостављању и примени нешто компликованијег управљања квалитетом / системима осигурања.

Развојни поступак је заснован на *Циклусу квалитета ПУПД* (такође као облик активности истраживања), полазећи од фазе планирања коју води управа институције, затим фазе примене током које се реализују самовредновање и колегијалне посете. После тога се од колега тражи да дају коментари и предложе побољшања у облику извештаја о вредновању, да би се омогућило управи институције ПВО да провери свој рад у складу са примљеним / прикупљеним предлозима.

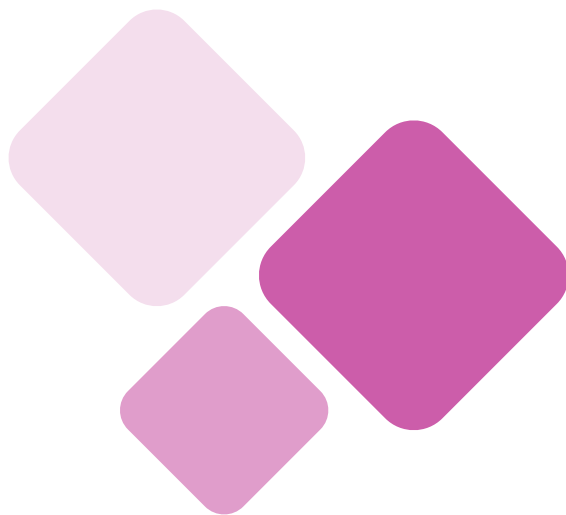
Кораци:

1. управа и запослени у образовном делу институције / групе идентификују област/кључне процесе које треба побољшати и реализују само-вредновање (види Инструмент 19)¹¹;
2. контактирају се васпитачи који ће бити укључени и потврђују се договори – предложени број колега је 2, да се обезбеди објективна повратна информација (имајући у виду величину просторија, и односа одрасли / деца да не дође до стварања гужве у групи);
3. управа установе / групе планира са васпитачима активности које ће бити вођене током посете – посматрање групе, анализа документације о програму, разговори са запосленима или другим релевантним заинтересованим странама (родитељима, надлежнима из општине, и тд.);
4. посета колега – та посета ће трајати највише један дан: у зависности од специфичног циља колегијалне провере, као и од рада установе / групе (нпр. радно време). Колеге би могле да проведу 2 сата у посети установи / групи - 1 сат за посматрање групе и још један за разговоре. Разговори ће бити усмерени ка областима и критеријумима који су одабрани за ту врсту вредновања, идентификујући позитивне елементе и аспекте које треба побољшати;
5. повратне информације од колега – васпитач-колега ће документовати своја опажања и дати предлоге и идеје за побољшање, кроз извештај који ће поделити и о коме ће дискутовати са управом установе / групе и васпитачима. Стручна пракса сарадње обухвата и стварање могућности за отворени разговор како би се разменило знање, вештине, стратегије и идеје и како би се пружила и примила повратна информација, каква треба да буде у стручној заједници учења. *Види табелу у наставку.*
6. затим установе / групе праве акциони план за побољшање и његову примену.

¹¹ Критеријуми за самовредновање могу да буду промењени да укључе другачији оквир. Чак и ако су задржани, могућа су прилагођавања према специфичностима пружалаца ПВО.

критеријум	питања за процену	квантитативни и квалитативни докази	процена колега	предложене мере/активности за побољшање
документовање учења	<p><i>Како документујете учење и развој сваког детета понаособ?</i></p> <p><i>Да ли су на располагању различита средства/докази?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • цртежи, фотографије, слике, идр. • лични дневник 	<p><i>снаге</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p><i>области које треба побољшати</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

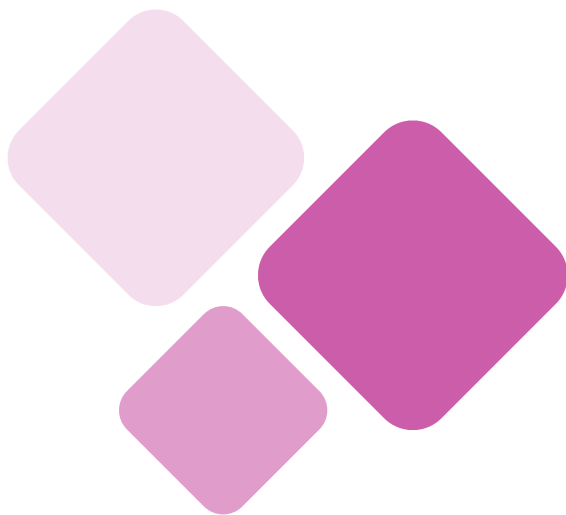
<p>однос са релевантним заинтересованим странама</p>	<p><i>Ко су, по вашем мишљењу, важне заинтересоване стране?</i></p> <p><i>Да ли систематски развијате односе са важним заинтересованим странама?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> · неформални периодични састанци са родитељима и породицама · формална правила за савете заинтересованих страна · организовање специфичних догађаја са родитељима, породицама, локалним властима, заједницом, исл. 	<p><i>снаге</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p><i>области које треба побољшати</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
---	--	--	--	--

Садржина табеле се може још развијати/прилагођавати у складу са коришћеним оквиром квалитета, критеријумима и показатељима. Она не обухвата вредност процеса нити квалитет вредновања.

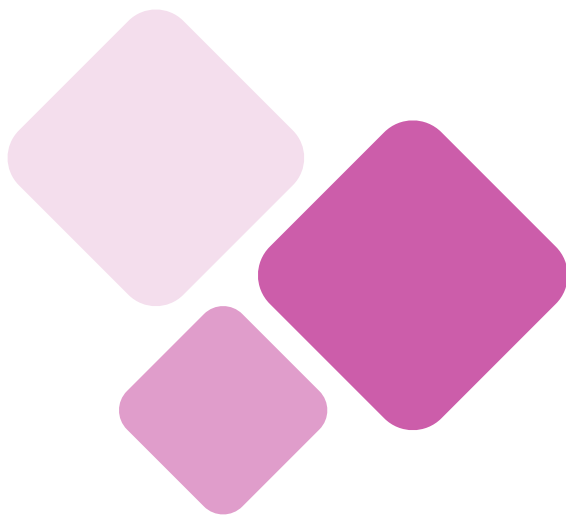
Остељивост васпитача: критеријуми посматрања

Укажите колико су често присутни следећи облици понашања код васпитача
 никад = 1; скоро никад = 2; понекад = 3; скоро увек = 4; увек = 5

1	Васпитач опажа када се дете осмехује, покушава нешто да каже или говори	1	2	3	4	5
2	Васпитач учи да разуме значење бебиног плача (плач који изражава бол, глад, умор, фрустрацију, и сл.)	1	2	3	4	5
3	Васпитач одговара детету на предвидив, брижан и конзистентан начин	1	2	3	4	5
4	Васпитач тачно тумачи потребу детета и примерено реагује	1	2	3	4	5

5	Васпитач реагује на већину сигнала које беба даје, не само на честе, продужене или интензивне сигнале	1	2	3	4	5
6	Васпитач именује активности детета у тренутку дешавања, тако да дете одмах чује речи које су повезане са његовом радњом, осећањима или звуцима	1	2	3	4	5
7	Васпитач организује средину у складу са потребама и интересовањима детета	1	2	3	4	5
8	Када говори о детету, васпитач износи позитивне коментаре	1	2	3	4	5
9	Васпитач добро познаје дете, добро је обавештен о њему	1	2	3	4	5
10	Васпитач је стрпљив: да ли можете да сачекате одговор детета у директној комуникацији када сте сами са дететом	1	2	3	4	5
11	Васпитач обезбеђује детету материјале и искуства која одговарају његовим интересовањима и фазом развоја	1	2	3	4	5
12	Васпитач тражи директну комуникацију са сваким дететом засебно	1	2	3	4	5
13	Васпитач привлачи пажњу детета на занимљиве елементе у окружењу	1	2	3	4	5
14	Васпитачева наклоност детету је очигледна и обухвата нежан физички контакт	1	2	3	4	5
15	У разговору, васпитач се физички спушта на ниво детета и гледа га директно	1	2	3	4	5
16	Када васпитач дође у контакт са дететом, чека неки сигнал детета како би почео са интеракцијом	1	2	3	4	5
17	Интеракција између васпитача и детета је живахна	1	2	3	4	5
18	Васпитач је способан да заустави активност детета кад она постане опасна	1	2	3	4	5
19	Ако се дете упрља током игре, васпитач може да реагује на одговарајући начин	1	2	3	4	5
20	Интеракције између васпитача и детета се одвијају у складу са ритмом и расположењем детета	1	2	3	4	5
21	Васпитач завршава интеракцију са дететом на позитиван начин: завршава се када је дете задовољно	1	2	3	4	5

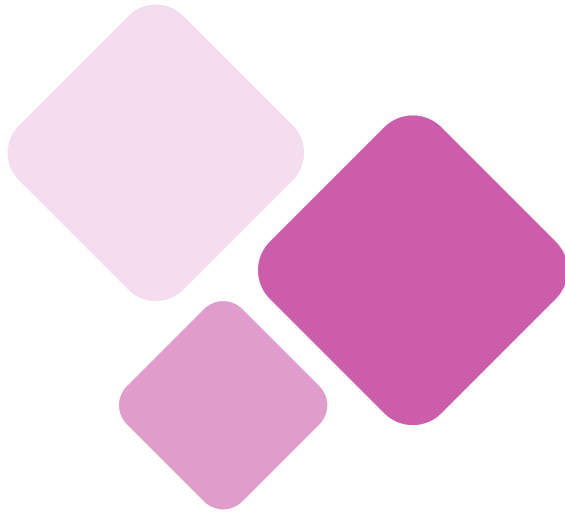
22	Васпитач прави низ покушаја како би пронашао најбољи начин да задовољи дете	1	2	3	4	5
23	Када је дете љуто, васпитач може да га смири и прецизно утврди разлог нелагоде коју дете осећа	1	2	3	4	5
24	Васпитач обраћа пажњу и одговара детету чак и када је заокупљен другим активностима	1	2	3	4	5
25	Васпитач одмах реагује на дечје сузе или жалбе	1	2	3	4	5
26	Васпитач је увек у таквом положају да никада не губи дете из вида	1	2	3	4	5
27	Васпитач прецизно и брзо реагује на позитивне знаке привржености које дете шаље (осмех, звук)	1	2	3	4	5
28	Васпитач је скоро увек добро расположен	1	2	3	4	5
29	Васпитач често јасно и полако понавља речи детету како би помогао развоју језика и разумевању	1	2	3	4	5
30	Када васпитач напушта просторију, детету пружа објашњење за то или му даје осећај сигурности (нпр. "враћам се за један минут")	1	2	3	4	5
31	Васпитач подстиче интеракцију између детета и друге деце, као и других одраслих који долазе у просторије	1	2	3	4	5
32	Васпитач поздравља и излази у сусрет дететовом захтеву за физичким контактом	1	2	3	4	5

ОСТАЛИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРА ПРАКСА

ИРСКА

Заједница праксе

Васпитачи из различитих установа / група међусобно посећују друге установе / групе (ван радног времена) које показују одличан рад у некој области рада – на пример, изванредан рад на отвореном простору који установа / група има. Управник показује васпитачу-посетиоцу висок квалитет отвореног простора и истиче корист од тог простора коју имају и деца и васпитачи, кроз причу и фотографије. Започињање стручног разговора о специфичним областима праксе у раду, на тај начин подржава и друге управнике и васпитаче да идентификују елементе које могу да пренесу у своје средине, а помаже им и да пронађу

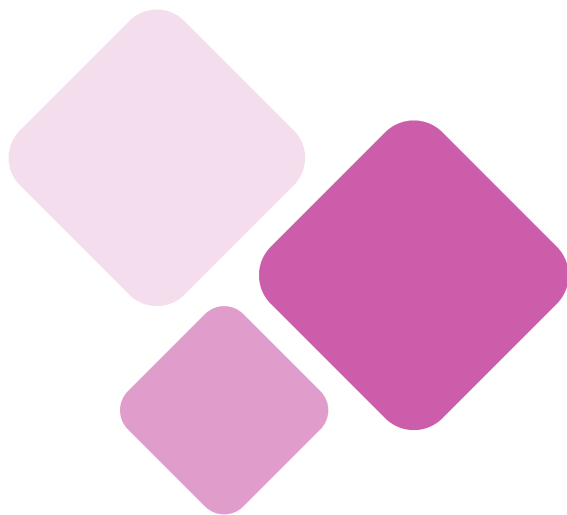

решења за изазове које они могу да имају. Овакву заједницу праксе је започео и подржао локални регионални Комитет за негу деце и специјалисти организације Рано детињство Ирске. Повратне информације од васпитача који су ишли у такве посете су веома позитивне а домаћин установа / група је добија стручну сигурност у себе и потврду колега.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 19 – Мрежа самовредновања квалитета

Инструмент 24 – Вођење / саветовање и мрежа за комуникацију

ИНСТРУМЕНТ 21: ДНЕВНИК (СА ПОРТФОЛИОМ)

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Праћење и вредновање – Исказ 8 – Праћење и вредновање који су у најбољем интересу детета.

ШТА

Дневник опажања који воде васпитачи, и који се односи на њихов рад, у циљу прикупљања корисних информација за праћење, и чињење дечијег учења видљивим, процену личног развоја детета и његових образовних достигнућа. Обухвата неформалне поступке праћења, као што су стално посматрање, документацију о дететовом учењу и искуствима социјализације, као и наративну процену дечијих компетенција (нпр. портфолио) које позитивно утичу на резултате детета.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- да допусти процену образовне праксе засновану на доказима, укључујући и усмеравање на потребе, компетенције и интересовања сваког детета понаособ;
- да прати, тражи и документује вредности и утицај праксе као интерног самовредновања;
- да подржи праксу процењивања званичним, писаним и на доказима заснованим документима који извештавају родитеље, породице, заједнице и друге о образовном напредовању детета;
- да ојача компетенције за вредновање запослених у установама / групама ПВО, да побољша самовредновање, као и суочавање са спољашњим вредновањем и инспекцијом;
- да се подрже запослени – индивидуално и као тим – у анализи њихове праксе;
- да се усмери на изазове везане за неговање потенцијала детета и бављење потребама детета.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: васпитачи, педагошки координатори, деца

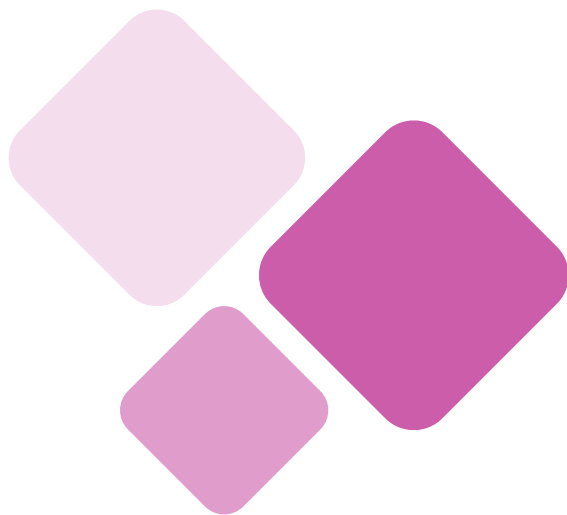
индиректне: запослени у установама и групама ПВО, родитељи, старатељи и породице, доносиоци политика и релевантне заинтересоване стране

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

Овај инструмент се користи свакодневно или седмично како би се забележиле и документовале реализоване васпитно – образовне активности, друштвена искуства,

укључујући и наративну процену дететових компетенција (Портфолио), што би могло бити корисно за лакши прелазак у школу¹².

КАКО

Свакодневно или седмично систематско посматрање се бележи у “дневник” у који сваки тим, пошто је претходно утврђено шта ће се бележити:

- 1) описује урађене активности, са коментарима о различитим реакцијама / врстама понашања и напредовању;
- 2) идентификује како активности подржавају учење и развој и шта би могло да се учини како би се то учење и развој проиширили и даље развили;
- 3) сматра овај инструмент средством које ће више васпитача у установи / групи. Свако од њих остави неки свој коментар како би се учење обогатило и како би допринело тимском раду;
- 4) даје јасну и дефинисану процедуру за допуштање деци, родитељима и породици приступа овом инструменту (по могућству преко интернета) на начин који поштује приватност сваког детета;
- 5) дискутује интерно белешке, током периодичних састанака који имају циљ вредновање педагошке праксе и процену личног учења и развоја детета;
- 6) идентификује и планира побољшања и промене које би требало извести на основу резултата који су постигнути/жељени.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 7 – Размишљања о професионалном усавршавању

Инструмент 16 – Педагошка документација

Инструмент 22 – Процена детета

ОСТАЛИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРА ПРАКСА

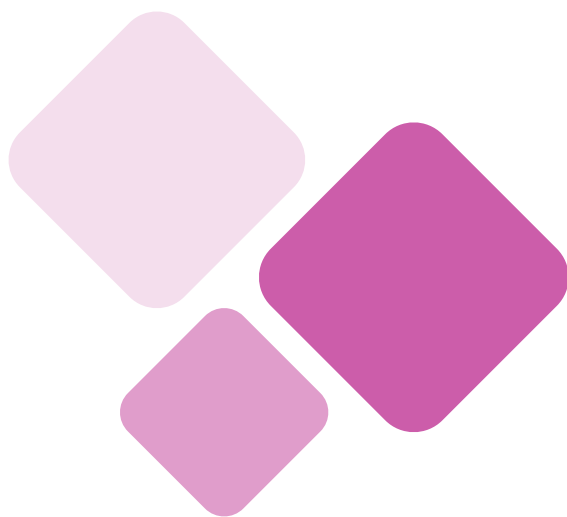
ИРСКА

Извори, обрасци и примери за планирање процене:

<http://aistearsiolta.ie/en/Planning-and-Assessing-using-Aistears-Themes/>

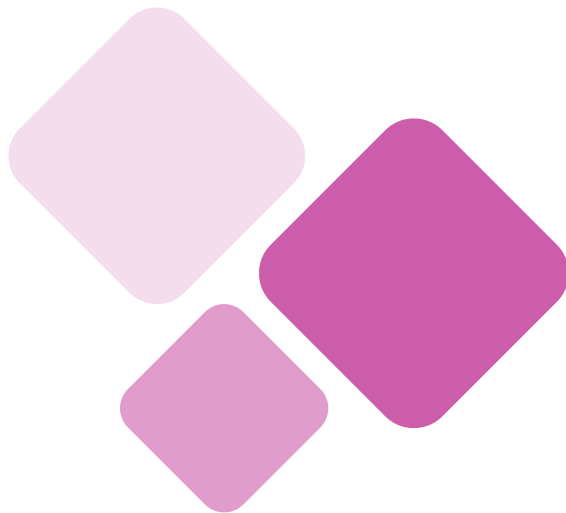
*пример часописа за учење у групи (документовање групне активности); види Баштенску авантуру у Инструменту 14 програма, као пример за документовану групну активност

¹² Индивидуалне или групне дневнике могу да користе тимови да вреднују оно што су записали и како то може да унапреди индивидуално или учење и развој групе.

РЕФЕРЕНЦЕ

Искуство из Литваније: <https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/biblioteka/vaiku-ugdymas/ikimokyklinio-amziaus-vaiku-pasiekimu-aprasas/19440>

ИНСТРУМЕНТ 22: ПРОЦЕНА ДЕТЕТА

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Праћење и вредновање – Исказ 8 – Праћење и вредновање који су у најбољем интересу детета.

ШТА

Информисање родитеља о компетенцијама детета у односу на одређену узрасну групу.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- проценити снаге и потребе, изазове за свако дете, мислећи на дете у смислу подршке и надоградње на постојеће снаге детета;
- пратити напретка детета и подстицање размишљања родитеља/старатеља о томе;
- подржати родитеље у процени напретка учења и развоја детета;
- идентификовати нове изазове усмерене ка потенцијалима и потребама сваког детета;
- пратити делотворност и утицај приступа индивидуализованог образовања.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: васпитачи, педагошки координатор, родитељи, породице, старатељи, деца

индиректне: доносиоци политика на локалном, регионалном/националном нивоу, истраживачке установе

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

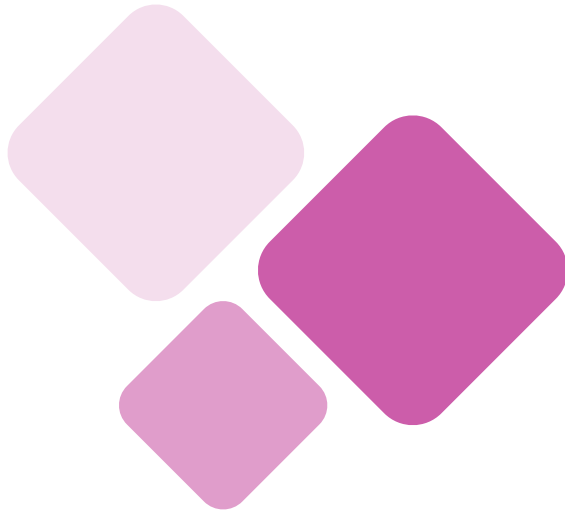
КАДА

На почетку школске године, на крају школске године и на полугодишту.

КАКО

Процену раде обе стране: родитељи и васпитачи.

- У складу са *Описом достигнућа детета у предшколском узрасту* напредак сваког детета ће проценити и васпитач и родитељи, на почетку школске године.
- У складу са тим резултатима васпитач ће у сарадњи са родитељима створити индивидуализовани програм учења за дете код куће и у установи / групи. Васпитач ће заједно са родитељима поставити циљеве за ту годину.
- Васпитач ће помоћи родитељима да пронађу области у којима су потребна побољшања, на којима ће радити и код куће.
- Полугодишње процењивање ће урадити васпитач како би пратио напредовање детета и прилагодио образовни програм.
- На крају школске године, васпитач и родитељи ће прегледати општу процену детета и одлучити да ли су постављени циљеви достигнути.

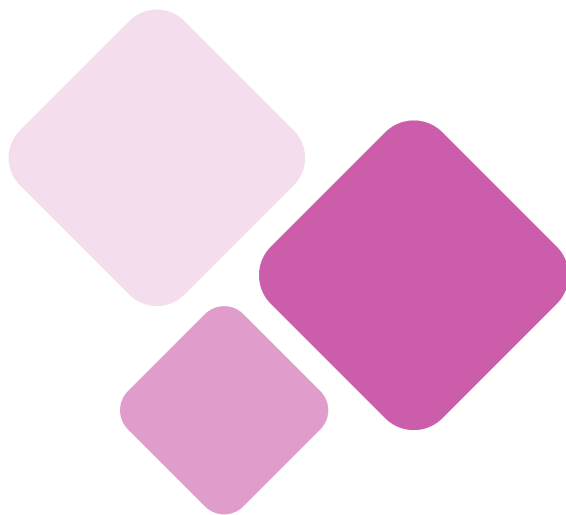

- У складу са резултатима, васпитач ће идентификовати у списку достигнућа сваког детета заједничке области које би требало побољшати и прилагодити за следећу годину годишњи план у установи / групи, посвећујући више пажње областима које треба побољшати.
- Током *договореног* састанка сви васпитачи ће анализирати своје резултате и упоредити их са резултатима других група..

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 16 – Педагошка документација

Инструмент 21 – Дневник (са портфолиом)

ИНСТРУМЕНТ 23: СПОЉАШЊА ПРОЦЕНА РОДИТЕЉА

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Праћење и вредновање – Исказ 7 – Праћење и вредновање пружају информације на одговарајућем локалном, регионалном и националном нивоу која ће подржавати стална побољшања квалитета политике и праксе.

Исказ 8 – Праћење и вредновање који су у најбољем интересу детета.

ШТА

Систематско прикупљање информације о задовољству родитеља радом установе / групе.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- успоставити систематске размене информација и повратних информација о перцепцији родитеља о укупном квалитету рада установе / групе;
- чути вредновање квалитета установе / групе које дају родитељи, као кључна заинтересована страна;
- пратити процес побољшања квалитета кроз приступ заснован на доказима.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: васпитачи, управници установа ПВО, педагошки координатор, родитељи, породице, старатељи, деца

индиректне: доносиоци политика на локалном, регионалном/националном нивоу, истраживачке установе

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

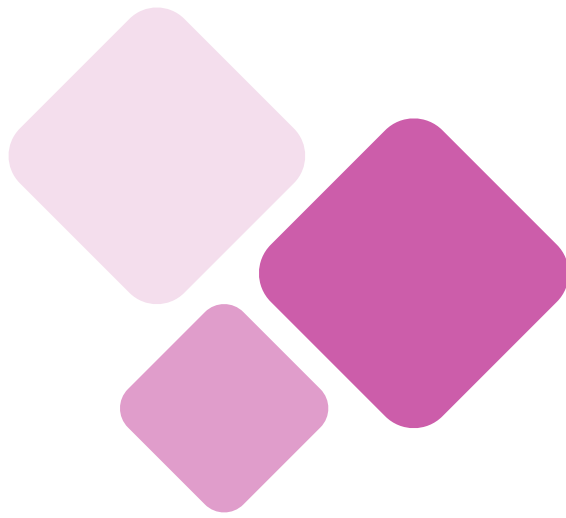
Најмање једном годишње, пожељно на крају школске године.

КАКО

На крају школске године управници установе остварују структурирану активност са циљем да прикупљања повратне информације од родитеља о укупном квалитету рада установе. У зависности од контекста и уобичајених интеракција између установе, запослених и родитеља, ова активност може бити у облику тематског састанка, са дискусијом и/или писани упитник (могуће и преко интернета) који би требало да се подели родитељима који долазе у установу или путем електронске или обичне поште.

Важно је да се процес бележења прати, укључујући и повратне информације из дискусије, како би се градила могућа побољшања на приступу који је заснован на доказима.

Пошто су од родитеља прикупљене повратне информације, управници установа састављају извештај о коме ће се дискутовати и који ће се поделити међу запосленима, а у случају забележене критике, почињу рад на проналажењу могућих решења.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 2 – Статут установе

Инструмент 7 – Размишљања о професионалном усавршавању

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРА ПРАКСА

ИТАЛИЈА

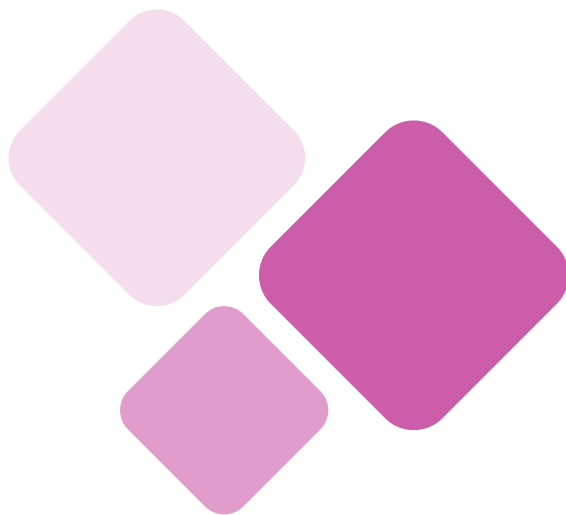
Пример упитника о задовољству квалитетом који треба поделити родитељима, породицама, старатељима

КАРТИЦА бр. _____

ДАТУМ: _____

јаслице: ....
образовни рад

бр.	Елемент процене	Вредновање
1	професионализам и расположивост васпитача	<p>0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p> <p> </p> <p>незадовољан просечно задовољан</p>
2	образовне, рекреативне активности	<p>0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p> <p> </p> <p>незадовољан просечно задовољан</p>
3	комуникација са руководством и/или особом за контакт	<p>0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p> <p> </p> <p>незадовољан просечно задовољан</p>
4	календар и радно време	<p>0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p> <p> </p> <p>незадовољан просечно задовољан</p>
5	цена услуге и вредност новца	<p>0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p> <p> </p> <p>незадовољан просечно задовољан</p>

6	квалитет хигијенских производа и материјала за негу бебе (пелене, помаде, детрџенти, идр.)	<p>0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p> <p>незадовољан просечно задовољан</p>
Предлози или додатне напомене:		

Оброк

бр.	Примена	Вредновање
1	Стручност и корисност запослених (кувара-помоћног куvara)	<p>0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p> <p>незадовољан просечно задовољан</p>
2	квалитет и разноврсност јеловника	<p>0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p> <p>незадовољан просечно задовољан</p>
3	чистоћа просторија и опреме	<p>0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p> <p>Незадовољан просечно задовољан</p>
Коментари или жалбе:		

Напомена: менаџмент може прилагодити овај инструмент узрасту групе у установи

РЕФЕРЕНЦЕ

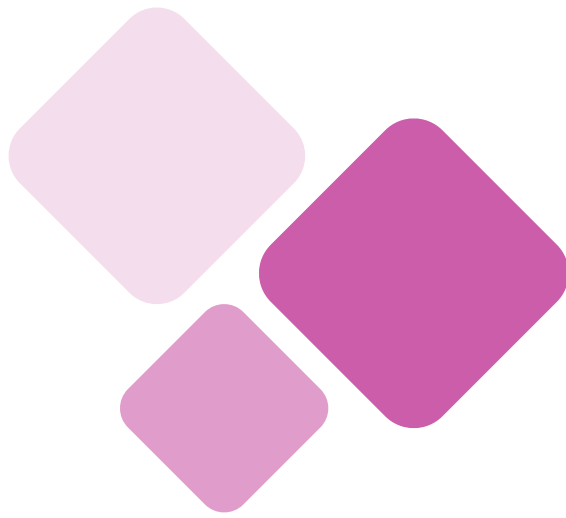
ЕН ИСО 9004:2009 - Остваривање одрживог успеха организације — Приступ управљању квалитетом, 8 праћење, мерење, анализа и преиспитивање, 8.3 Мерење

Спољашња
родитеља

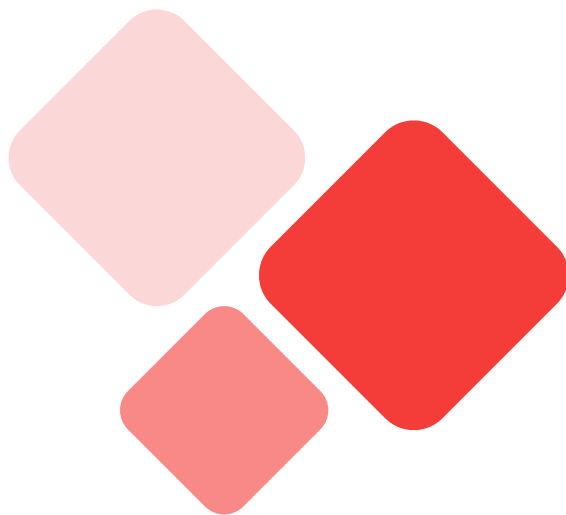
процена

ПРАЋЕЊЕ &
ВРЕДНОВАЊЕ

ИНСТРУМЕНТ 24: МРЕЖА ЗА САВЕТОВАЊЕ И КООРДИНАЦИЈУ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Управљање и финансирање – Исказ 9 - Сви заинтересовани за систем ПВО имају јасно и заједничко разумевање сопствене улоге и одговорности и знају да се од њих очекује да сарађују са другим организацијама.

ШТА

Саветовање које реализује више заинтересованих страна, које чине органи одговорни за ПВО (било на локалном, регионалном или националном нивоу - у зависности од легислативе која важи у свакој земљи), универзитета, релевантних синдиката, установа ПВО и тела која их финансирају.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- обезбедити специјалистичку подршку и саветовање установама ПВО / групама тако да одговоре на потребе сваке установе ПВО / групе за побољшање квалитета;
- подржати континуирани професионални развој (КПД) запослених у установи ПВО / групи, у складу са потребама које су настале као одговор на контекст који се мења;
- координисати и надzirати праксе које су установе ПВО / групе прихватиле за праћење и вредновање усаглашености са постојећим захтевима акредитације, као и за вођење и напредак у квалитету рада и побољшањима.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: управници, васпитачи, запослени у ПВО, синдикати и национална тела која обезбеђују финансирање

индиректне: родитељи, старатељи и породице, као и сви васпитачи и јавна тела која се баве малом децом (тј., педијатри, волонтерске организације, удружења родитеља, исл.)

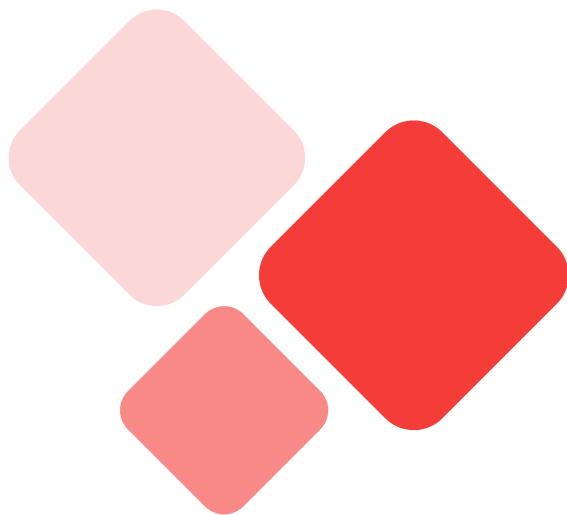
УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

Овај инструмент је усмерен ка установама ПВО / групама са више искуства, где су основни захтеви квалитета већ испуњени и где су их заједнички прихватиле све релевантне заинтересоване стране. Пружа подршку континуираном побољшању установе ПВО / групе. Саветовање би требало да буде омогућено током целе године, у складу са појавом специфичних потреба. Потребна су приближно 4 састанка годишње.

КАКО

Надлежни јавни орган власти, у сарадњи са локалним универзитетом, определи финансирање за отворени позив за организовање саветовања, који је упућен свим

установама ПВО / групама које раде у том региону. Учешће саме установе ПВО / групе је бесплатно, док саветник прима хонорар за свој рад. Очекивана корист за запослене који учествују обухвата развој њихових вештина, механизме и праксу за осигурање квалитета, размену искустава, учење од колега и побољшање квалитета рада.

Надлежни јавни орган власти је одговоран за координисање саветовања и предлагање широких питања која ће бити обрађена. Може наступити и као координационо тело које ће надзирати процес учења од колега и побољшање квалитета, у складу са очекиваним резултатима, установом ПВО / групом, као и на нивоу заједнице.

Одговорност саветника је да бележи читав процес развоја, да води записник са сваког састанка, да даје задатке установама ПВО / групама које учествују, са циљем да прати процес и постигнућа.

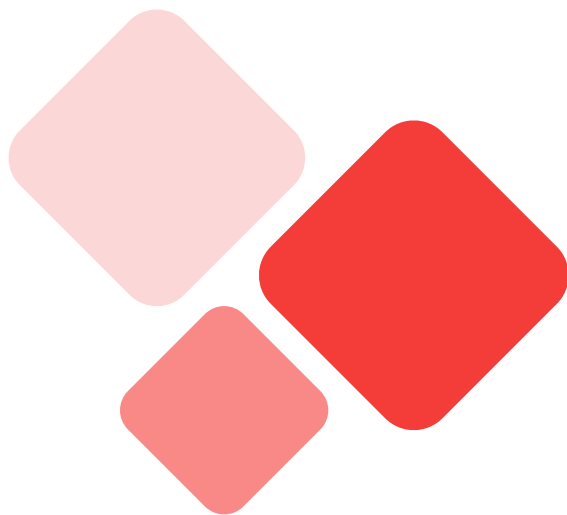
Улогу јавних органа власти могу да преузму и друге врсте организација за подршку ПВО, које претпостављају признавање и евентуално учешће јавних органа власти.

План активности који саветник може да постави и реализује могао би да се заснива на следећим корацима:

- 1) мапирање установа ПВО / група у региону, описивањем установе кроз попуњавање обрасца за њихову идентификацију;
- 2) формализовање односа између саветника и мапираних установа ПВО / група, као и између установа ПВО / група и њих са свим другим стручњацима директно или индиректно повезаних са малом децом (нпр.: библиотеке, волонтерске организације, установе за јавно здравље, педијатри), кроз потписани писани споразум;
- 3) идентификовање и анализа обука васпитача и потреба за професионалним развојем, са циљем да планира и пруже адекватне обуке према саветима саветника или других стручњака (тј. психо-педагошка подршка, инструменти за управљање квалитетом, исл.);
1. размена добре праксе између установа ПВО / група и свих других кључних заинтересованих страна, како би се оснажиле вештине и компетенције полазника и раширила култура квалитета;
2. постављање наменских интерних и екстерних комуникационих инструмената и активности (нпр. прављење веб-сајта и његово ажурирање, *WhatsApp* групе, *Фејсбук* странице/групе, исл.);
3. годишњи / двогодишњи план, организовање и реализација различитих иницијатива, у складу са потребама које намеће анализа (тачка 3);
4. извештавање о финансијским и административним иницијативама које су реализоване као и о планирању нових иницијатива, у складу са ПУПД циклусом.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 4 – Анализа потреба за породицу

Инструмент 19 – Мрежа самовредновања квалитета

Инструмент 20 – Колегијалне провере у ПВО

Инструмент 26 – Управник установе ПВО / Педагошки вођа

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРА ПРАКСА

ИРСКА

За установе ПВО / групе које финансира централна Влада (*Одељење послова за децу и младе*) на располагању су следеће подршке:

Служба за развој квалитета Бољи почетак

То је национална иницијатива коју је установило Одељење за питања деце и младих како би остварило целовит национални приступ развоју квалитета у ПВО за децу у Ирској, од рођења до шесте године. Она координише и шири поље избора врсте подршке и услуга које су већ дате преко градских и обласних комитета за негу детета и волонтерских организација за бригу о детету, нудећи следеће услуге:

- услуга побољшања квалитета;
- помоћ при процени и инклузији;
- има одсек за учење и развој – као и за континуирано професионално усавршавање

види: <https://betterstart.pobal.ie/Pages/Home.aspx>

Градски и обласни комитети за негу деце

Постоји тридесет градских и обласних комитета за негу детета који наступају као локални агенти Одељења при управљању аспектима националних програма ПВО. Комитети пружају подршку програмима неге и образовања мале деце на локалном нивоу.

Комитети су често и прва адреса на коју ће се обратити, како родитељи тако и пружаоци услуга ПВО, када желе да се укључе у неку од многобројних постојећих иницијатива ПВО, као што су национални програми за бригу о деци и национални оквир за праксу бриге о деци; Шилта Алстар (побал, 2018.)

види:

See: <https://www.pobal.ie/FundingProgrammes/EarlyEducationandChildcare/Pages/CCCs.aspx>

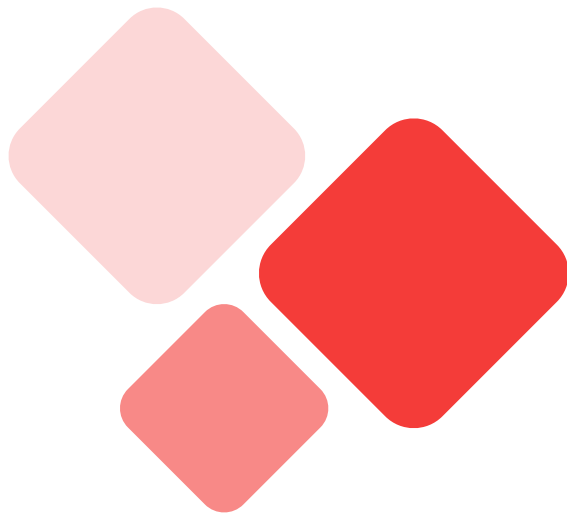
РЕФЕРЕНЦЕ

Побал вебсајт (2017) на адреси:

<https://www.pobal.ie/FundingProgrammes/EarlyEducationandChildcare/Pages/CCCs.aspx>

Побал вебсајт (2017) на адреси:

<https://www.pobal.ie/BetterStart/Pages/Home.aspx>

ИНСТРУМЕНТ 25: ХОРИЗОНТАЛНИ И ВЕРТИКАЛНИ ОБРАЗОВНИ КОНТИНУИТЕТ (ТРАНЗИЦИЈА)

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Управљање и финансирање – Исказ 9 – Сви заинтересовани за систем ПВО имају јасно и заједничко разумевање сопствене улоге и одговорности и знају да се од њих очекује да сарађују са другим организацијама.

ШТА

Континуитет процеса који води ка цело-животном учењу захтева логичан, конзистентан приступ, који почиње дететовим раним учењем и развојем, који нагласак ставља на вештине које је дете већ усвојило, а подједнако поштује образовни дигнитет сваке школе и динамику њених различитих улога и функција. Образовни континуитет обезбеђује природан и комплетан процес учења, који има циљ да подстакне артикулисани и вишедимензионални развој онога ко учи. Школа, породица, друштво - сви су позвани да подрже целовито путовање учења, где једна активност ојачава другу. У образовању и образовним институцијама, континуирано образовање се достиже кроз две паралелне линије, које се понекад и укрштају:

- хоризонтални континуитет: схваћен као разумевање сваке иницијативе која обухвата породице и друштвено/институционални контекст региона;
- вертикални континуитет: значи примену кохерентног образовног модела у различитим васпитно-образовним институцијама у региону (укључујући и неформалне облике учења).

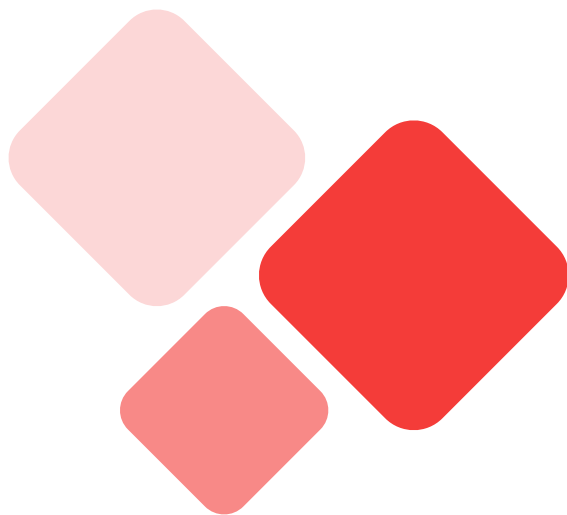
Сви који учествују у систему ПВО морају имати јасно и заједничко виђење своје улоге и одговорности, и морају бити свесни да се од њих тражи да сарађују са партнерским организацијама. Стога је неопходно да се поново размотри традиционална институционална поставка ка перспективи која је усредсређена на дете и његову породицу, превазилазећи традиционалну концептуалну поделу између неге детета и образовних установа за рано учење. Установе за негу детета и оне за образовање би требало да користе педагошке принципе који интегришу те две компоненте у једну динамичну праксу, укључујући све организације које су у друштву одговорне за социјалну заштиту детета и његово образовање.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

- разменити идеје и праксе;
- отворити стручног дијалога између установа ПВО / група, школа и заједница;
- подстицати заједничко знање;
- поставити основе за стварање кохерентних заједничких образовних пројеката који ће се кретати унутар заједничког оквира

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: васпитачи, деца, педагошки координатор (саветник), универзитети

индиректне: родитељи, старатељи и породице

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

Појам "континуитет" се односи на напредовање које траје кроз време, тако да се сматра да ће се овај инструмент за заједнички рад користити током године, са посебном пажњом на фазу његовог стварања која се обично поклапа са почетком школске године.

КАКО

Образовни континуитет подразумева стварање савеза учесника који би обухватили све учеснике:

- А) размена и координирање активности између различитих установа на неком подручју, нпр. установе социјалне и здравствене заштите;
- Б) међу-професионална сарадња између васпитача и учитеља, нпр. стварање заједничких иницијатива и догађаја на неком подручју;
- В) активности умрежавања које обухватају учешће различитих организација које су присутне на локалу, нпр. педијатријска удружења, библиотеке.

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ / ДОБРА ПРАКСА

ИТАЛИЈА

“Мрежа за педагошку координацију” осмишљава пројекат за обезбеђивање континуитета између различитих нивоа образовања на одређеној територији, којим се усваја заједничка перспектива по питању конзистенције интервенција у образовању, организационе ефикасности и управљања свих запослених у образовању који су укључени.

Корисници програма: јаслице - обданишта - основне школе - први разреди средњих школа.

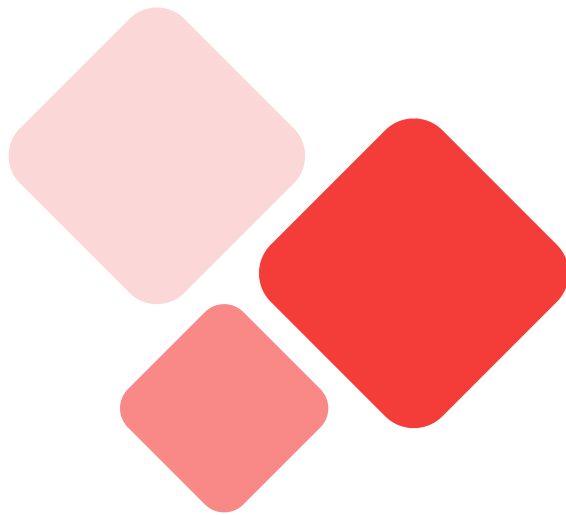
На почетку школске године, организују се састанци када се дефинишу фазе пројекта (септембар-мај). Педагошки координатор свакоме проналази тему на којој ће да ради, као и начине развоја те теме.

Обично се организују и бројне посете разним партнерима како би се простор, активности, те размена знања између деце и одраслих учинили заједничким. Током ових састанака, дискутује се о различитим идејама и раду, као и посебним радионицама. Како би се осигурао успешан пројекат, пожељно је да се запосленима који имају различите нивое образовања представе путање заједничких обука.

ИРСКА

За информације, изворе и примере подршке транзицији:

<http://aistearsiolta.ie/en/Transitions/>

Профили професија за негу и образовање мале деце:

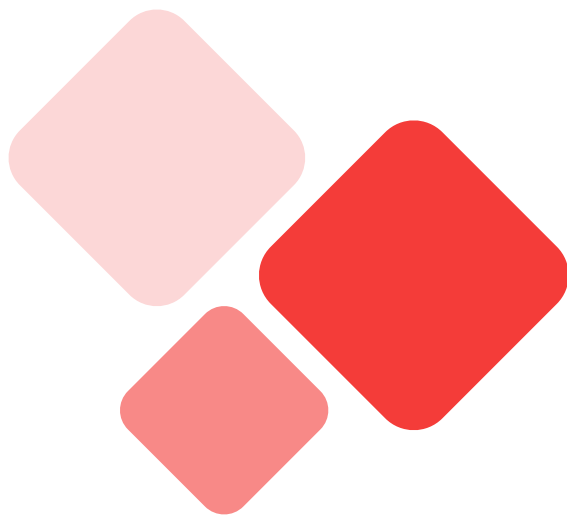
<https://www.education.ie/en/Publications/Education-Reports/Final-Review-of-Occupational-Role-Profiles-in-Early-Childhood-Education-and-Care.pdf>

Међусобна сарадња:

http://www.tusla.ie/uploads/content/Meitheal_Parents_Information_Leaflet.pdf

РЕФЕРЕНЦЕ

- E. CATARSI (1990), *La continuità educativa tra l'asilo nido e la scuola dell'infanzia*, La Nuova Italia.
P. MILANI (2010), *Anch'io vado a scuola! I primi giorni con mamma e papà*, Edizioni Kite

---

ИНСТРУМЕНТ 26: УПРАВНИК УСТАНОВЕ ПВО / ПЕДАГОШКИ ВОЂА

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Управљање и финансирање – Исказ 9 - Сви заинтересовани за систем ПВО имају јасно и заједничко разумевање сопствене улоге и одговорности и знају да се од њих очекује да сарађују са другим организацијама.

ШТА

Управник установе ПВО/педагошки вођа је стручна личност за коју је пожељно да има факултетску диплому или еквивалентни степен образовања у области предшколског васпитања и образовања. Педагошки вођа има утицајну улогу у инспирисању, мотивисању, афирмисању али и оспоравању или проширивању праксе и педагогије васпитача. То је пут кроз заједничко истраживање које обухвата и размишљање о значају посла који васпитачи обављају са децом и њиховим породицама. Управник установе ПВО / педагошки вођа ради у сарадњи са Координатором мреже установа. То је узajмни процес где педагошки вођа игра улогу која интегрисање менторисање, усмеравање и подржавање квалитетног рада у свакој установи ПВО / групи.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ

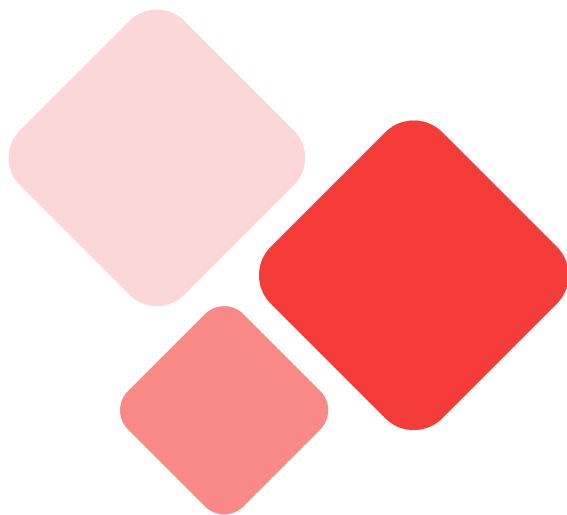
- да води и олакшава рефлексивне дискусије о раду;
- да буде предводник квалитетног рада;
- да прати и вреднује квалитет и документовање искустава;
- да подржава, усмерава и прати активности у групама ПВО;
- да посматра интеракцију деце и васпитача, уз давање важних предлога;
- да организује могућности за обуке које ће одговарати потребама установе ПВО / групе и сваког васпитача понаособ;
- да оснажује и подстиче;
- да укључује породице и локалну заједницу у образовни програм;
- да документује иновативне приступе и пројекте;
- да ради и са другим стручњацима везаним за ПВО, као што су радни терапеути, или логопеди;
- да размотри како образовни програм може бити повезан са заједницом кроз рад са комуналним службама и маргинализованим групама.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: управници, васпитачи

индиректне: деца, родитељи и породице, комуналне службе, доносиоци политика

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

Управник установе ПВО/педагошки вођа обавља своју функцију кроз недељне састанке са управником установа и образовним тимом. Задаци које ће постављати управник установе ПВО / педагошки вођа ће се разликовати у зависности од величине установе, нпр. броја просторија, броја васпитача и броја уписане деце. Педагошки вођа ће такође узети у обзир и факторе као што су просторије за рад, средства и радни услови који ће показати одређену потребу за сваку установу посебно. Осим тога, Управник установе ПВО/педагошки вођа ће организовати периодичне састанке с кључним заинтересованим странама, односно релевантним органима власти на том подручју.

КАКО

Именовање и опис посла педагошког вође је општа одговорност управника установе ПВО. Међутим, општинске/локалне власти, индивидуално или удружене, у сарадњи и кроз консултације са управницима установа ПВО, хоризонтално управљају описом посла и одређивањем надлежностима педагошког вође. Да би обезбедили делотворан рад и равномерну расподелу дужности, препоручује се да се педагошком вођи дају у надлежност одговарајући број установа са којима ће радити, а да онда тај рад буде редовно провераван, како би се обезбедило да се испуњавају потребе сваке од тих установа.

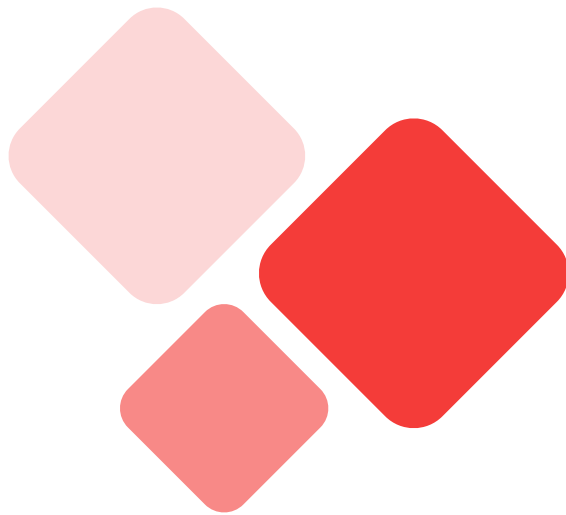
Потребна стручност управника установе :

- да поседује одговарајуће квалификације и искуство;
- да је приступачан и флексибилан у раду;
- да зна теорију, педагогију и релевантне оквире учења;
- да разуме различите могућности и стилове учења;
- да зна релевантне националне стандарде квалитета и регулативу;
- да даје пример квалитетног рада коз технике посматрања и смислене интеракције са децом;
- да ради у сарадњи са породицама, да организује редовне састанке када је то потребно;
- да промовише педагошки квалитет рада (активности у заједници: семинари, конференције, догађаји, исл.).

ВЕЗА СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 18 – *Менторство у праћењу и вредновању*

Инструмент 24 – *Мрежа за саветовање и координацију*

ИНСТРУМЕНТ 27: ЗАСТУПАЊЕ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Управљање и финансирање – Исказ 10 – О законској регулативи, правилницима и/или процесу финансирања који је усмерен ка општем ентитету, како би се јавно подржала или финансирала установа ПВО, као и о напредовању читавог тог процеса, редовно се обавештавају све заинтересоване стране.

ШТА

Идеје и практични савети о планирању и реализовању заступања у кампањи за побољшање квалитета у области неге и образовања мале деце.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ:

- разумети шта тачно значи „заступање“ и како се оно може користити за побољшање установа ПВО;
- помоћ при планирању и примени активности заступања које су прилагођене Вашим потребама;

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: управници (посебно у државним установама, али у одређеној мери и у приватним)
индиректне: политичари

УЗРАСТ ДЕЦЕ: до 6 година

КАДА

У било које време када установа осети потребу да политичаре треба убедити у нешто. Неке од активности су сталне.

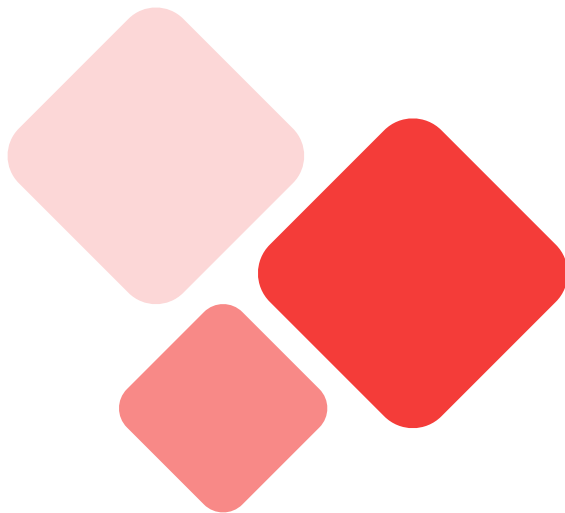
КАКО

Ово је инструмент који пружа подршку менаџменту установе да међу политичарима подигне свест, како би их привукла да им помогну при пружању услуга које би биле у складу са актуелним и специфичним потребама деце и њихових родитеља, породица и/или старатеља.

1. Разумевање заступања

Пре него што се приступи планирању конкретне акције, потребно је дефинисати какве потребе је неопходно планирати. Стога, прво, ево подсетника онога што заступање значи (као и онога што не значи):

- заступање представља активну промоцију неке потребе или принципа;
- заступање подразумева активности које воде ка одабраном циљу;

- заступање је само једна од многих могућих стратегија или начина да се приступи проблему;
- заступање се може користити као део иницијативе заједнице, који би ишао заједно са неким другим иницијативама;
- заступање није директна услуга;
- заступање не подразумева обавезну конфронтацију или сукоб.

2. Пласирање идеје

За успешно заступање важно је од почетка успоставити добар однос са политичарима.

Једноставни кораци ка изградњи таквог односа:

- оснујте часопис о свом раду и редовно га шаљите политичарима;
- позовите их на сваки значајан догађај који Ваша установа организује;
- понудите им могућност држања говора или фотографисања том приликом;
- позовите локалне медије на исти догађај;
- користите друштвене мреже за промоцију свог рада;
- стварајте савезе.

3. Планирање заступања

Проучавање система доношења одлука:

- посебно обратите пажњу где се и како доносе одлуке;
- одлучите да ли ће Ваша мета бити локални и/или регионални и/или политичари на националном нивоу;

Разумевање проблема:

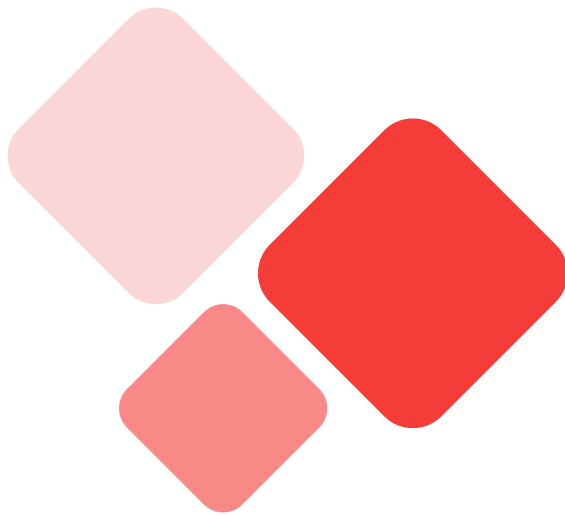
- артикулишите свој захтев тако да и нестручна лица могу лако да га разумеју;
- добро припремите аргументе;
- направите базу података која ће подупирати Ваш захтев, а у којој ће се наћи и могућа неслагања или отпори;

Стварајте партнерства:

- идентификујте савезнике – у телу које доноси одлуке (нпр. родитеље, синдикате, партнере);
- препознајте супарнике и могући отпор;
- направите планове који ће укључивати и савезнике и противнике;

Планирајте акцију:

- одредите циљеве;
- дефинишите рокове;
- обезбедите средства – како у персоналном тако и у финансијском смислу;
- размотрите постојеће препреке, оно што би могло да пође лоше и предузмите превентивне мере;
- крените у акцију;
- процените ситуацију;
- редефинишите и измените план дјеловања;

- процените резултат.

Практични примери

Напишите своју причу

Без обзира ко сте, само Ви имате своју перспективу. Ваша прича о образовању мале деце може имати облик сведочанства, писма уреднику неког медија, може бити у облику видео записа, итд.

Можете такође написати и више прича, из перспективе детета, родитеља, васпитача, управника.

Узмите телефон у руке или пошаљите мејл

Ви сте нечији гласач. Позовите политичаре на власти на вашем локалу и објасните им зашто мслите да је висок квалитет у образовању мале деце толико значајан. Постарајте се да они знају да рачунате на њих у вези са инвестирањем у децу, породице и васпитаче на њиховом локалу.

Идите на састанак

Постоји много места где се можете појавити и подићи глас у корист деце, породица и васпитача. Идите на састанак локалне скупштине, на школски састанак, на неки новинарски брифинг или у зграду општине – било лично, било преко фејсбука. Појавите се, рецимо, на неком јавном окупљању, на спортском такмичењу, у клубу књижевника или у некој од група које пружају посебну врсту услуга. Упознајте своје вође и партнере – и нека они упознају Вас.

Твитујте

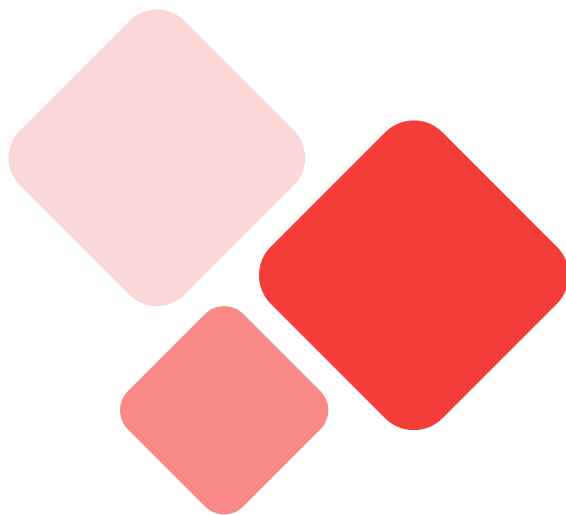
То је само 280 словних места. Ви то можете. Пратите политичаре на локалу и дајте им до знања шта мислите о њиховом избору и раду. Креирајте и користите одређени хаштаг у својим објавама.

Придружите се удружењима

Удруживање ће нас одржати. Проверите да ли већ постоји неко професионално или репрезентативно тело коме се можете прикључити а које ће моћи ваше проблеме да дигне на национални ниво. Удружите се са својим колегама и наступајте заједнички у Вашој заједници. Увек будите спремни, нека Вам подаци и аргументи увек буду при руци. Размените и упоредите белешке са другима, како би сте направили што утицајнији наступ.

ОСТАЛИ ИЗВОРИ / ДОБРА ПРАКСА

Посетите сајт у вези са овим иницијативама и проверите како код њих функционише заступање:

Early Childhood Ireland

Ово је највећа организација у сектору образовања мале деце. Има 3.800 чланова који подржавају преко 100.000 деце и њихових породица широм Ирске, у области предшколског, области поподневног и целодневног боравака деце. Осим што пружају услуге, програме и подршку, ова организација такође и заступа све своје чланове.

Организација је члан скоро 40 форума у којима утиче на локалну и националну политику и праксу неге деце у раном детињству. Током 2016. организација је установила „Панел за политику и њену примену“ која обухвата пружаоце услуга из ове области који дају савете и смернице за рад организацијама које долазе на те панеле. Учесници панела су укључени у директне консултације са Владом Ирске.

www.earlychildhoodireland.ie

<https://www.earlychildhoodireland.ie/eci-policy-implementation-panel-2017-2018/>

Anji Play

Реч је о међународно признатој филозофији и приступу раном учењу који је развио и тестирао у последњих 16 година, васпитач Ченг Кженкин. Данас је *Anji Play* програм који користи 130 државних обданишта у области Анџи, у Кини, а који се примењује на више од 14.000 деце, узраста од 3 до 6 година. Кроз веома fine вежбе, у специфичном окружењу, са јединственим материјалима и интегрисаном технологијом, еколошки начин учења је себе врло брзо установио као нови светски стандард у образовању мале деце и потпуно редефинисао схватања о учењу, когнитивном развоју и стваралаштву. Враћање деци права на игру коју она желе, у окружењу које дефинишу појмови као што су **Љубав, Опасност, Срећа, Ангажованост, Размишљање** су основни принципи ове филозофије.

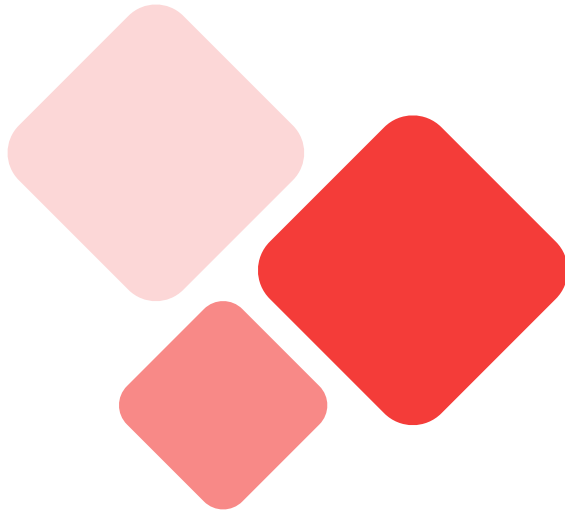
<http://www.anjiplay.com/>

Reggio Children

Приступ „Ређо Емилија“ је образовна филозофија која се заснива на представи детета и људи, који поседују снажне потенцијале за развој а истовремено су и бића која уче и расту уз односе са другима.

Овај глобални образовни пројекат, који се спроводи у оквиру општинског центра за децу у Ређо Емилији, у Италији, је инспирисао и друге школе широм света, а заснован је бројним разноврсним карактеристикама: учествовање породице, колегијална сарадња целокупног особља, значај образовног окружења, постојање атељеа и онога који је за атеље задужен, кухиња у оквиру установе, и педагошки тим за координацију.

Усредсређивање на стотине језика којим људи говоре, у атељеу се малој деци нуди свакодневна прилика да се сусретну са различитим врстама материјала, бројни језици којима се говори, много различитих углова посматрања, активан рад рукама, активно размишљање и укључивање емоција - све је у служби вредновања изражавања и креативности сваког детета у групи.

<https://www.reggiochildren.it/?lang=en>

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Може се користити током примене било којег другог инструмента.

РЕФЕРЕНЦЕ

<http://www.advocacyinitiative.ie/>

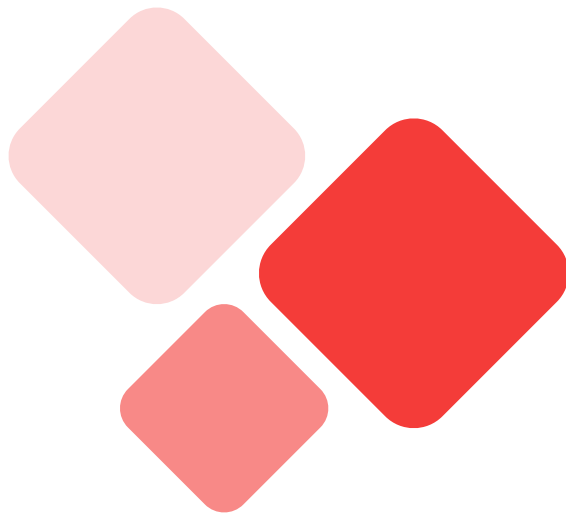
https://www.educationworld.com/a_admin/top-ways-to-advocate-for-students.shtml

<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002299/229954e.pdf>

https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/Understanding-and-Measuring-Education-Advocacy_FINAL.pdf

<http://learninghub.earlychildhoodaustralia.org.au/elearning/how-to-advocate-as-an-early-childhood-professional/>

ИНСТРУМЕНТ 28: ПРИКУПЉАЊЕ СРЕДСТАВА

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Управљање и финансирање – Исказ 10 – О законској регулативи, правилницима и/или процесу финансирања који је усмерен ка општем ентитету, како би се јавно подржала или финансирала установа ПВО, као и о напредовању читавог тог процеса, редовно се обавештавају све заинтересоване стране.

ШТА

Ово је инструмент за обезбеђивање неопходних финансијских средстава како би установа била у могућности да обезбеди висок квалитет услуге и да буде доступна свој деци у заједници, било самостално, било у оквиру партнерства са неком локалном или националном институцијом, истраживачком институцијом или неком организацијом цивилног друштва.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ:

- да обезбеди финансијска средства како би се омогућило да буде доступна свој деци у локалној заједници;
- прикупљање фондова како би се побољшала компетентност особља за пружање услуга високог квалитета;
- обезбеђивање различитих средстава ради доступности установе деци са различитим породичним окружењем;
- побољшање физичке доступности саме установе, споља и изнутра (уклањање препрека, нов намештај, посебан образовни материјал, играчке...);
- развој и јачање партнерства са политичарима, истраживачким и образовним институцијама и организацијама цивилног сектора, на локалном, националном и међународном плану.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

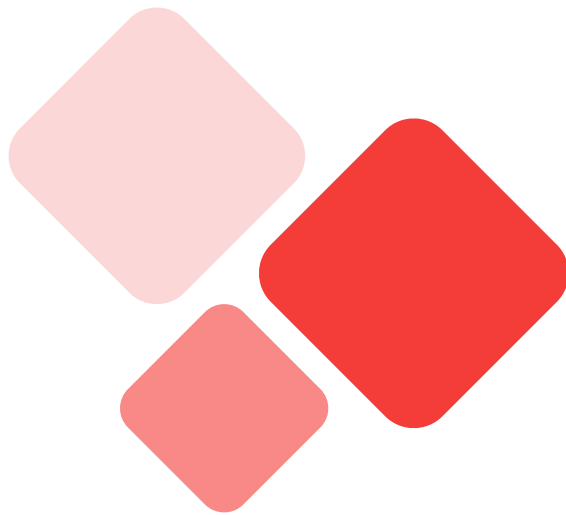
директне: установе, менаџмент, васпитачи

индиректне: породице, родитељи, деца

УЗРАСТ ДЕЦЕ: испод 6 година

КАДА

Стално, али је препоручљиво имати план и стратегију за прикупљање средстава на почетку сваке фискалне године.

КАКО**Корак 1.**

Устатнова ПВО формира тим за прикупљање средстава који ће имати макар једног члана који се разуме у финансијско планирање, буџетирање и финансијски менаџмент, другог који се разуме у прављење пројеката и њихово писање и трећег који је добар у коришћењу канала информативне технологије.

Уколико у оквиру особља не постоје одговарајући профили, члан тима може постати и неко из управног одбора установе, заинтересовани родитељи или нека од локалних НВО која поседује наведена знања.

Корак 2.

На основу података о:

1. броју деце у заједници која не користе услуге установе ПВО и у складу са разлозима које родитељи наводе;
2. потребама за професионалним усавршавањем особља и менаџмента установе;
3. потребама за променама које би водиле ка побољшању доступности саме установе, споља и изнутра (уклањање препрека, нов намештај, посебан образовни материјал, играчке...)

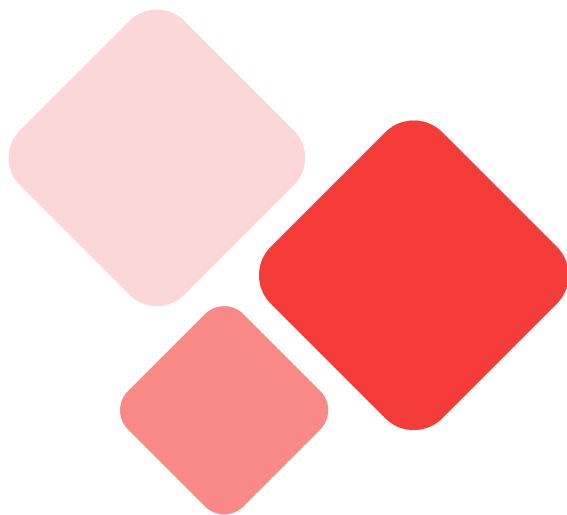
тим за прикупљање средстава одређује циљеве, прави потребан буџет како би се до њих дошло и разрађује план деловања за период од најмање 12 месеци.

Углавном у установама већ постоје петогодишњи или трогодишњи планови. Тим за прикупљање средстава потом прави план деловања у складу са општом стратегијом развоја установе.

Корак 3.

Тим за прикупљање средстава истражује могуће изворе финансирања који су у складу са развојем установе, побољшањем физичке доступности, образовног нивоа, професионалног усавршавања особља или повећања капацитета и знања/искустава које се размењује међу образовним институцијама, исл. а који су доступни на:

1. националном нивоу (преко различитих националних грантова и/или субвенција за побољшање доступности установе деци са посебним потребама и/или за професионално усавршавање особља),
2. локалном нивоу (преко различитих општинских грантова и/или субвенција за побољшање доступности установе деци са посебним потребама и/или за професионално усавршавање особља)
3. пословном нивоу (све велике компаније имају фондове или одељења која брину о друштвеној одговорности а неки од њих као приоритет имају подршку установама ПВО)

4. европском нивоу (*Erasmus+* Програми за мобилност код предшколске и школске деце, *E-Twinning*, где општина и њене институције могу да се пријаве, стратешка партнерства где се води рачуна и о повећања капацитета и знања/искустава које се размењује међу образовним институцијама, уз подршку професионалном усавршавању особља, различита одељења која се баве становањем, правдом и правима деце и родитеља, разни фондови европских влада - Норвешке, ЕУ, Вишеградфонд...)
5. глобалном нивоу (*Global Fund for Children*, UNICEF, UNESCO...)

Корак 4.

Тим за прикупљање средстава прави календар са роковима за потенцијално подношење захтева и припрема све неопходне податке како би оправдао своје захтеве за одређеним средствима. Тим такође разматра и могућности за развијање партнерства са другим предшколским институцијама, установама, НВО које раде на локалу, универзитетима и њиховим релевантним одељењима у локалној заједници / држави / Европи. Такође тражи и прилике да присуствује семинарима и обуци у вези са писањем пројеката уопште а посебно оних који су везани за одређене јавне позиве или предлоге.

Корак 5.

Тим за прикупљање средстава, заједно са менаџментом установе и предшколске институције, доноси одлуку да поднесе захтев за одређена додатна средства, било самостално, као издвојена установа било у партнерству са неким од заинтересованих страна.

Корак 6.

Тим за прикупљање података прави предлог, учествује у заједничком предлогу, писањем и/или планирањем организовања неке од активности у вези са прикупљањем средстава.

ВЕЗА СА ОСТАЛИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 3 – План за инклузију ПВО

Инструмент 4 – Анализа потреба за породице

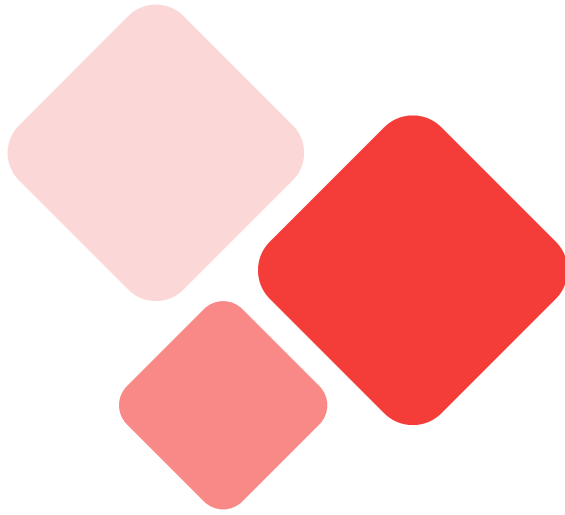
Инструмент 7 – Размишљања о професионалном усавршавању

Инструмент 10 – Неговање професионалног усавршавања

Инструмент 29 – Планирање и контрола буџета

Инструмент 32 – SMART Циљеви

Инструмент 33 – SWOT Анализа

ОСТАЛИ ИЗВОРИ / ДОБРА ПРАКСА

PRECEDE – Partnership for Reconciliation through Early Childhood Education and Development in Europe

Заснован на потреби професионалног усавршавања предшколских васпитача, како би се отклонили негативни утицаји грађанских ратова на Балкану током децедесетих, шест невладиних организација из Србије, Хрватске, Македоније, Косова*, Албаније и Северне Ирске развило је четворогодишњи пројекат за обуку васпитача у предшколским установама за рад са децом и њиховим родитељима, на пољу активног развоја поштовања различитости. Овај програм има за циљ да малој деци повећа доступност различитог етничког, религијског и социјалног окружења. Предшколским установама је упућен позив да се пријаве и добију бесплатну обуку за своје васпитаче, комплетан програм студијске посете предшколским установама у другим земљама, као и да постану чланице регионалне мреже PRECEDE. На овај позив одговорило је више од 60 предшколских установа, са преко 200 васпитача из целог региона, који су учествовали у заједничкој обуци, уз размену искустава, док је отприлике њих 30 добило национални сертификат за предшколске васпитаче у својим земљама.

Истраживање које је спроведено у вези са утицајем овог пројекта показало је да су и деца и њихови родитељи/породице постали много флексибилнији према деци и одраслима који припадају другој нацији или религији, у свим предшколским установама које су се пријавиле. Васпитачи из свих пријављених предшколских установа су стекли знања и самопоуздање да се ухвате у коштац са разликама у њиховим сопственим групама, а многи од њих су и по завршетку пројекта, међусобно задржали контакт.

РЕФЕРЕНЦЕ:

http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/news/new-opportunities-schools-erasmus_en

<http://eupartnerssearch.com/Default.aspx>

www.rewarding-fundraising-ideas.com/preschool-fundraising.html

http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=571

<https://www.wheel.ie/funding>

ИНСТРУМЕНТ 29: ПЛАНИРАЊЕ И КОНТРОЛА БУЏЕТА

ШТА

Ово је инструмент за економско управљање установом; она ће бити од помоћи при планирању и програмирању жељених економских циљева и може да олакша, дугорочно и краткорочно, избор облика инвестирања.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ:

- омогућити јасно и на доказима засновано знање трошкова које установа има;
- идентификовати изазове/проблеме у економском и финансијском управљању установом, и наћи решења;
- идентификовати и препознати делотворност елемената радае или тачака које су у управљању снажне;
- пратити економско и финансијско здравље и трендове у установи;
- предвидети границу рентабилности за нове установе ПВО.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: управници

индиректне: васпитачи, породице и локална заједница

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

Овај инструмент се може користити било када када је управнику потребно да одреди трошак установе; препоручује се да га треба искористити пре почетка рада, као и два пута годишње како би се направиле економске прогнозе и олакшало редовно праћење.

КАКО

База података управе установе (нпр. у *Екселу*) која има бројне верзије свих финансијских информација установе како би се направио укупан буџет или трошкови установе. У наставку су побројани неки од кључних фактора које треба пратити кроз инструмента за буџетирање:

- стални трошкови (запослени, општи трошкови објекта, идр.);
- приходи (хонорари, јавни фондови, фондови за пројекте, исл.);
- ванредни трошкови;
- итд.

Управа, уз подршку запослених (уколико је то потребно), редовно сакупља и уноси аналитичке податке да обезбеди прецизан крајњи резултат.

Овај инструмент се може прилагодити посебним карактеристикама сваке установе ПВО / групе и може се поделити са финансијским консултантом који ће бити у могућности да податке провери или измени, у зависности од његових савета.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 28 – Прикупљање средстава

ОСТАЛИ ИЗВОРИ / ДОБРА ПРАКСА

Планирање и контрола финансија:

<https://www.cumbria.gov.uk/eLibrary/Content/Internet//537/6379/6441/6446/42355152032.pdf>

ИНСТРУМЕНТ 30: ПРИСТУП ПАРТИЦИПАТИВНОГ РУКОВОЂЕЊА

ШТА

Увођење руковођења да замени управљање ради побољшања квалитета.

ГЛАВНИ ЦИЉ:

- увођење приступа руковођењу у свакодневни рад установе ПВО како би се створио осећај власништва и помогло при осигурању квалитета, који желе и запослени и корисници ПВО.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: управници

индиректне: запослени у ПВО, родитељи/породице/старатељи, шира заједница

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

Стални процес, требало би га увести од почетка школске године.

КАКО

5 елемената приступа руковођењу (Валасови принципи за школу (2000) измењени за вртиће):

1. обликовање визије успеха за сву децу и родитеље, засноване на високим стандардима;
2. стварање гостољубиве климе за образовање да би безбедност, заједнички дух и друге основе плодноне интеракције превагнулe;
3. гајење улоге вође и код других, тако да и васпитачи и остали одрасли учествују у реализовању визије школе;
4. побољшање физичке, друштвене и менталне средине како би се омогућило васпитачима и другим запосленим да раде најбоље што могу, а деци да искажу свој пуни потенцијал;
5. управљање људима, подацима и процесима тако да се прате активности које су развијене и постигнути резултати и тиме помогне побољшању на нивоу целе школе.

Основа за изградњу приступа руковођења су 4К:

- критичко мишљење;
- комуникација;
- колаборација (сарадња);
- креативност.

Приступ руковођења се може применити коришћењем следећих 7 корака:

Корак 1: Усвоји своју визију

За овај корак потребно је да посматрате ширу слику: који су данас главни изазови и са којим изазовима ће се дете које похађа Вашу установу суочити као одрасли? Да бисте изградили своју визију, потребно је да такође потражите доказе из истраживања о томе како рано образовање може да помогне деци у суочавању са изазовима, и изградите своју визију о томе како их подржати.

Корак 2: стварање заједничког потпуног слагања око 4К

У овом кораку, пожелете да започнете разговор у заједници о Вашој визији образовања за 21. век. Ово је од најважнијег значаја за руковођење и подељену одговорност, с обзиром да то ствара основу, односно да људи осете да имају власништво. Стварању широког слагања око Ваше визије размислите о заинтересованим странама које могу можда да подрже Вашу визију, као што су Ваши васпитачи и други запослени, родитељи и Ваши надређени. Мораћете да објасните зашто желите да заснујете свој модел на бази 4К. За то можете користити видео материјал, читање књига на начин ккао се то раде клубови пријатеља књиге, али и причање прича је користан инструмент.

Корак 3: ускладите свој систем са 4К

У овом кораку, потребно је да направите стратешки план за остварење своје визије. То би требало да обухвати и под-стратегije за ангажовање свих, планирање и поцену (види Инструмент 32 - SMART-циљеви) управљање изазовима, стварање прилика за лични и професионални развој и изградњу капацитета. Процена/вредновање рада запослених је повезано са оним што се налази у Кораку 6, о систему вредновања.

Корак 4: искористите 4К да изградите професионалне капацитете

За овај корак потребно је да измените и културу и садржину стручног усавршавања, као и остале активности везане за професионално развој, тако да сви осете да су изазвани да критички мисле и делотворно комуницирају, увучени у истинску сарадњу са колегама и подстакнути да буду креативни и иновативни. Постоје и материјал за обуку као и тренери на овом пољу.

Корак 5: убаците 4К у програм и процену

Лакше је применити овај корак у контексту ПВО него у основном образовању, с обзиром да у ПВО нема тестова. Ипак, најважније је да се уведу инструменти који су адекватне за процену резултата учења и развоја вештина у 4К. Такође, коришћење методологије идења уназад би могло да буде од користи - изградите свој програм према жељеним резултатима учења, фокусирајући се пре на учењу него на предавању.

Корак 6: искористите 4К како бисте подржали васпитаче и друге запослене

Ангажујте све запослене, понудите им материјале, учините их одговорним и укажите им поверење, али им истовремено редовно дајте и повратне информације и уведите систем вредновања. С обзиром да вам је потребно да изградите свој руководећи тим, колегијална подршка би требало да буде приоритет.

Корак 7: побољшајте и уведите иновације: створите 4К-организацију

Ваш примарни циљ у руковођењу је да створите организацију која ће се константно побољшавати. За ово је потребно да успоставите систем заснован на приступу подељеног руковођења у областима стратешког планирања, одговорности, процеса побољшања и управљања квалитетом.

ВЕЗЕ СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 7 – Размишљања о професионалном усавршавању

Инструмент 13 – Мисија предшколске установе

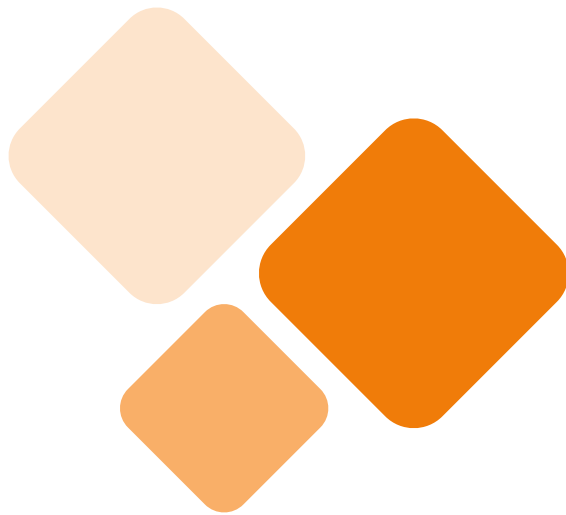
РЕФЕРЕНЦЕ

П21 – Партнерство за учење у 21. веку, извор метода у 7 корака

Jillian Rodd: Leadership in Early Childhood – The Pathway to Professionalism (McGraw-Hill Open University Press 2013.)

How do they manage? - A review of the research on leadership in early childhood - Daniel Muijs, Carol Aubrey, Alma Harris and Mary Briggs (University of Warwick in journal of early childhood research 2004.)

Contextualizing Distributed Leadership Within Early Childhood Education: Current Understandings, Research Evidence and future Challenges - Johanna Heikka, Manjula Waniganayake and Eeva Hujala (in EMAL (Educational Management Administration & Leadership) 2012.)

ИНСТРУМЕНТ 31: ПУПД ЦИКЛУС

ШТА

ПУПД (*Планирај – Уради – Провери – Делуј*) циклус је метод управљања у четири корака који се користи у пословању за контролу и континуирано побољшање процеса и производа. Такође је познат и као Демингов круг/циклус/точак, по господину Демингу, кога многи сматрају оцем модерне контроле квалитета. Сличан циклус се користи у образовању, за истрживање деловања.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ:

- увести и/или оснажити способност управљања квалитетом у установама ПВО / групама, кроз проверени и делотворан интерактивни метод;
- побољшати предузетничке вештине управљања управника установа ПВО;
- решити проблем и/или континуирано побољшавати квалитет, на бази научног приступа да се сакупе подаци који ће бити коришћени за процес одлучивања;
- пратити процес побољшања како би се избегло понављање исте грешке у будућности и прихватање приступа *учења да се учи* при суочавању и решавању проблема/потешкоћа.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: управници, васпитачи, запослени у ПВО
индиректне: родитељи, породице,

КАДА

Сталан процес. Приступ ПУПД према управљању квалитетом је сталан приступ.

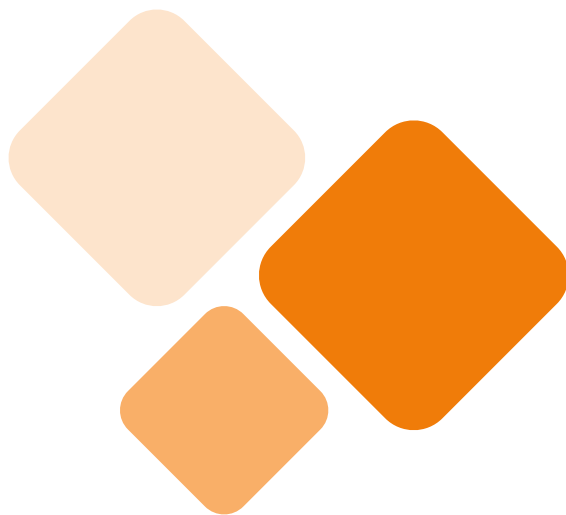
УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАКО

Метод ПУПД може се применити када се појави неки специфични проблем у установи ПВО / групи и/или када је потребно побољшати квалитет рада, како би се у праксу увео делотворан процес доношења одлука, заснован на сакупљању података и доказа, као и на активном учешћу свих заинтересованих страна.

Развили су се различити приступи ПУПД за управљање квалитетом, у зависности од различитих врста организација и контекста у којима овај метод може да се примени¹³, иако су његов циљ и основна структура исти.

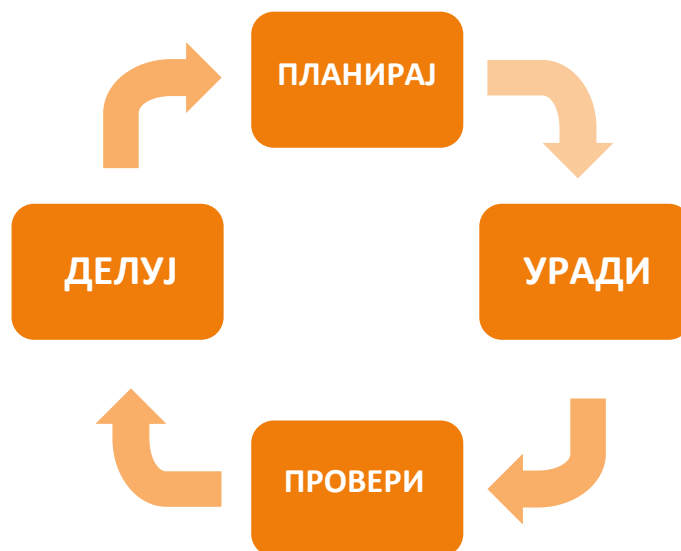
¹³ Два главна приступа су приступ статистичке контроле Едварда Деминга и приступ чврсте градње Геничи Тагучија. Едвард Деминг примењује ПУПД како би смањио претерану променљивост у

Који год да је приступ, модел ПУПД помаже у управљању квалитетом на свакодневној бази. Процес се држи под контролом, спречава се неусклађеност, и подстиче се развој иновативних и суштински другачијих промена како би се обезбедио квалитет и побољшање квалитета рада.

Повећани квалитет доводи до повећаних очекивања корисника, што за узврат доводи до даљег унапређења рада и процеса.

Улога је установе ПВО / групе/управе да почне са увођењем овог метода као редовне праксе у доношењу одлука, следећи кораке како је описано у наставку¹⁴:

1. ПЛАНИРАЈ

Фаза “планирај” ПУПД за управљање квалитетом подразумева:

- дефинисање проблема или питања којим ћемо се бавити;
- дефинисање идеалног или жељеног стања;

процесима и производима употребом статистичких инструмената. Тагучи покушава да избегне променљивост путем постављања спечавање променљивости као циља у фази планирања коришћењем решења чврсте градње како би постигао циљане резултате.

¹⁴ Наравно, пре почетка коришћења овог метода, специфична обука може бити потребна, зависно од знања о системима квалитета које запослени у установи ПВО / групи могу да имају.

- прикупљање података да се одреди проблем, у смислу одступања од идеалног стања;
- утврђивање корена проблема или питања које треба решити;
- вредновање разних могућих интервенција како би се решио проблем и могући резултат;
- одабир најбоље могуће интервенције;
- прављење рспореда за процес исправљања планирањем средстава, одређивањем људи који ће бити одговорни за остварење процеса исправљања;
- мапирање корективног процеса кроз графиконе и друге алатке.

2. УРАДИ

Фаза “уради” се бави применом одабраног решења како би се смањила девијација или решио проблем. Примена одабраног решења је у почетку у малом обиму, како би се проверила његова делотворност. Успешна примена има за резултат општу примену у свим сегментима.

Ова фаза може такође обухватити и обуку запослених у вези усвојене интервенције за квалитет.

3. ПРОВЕРИ

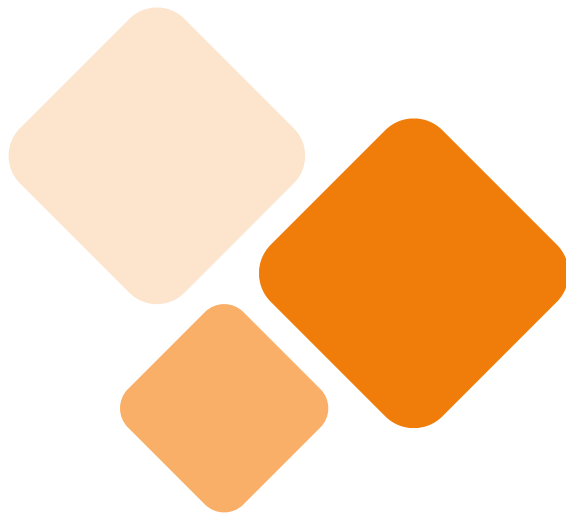
У традиционалној шеми управљања квалитетом, “провери” у ПУПД постаје синоним за контролу квалитета. Деминг замењује фазу “провери” фазом “проучи” која подразумева примену статистичких инструмената како би се разумела природа варијација у резултатима процеса, у смислу шта је функционисало а шта није, као и које су лекције научене из искуства. Ову фазу можемо такође да повежемо са аналитичким задатком, а популарна изрека “нека подаци говоре”, која значи да праћење преко података и прикупљања доказа јесте значајно за проверавање и анализу да ли су направљена решења делотворна (и у којој мери) или нису.

4. ДЕЛУЈ

Фаза “делуј” за управљање квалитетом обухвата:

- стандардизацију успешних решења и њихово прихватање за целокупан процес побољшања, укључивање и других заинтересованих страна као што су остале колеге, добављачи, родитељи и породице (као “клијенти”, доносиоци политика и локалне власти у измењеном процесу);
- стварање мера заштите како би се спречио повратак на претходно стање;
- истраживање могућности за даља побољшања.

РЕФЕРЕНЦЕ

Deming, W. Edwards (1986). Out of the Crisis. MIT Centre for Advanced Engineering Study. ISBN 0-911379-01-0.

American Society for Quality. Plan–Do–Check–Act Cycle

Mindtools.com. Plan-Do-Check-Act (PDCA).

ИНСТРУМЕНТ 32: SMART ЦИЉЕВИ

ШТА

Оквир референци за подршку радних тимова као и појединачних запослених у идентификовању и постављању јасних и остваривих циљева. SMART се односи на карактеристике циљева и значи:

Специфично (*Specific*) – Мерљиво (*Measurable*) – Оствариво (*Achievable*) – Реалистично/Одговарајуће (*Realistic/Relevant*) – Временски ограничено (*Time Bounded – related*)¹⁵

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ:

- припремити се за састанак тима, развијање планова и циљева;
- поделити метод тиму да се поставе и опишу оствариви циљеви, како би се побољшао квалитет заједничког рада;
- сложити се са активностима;

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: управници, васпитачи, запослени у установи ПВО / групи
индиректне: деца, родитељи, породице

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

Овај инструмент се може користити кад год се у распореду академске године помене 'развој и нови (тимски) план'.

КАКО

Активност се остварује тимски, потребно је да постоји координатор/модератор, који може бити спољашњи или неки колега; оба би требало да имају искуства са темом. У складу са планом који треба развити и/или питањем које треба решити, модератор позива сваког члана тима да на папиру напише питање/циљ који треба побољшати.

Затим модератор описује шта значи **SMART** постављање циља:

Специфично ("Specific") – циљати специфичну област за побољшање;

Мерљиво ("Measurable") – одредити количину или бар предложити показатељ за

¹⁵ Може се користити и **SMARTER** одређивање циља: **Специфични (Specific); Мерљиви (Measurable); Оствариви (Achievable); Одговарајући (Relevant); Временски ограничени (Time-bound); Вреднуј (Evaluate); Поново вреднуј (Re-evaluate)** (извор: http://en.wikipedia.org/wiki/SMART_criteria_-_24-5-2014)

одређивање напретка;

Оствариво ("Achievable") – како се може доћи до циља;

Реалистично ("Realistic") – изнети који циљеви реално могу бити остварени, с расположивим средствима;

(Одговарајући ("Relevant")) – изнети конзистентност циља са активностима);

Временски ограничено - повезано ("Time-bounded (related)") – одредити када резултат(и) могу бити остварени.

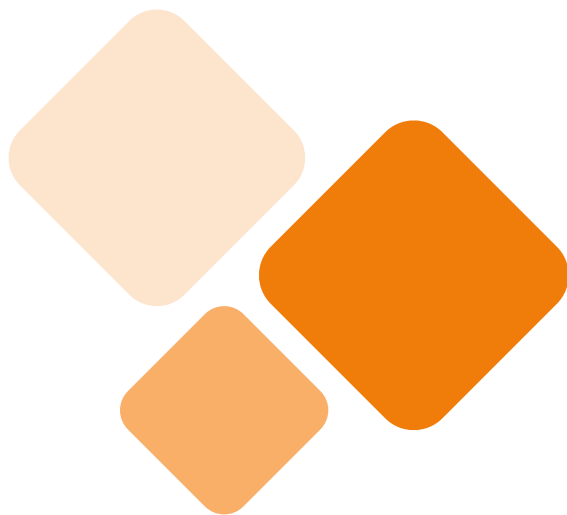
- сада свако добије неко време да побољша један аспект циља преправљајући га, **укључујући** побољшање из SMART угла
- када је свако направио своје побољшање, прочитати њихов побољшани циљ и направити финалне корекције, уз помоћ координатора и осталих чланова тима, уколико је потребно

На пример: Главни циљ је повећање употребе инструмената информационе технологије у групи и морамо да поставимо одређене SMART циљеве

Није SMART циљ
повећање употребе инструмената информационе технологије за учење (није специфично, није мерљиво, није временски ограничено)
SMART циљеви
повећање броја васпитача који користе инструменте информационе технологије у својим групама за 5% у наредних 12 месеци
повећање односа компјутер/ученик за 10% у следећој школској години
15% наставника ће похађати курс за стручног усавршавања о коришћењу инструмената информационе технологије у раду у следећој школској години

СПЕЦИФИЧНО	<p>Шта желимо да постигнемо? Шта ћемо конкретно да урадимо? Шта је потребно да урадимо пре тога?</p> <p>нпр.: повећати присуство деце-миграната у установама ПВО</p> <p>.....</p>
МЕРЉИВО	<p>Како ћемо знати да смо на добром путу ка нашем циљу? Која ће видљива разлика бити пошто остваримо наш циљ? Како ће други (ученици, колеге, родитељи) знати да смо постигли наш циљ?</p> <p>нпр.: 3% повећања у .....</p>
ОСТВАРИВО	<p>Да ли је циљ заиста у нашој моћи да остваримо? Које су друге промене потребне како бисмо циљ учинили остваривим? Како можемо да утичемо на те промене? Да ли је још неко укључен у то? Како? Да ли је то реално? Да ли имамо подршку? .....</p>
ОДГОВАРАЈУЋЕ	<p>Зашто нам је тај циљ потребан? Ако не дођемо до циља, шта ће то значити за установу/наш тим/наше ученике ...? .....</p> <p>Да ли је циљ повезан са нашом визијом, мисијом и вредностима?</p> <p>нпр.: да,.....</p>
ВРЕМЕНСКИ ОГРАНИЧЕН	<p>Када ћемо конкретно остварити тај циљ? Колико нам је времена потребно да остваримо наш циљ?</p> <p>Која је наша мапа пута да стигнемо до циља?</p> <p>Која су наша средства? Да ли је мапа пута реална? Шта још истовремено морамо да урадимо?</p> <p>нпр.: период од 24 месеца .....</p>

ИНСТРУМЕНТ 33: SWOT АНАЛИЗА (СНАГА, СЛАБОСТ, ПРИЛИКЕ И ПРЕТЊЕ)

ШТА

SWOT је основни аналитички оквир који има за циљ процену избора организације у различитим областима и ситуацијама, заснована како на унутрашњим (снага и слабост) тако и на спољашњим (потенцијалне прилике и претње) факторима.

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ:

- да уведе и/или поново оснажи вештине самовредновања у установама ПВО / групама, са циљем да подржи планирање циљева и постављање приоритета;
- да побољша предузетничке и управљачке вештине управе установа ПВО / група;
- да повећа и обогати средства, вештине и компетенције за примену ефикаснијег процеса доношења одлука у установама ПВО.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: руководиоци и директори установа ПВО / група, васпитачи
индиректне: родитељи, други запослени, шира заједница

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0-6 година

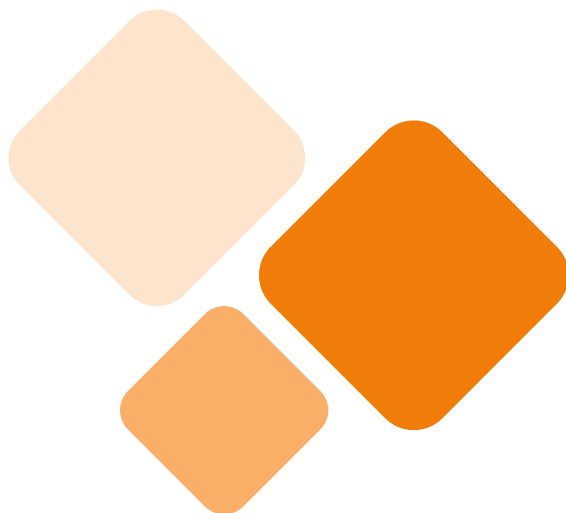
КАДА

Стални процес који би требало усвојити у дефинисаним фазама, у зависности од развоја пројекта, захтева доносилаца политика, специјалних догађаја, исл.

КАКО

SWOT анализа се заснива на графичком приказу великог четвороугла, као што је овај у наставку:

снаге	слабости

прилике	претње

Медијатор/ментор са искуством у коришћењу овог инструмента може да води установе ПВО / групе у употреби инструмента: објашњавајући како се користи и укључујући све учеснике да дају повратну информацију, стварајући тако средину сарадње и позитивну атмосферу у којој се могу проучити сви фактори који утичу на рад установе ПВО / групе. То подстиче учеснике и организације да заузму позитиван став према побољшању и да се усредсреде на решења пре него на грешке.

Корак 1.:

Медијатор започиње тако што црта велики четвороугао на белој табли или великом папиру. Затим подели четвороугао на квадрате. Горњи леви назове "снаге", доњи леви "слабости", горњи десни "прилике" а доњи десни "претње".

Подсети групу да су снаге и слабости унутрашњи фактори (унутар установе) а прилике и претње су спољашњи фактори.

Корак 2.:

Медијатор затим пита чланове групе да наброје снаге посматрајући шта је тренутно добро урађено, посматрајући вештине и искуства унутар групе, руковођење. Снаге би могле да обухвате усешне приче достигнућа у образовању, добру равнотежу између полова у установи ПВО / групи, велико искуство васпитача, јединствене компетенције и вештине, и тако даље.

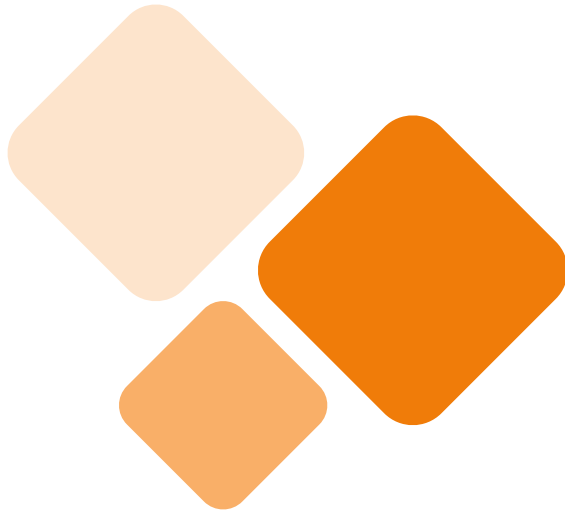
Корак 3.

Медијатор затим пита за слабости, користећи обрнута питања од оних у претходном кораку. Примери слабости би могли бити: недостатак интересовања код деце и/или код других кључних заинтересованих страна за педагошки програм; недостатак материјала, игара и опреме или потреба за специфичим компетенцијама/вештинама васпитача, идр.

Ова два корака се односе на унутрашњу анализу, засновану на факторима на које људи који су укључени у процењивање могу практично да утичу.

Корак 4.:

Даље, медијатор отвара део процењивања спољашњих фактора, питајући чланове групе да идентификују прилике, као што су спољашњи елементи који се могу употребити да користе групи. Можда је удружење родитеља вољно да сарађује тако што ће обезбедити нове

играчке и образовни материјал; или општина планира да организује обуку за васпитаче, и тако даље.

Корак 5.

На крају, медијатор пита чланове групе да идентификују претње - ствари које би могле негативно да утичу на групу и њен рад или да изазову потешкоће за установу ПВО / групу. Ове претње се могу односити на смањење буџета које ће спречити/ометати улагање у побољшања, нови закони/регулатива која ће ојачати обавезне захтеве од установе ПВО / групе, исл.

Пошто су попуњени ови квадрати, медијатор подстиче чланове групе да разговарају о томе шта оваква анализа показује и шта би свако од њих могао да уради како би се превазишле потешкоће и појачали снажни и позитвни елементи који су наведени. Нека од могућих фокусираних питања која могу подстаћи учеснике да се активно ангажују би била: "Да ли је јасно где тим треба да обрати пажњу"? "Шта је изненађујуће"? "Који су следећи кораци"?

Затим, захваљујући оваквом размишљању и процесу процењивања, управа установе ПВО / групе може да развије план рада који треба применити у складу са временским распоредом и планом буџета, уколико је финансијско улагање неопходно.'

ИНСТРУМЕНТ 34: УСПЕШНА ОБРАЗОВНА АКТИВНОСТ

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА

Заједничка област

ШТА

Учесници ће учити о и применити методологију Успешне образовне активности коју је развио Рамон Флеча (*Ramon Flecha*) и његов тим на CREA

ГЛАВНИ ЦИЉЕВИ:

- разумети опробану и тестирану методологије за заједничку активност;
- решавати проблеме/ усмерити се на изазове који су повезани са образовањем на демократски начин.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

директне: управници и директори установа ПВО / група, васпитачи
индиректне: родитељи, други запослени, шира заједница

УЗРАСТ ДЕЦЕ: 0 – 6 година

КАДА

Сталан процес.

КАКО

Време које је потребно за ову активност: 30-45 минута

Неопходна припрема:

пре обуке: тренер би требало да познаје и да разуме методологију успешне образовне активности

Алатке и реквизити: флип-чарт табла, маркери, образац успешне образовне акције за учеснике, текст за читање пре обуке

Опис активности корак-по-корак:

- учесници уче о методологији успешне образовне акције;
- идентификују 3-4 потребе;
- планови за успешну обуку се развијају у малим групама;
- учесници представљају и дискутују о детаљима плана.

Жељени резултати:

учесници ће моћи да планирају и реализују активности у групи ПВО/школи и у породичном контексту, засноване на демократским вредностима и пракси;

Планирање успешне образовне акције

На основу истраживања реализованог у оквиру пројекта Укључ-ЕН, следеће врсте активности се сматра да ће подржати образовни процес код деце, осим што су прилика за цело-животно учење одраслих а односе се на успешну образовну акцију:

- активности које побољшавају образовни успех СВЕ деце у школи: ове активности би требало да обезбеде да сва деца у школи имају користи од оваквих активности, без обзира на услове;
- активности које планирају, организују и остварују породице деце која су у школи: породице би требало да имају водећу улогу у активностима иако други актери, као што су наставници или ученици, могу бити позвани да учествују;
- активности које су део ширег плана за укључивање породица деце која су у школи: породице би требало да имају план за развој неколико успешних образовних акција у оквиру успостављених оквира;

Успешни образовни план: како ми то радимо.

Кључ 1 / Размисли

1. Дефиниши које циљеве желимо да остваримо.

Размисли шта је потребно да урадимо како бисмо унапредили образовни успех у нашој образовној заједници и које циљеве морамо дефинисати како бисмо испунили те потребе.

2. Не заборави да имамо искуства и компетенције.

Ми знамо шта треба да радимо и ко може са нама да ради и да нам помогне у раду.

3. Размисли шта нам треба.

Средства, људи, вештине, време, исл. Шта још? Да ли треба да научимо нешто пре него што почнемо? Како ћемо то да урадимо?

Кључ 2 / Организуј се

1. Како ћемо поделити резултате да би стигли до свих породица?

Дати им до знања шта желимо да изградимо. Шта ћемо рећи породицама? Шта желимо од њих да тражимо?

2. Како ћемо расподелити рад?

Да ли ћемо основати комитет? Колико времена имамо на располагању? А које вештине? Да ли у заједници имамо неке савезнике?

3. Који ћемо распоред предложити?

Како за састанке, тако и за активности које обављамо. Колико често би требало да се састајемо: недељно, месечно? Када почињемо?

Кључ 3 / Делај

- 1. Комуницирај.** Одржавање комуникације и координације са осталим деловима образовне заједнице је увек корисно, иако је у почетку можда компликовано.
- 2. Размена искустава.** Било би веома корисно поделити резултате са породицама, појачати везе са образовном заједницом, позвати људе који се још нису укључили, исл.
- 3. Учење.** Учимо кроз оно што радимо и делимо са другима све што откријемо! Ако нешто у почетку не иде добро, не смемо заборавити да учимо радећи! Немојте се плашити да нешто промените или направите грешку.

Кључ 4 / Вредност

- 1. Резултати.** У чему смо успели а у чему нисмо? Зашто? Како се осећамо?
- 2. "Лекције које смо научили."** Шта смо научили из читавог овог искуства? Шта нам је то донело сваком од нас појединачно а шта колективно, као установи ПВО / групи?
- 3. Будућност.** Шта даље? Да ли ћемо наставити са нашим успешним образовним активностима? Да ли желимо да додамо нова поља, да изменимо неке аспекте и да наставимо са овим првим искуством образовног успеха?

Шест тема за побољшање Др Џојс Епштајн (*Joyce Epstein*), кључеви за успешна школска, породична и партнерства унутар заједнице

- 1. Родитељство.** Помозите породицама у разумевању развоја деце и адолесцената и успостављању кућних услова који дају подршку деци као ученицима, у сваком разреду. Помози школама у разумевању породица.
- 2. Комуникација.** Комуницирајте са породицама о школским програмима и напретку ученика кроз делотворну школа-кућа и кућа-школа комуникацију.
- 3. Волонтирање.** Побољшајте селекцију кадрова, обуку и распоред који ће укључити породице као волонтере и публику у школи, и на другим местима да пружите подршку ученицима и школским програмима.
- 4. Учење код куће.** Укључите породице са децом у учење код куће, укључујући домаће задатке, друге активности у вези са програмом, као и појединачне курсеве и програмске одлуке..
- 5. Доношење одлука.** Укључите породице као учеснике у доношењу одлука у школи, управљању и заступању кроз удружења родитеља и наставника, савете школе, комитете, акционе тимове и друге организације родитеља.
- 6. Сарадња са заједницом.** Координирајте средства заједнице и услуге које се пружају ученицима, породицама и школама преко фирми, агенција и других група, те обезбедите услугу заједници.

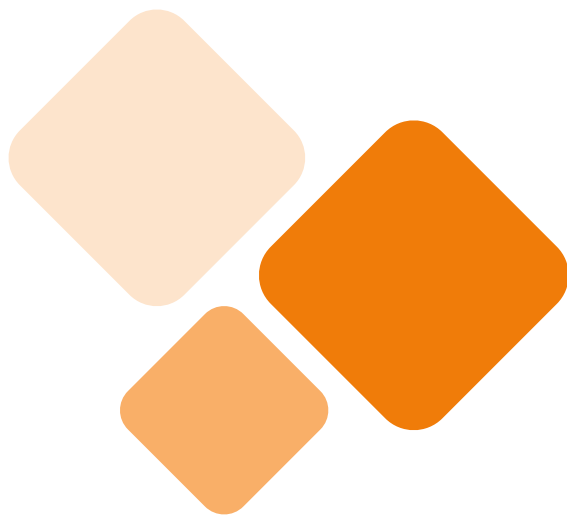

Образац за успешну образовни пројекат:

идентификоване потребе	
специфични циљ/-еви	
тема за укључивање	
успешна образовна акција	
потребна средства	
учесници и циљне групе	
информисање	
временски распоред	
очекивани резултати	
вредновање	

Пример за успешни образовни план

идентификоване потребе	навика и вештина читања у зависности од различитих фаза развоја
------------------------	---

специфични циљ/-еви	побољшање вештине читања код ученика
теме укључивања	учествовање
успешна образовна акција	организовати књижевни кафић за родитеље, где породице могу изнети своје бриге и предлоге о читању (предложити књиге, предавања, незаборавне личне приче или навике читања (школска библиотека, приповедање, ван-програмске активности, размена књига, читалачки клуб, литерарна такмичења, позориште...)
потребна средства	одговарајући простор и материјал, специфични материјали (на различитим језицима, исл.), волонтери, средства за информисање
учесници и циљне групе	У – наставници, организације родитеља, волонтери. Ц – наставници, родитељи и ученици школе.
информисање	информисати пре и после сваке активности коју је организовала комисија
временски распоред	на почетку школске године оформите комисију и организујте распоред састанака у књижевном кафићу. Биће то месечно или квартално (у зависности од расположивости волонтера. На почетку договорите се о учесталости и датумима за будуће састанке. На крају године направите резиме састанака (материјали који су читани, размена брига/решења; убаците фотографије и др.)
очекивани резултати	повећање у % активног учешћа у организацијама родитеља; повећање учешћа родитеља у свим другим активностима у вези са читањем. Прикупите повратне информације у форми књиге (са фотографијама, причама исл.)
вредновање	квартално: комисија ће обављати процену свог рада. На крају сваког књижевног кафића, радиће се брза процена динамике и остварених циљева. На крају школске године: учесници попуњавају упитник са процењивањем, предлозима, исл.

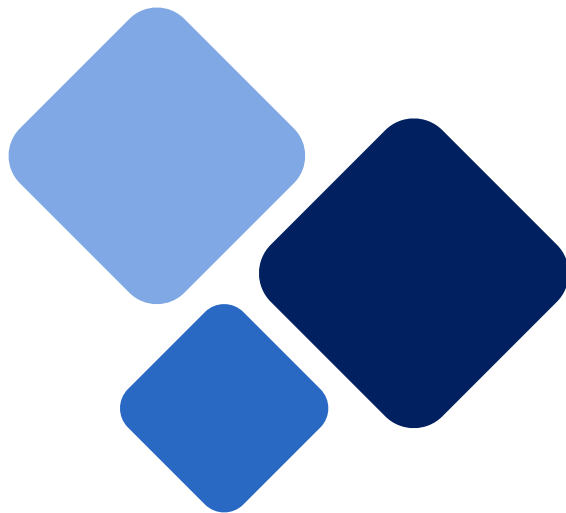
ВЕЗА СА ДРУГИМ ИНСТРУМЕНТИМА

Инструмент 7 – Размишљања о професионалном усавршавању

РЕФЕРЕНЦЕ

R. FLECHA (ed.) (2015), *Successful Educational Actions for Inclusion and Social Cohesion in Europe*, Springer https://www.schooleducationgateway.eu/files/esl/downloads/13_INCLUD-ED_Book_on_SEA.pdf.

J.L. EPSTEIN, S.B. SHELDON (2006), "Moving forward: Ideas for research on school, family and community partnerships". In C. F. Conrad & R. Serlin (Eds.), *SAGE handbook for research in education: Engaging ideas and enriching inquiry* (pp. 117–137).

КЉУЧНЕ ДЕФИНИЦИЈЕ

Током развоја овог пројекта, партнери су схватили да је неопходно да се дају неке кључне дефиниције везане за пројекат, како би се дошло до прецизног заједничког разумевања најчешће коришћених и прихваћених термина, посебно у ауторским производима, омогућавајући да они буду разумљиви и свеобухватни.

Полазећи од кључних појмова о којима се говори у Анексу *“Предлога за кључне принципе оквира квалитета ПВО”* као и на основу искустава партнера, конзорцијум SEQUENCES пројекта је одабрао оне који се сматрају најзначајнијим за васпитаче који желе да се посвете обезбеђивању квалитета у својим установама ПВО / групама. Појмови који су у наставку описани треба да подрже детаљну општу слику овог сектора на европском нивоу.

КОМПЕТЕНТНИ ПВО СИСТЕМ

Компетенција у контексту ПВО би требало да се схвати као карактеристике читавог система. Компетентни систем обухвата компетентне појединце; сарадњу између појединаца и тимова у установи ПВО / групи, као и међу самим институцијама (вртићи, јаслице, предшколски боравак, школе, предшколске установе, услуге подршке деци и родитељима, исл.); као и ефикасна управљачка пракса на нивоу политика.

ДОСТУПНОСТ

Доступност ПВО значи да има места на располагању или га може бити на располагању у квалитетној установи ПВО / групи, где ни удаљеност ни цена не представљају препреку за његово похађање.

ПРИСТУПАЧНОСТ

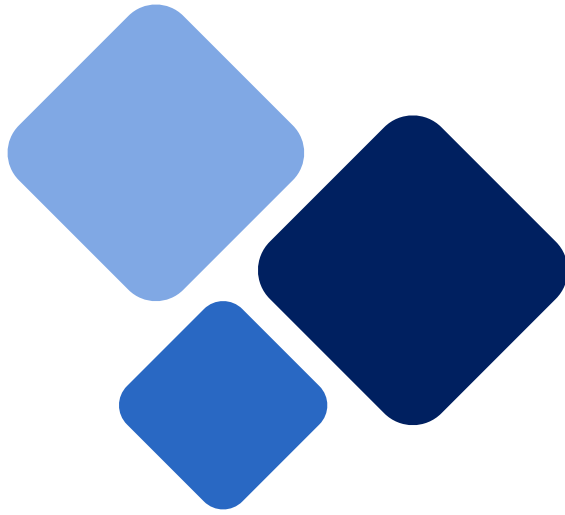
Пристапачност се односи на проблеме које доживљавају родитељи при приступању установама ПВО / групама. До њих може доћи услед директних или индиректних препрека, као што је неадекватно знање родитеља о процедурама или вредностима рада установе ПВО / групе, физичке препреке за децу са посебним потребама, листе чекања, недостатак избора за родитеље, језичка баријера, идр.

АКЦИОНО ИСТРАЖИВАЊЕ

РЕфлективни процес за напредак у решавању проблема који реализују васпитачи радећи у тимовима да побољшају образовни рад, усмере се на проблеме и њихова решења.

ОДНОСИ У НЕЗИ ДЕТЕТА

Било који однос који је обезбеђен посебно за децу од рођења до њихове треће године у установи ПВО / групи, заснован на посвећеном образовном односу међу децом и практичарима/васпитачима, укључујући замену пелена, успављивање, исл.

ПЕДАГОГИЈА КОЈА СТАВЉА ДЕТЕ У ЦЕНТАР И УКЉУЧУЈЕ ИНТЕРЕСОВАЊА ДЕТЕТА

Приступ заснован на детету у центру је онај који се гради на интересовањима, потребама и искуствима детета. То укључује когнитивне, социјалне, емотивне и физичке потребе. Приступ заснован на детету у центру је онај који користи педагогију која промовише холистички развој детета и одраслима пружа могућност да усмеравају и подржавају његов развој.

СВЕОБУХВАТНА УСЛУГА

Свеобухватна услуга је она која се протеже ван одредница вртића и обухвата сараднички приступ према другим услугама да се усредсреди на све друге аспекте развоја детета, као што је опште здравље и добробит, заштита детета и подршка детету његовим родитељима у кући и у окружењу.

ОКРУЖЕЊЕ ЗА УЧЕЊЕ КОЈЕ ИМА ДЕТЕ У СВОМ ЦЕНТРУ

Структурисање средине која је пријатна за дете, обезбеђујући време, простор, могућности и занимљив материјал за слободну игру и структурисане активности за учење, уз додатни простор који омогућава посебну негу детета као што је нпр. одмор/спавање (уколико је потребно).

ДЕЦА ИЗ ГРУПА КОЈЕ СУ У РИЗИКУ МАЊИХ МОГУЋНОСТИ

Деца могу припадати потенцијално ризичним група услед својих индивидуалних околности или стога што она сама или њихове породице, припадају групама које су друштвено угрожене. Под такву децу могу се убројати деца са посебним потребама, деца ментално ометена у развоју, напуштена деца, деца која су под ризиком од занемаривања / злостављања, нерегистрована деца миграната/тражилаца азила, деца из сиромашних или социјално угрожених породица, деца из породица које говоре другачијим језиком или су деца мигранти и/или странци који не говоре језик, они чије породице имају ограничени приступ комуналним услугама, Роми и деца путника.

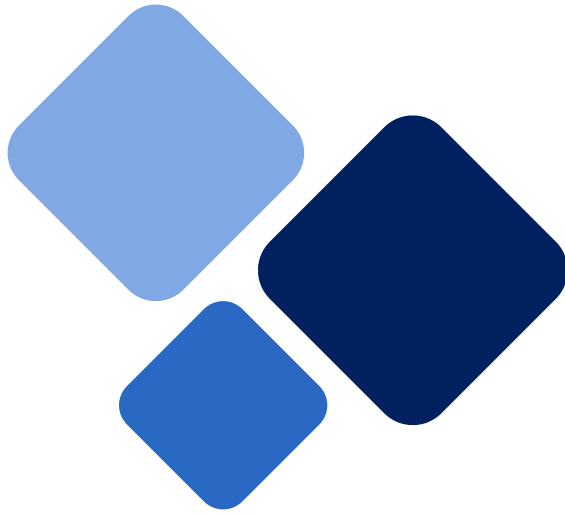
ПРОГРАМ

Програм ПВО (који укључује аспекте који су више имплицитни него експлицитни) обухвата развојну негу детета, интерактивну подршку, дечја искуства приликом учења и процењивање као део подршке. Обично је постављен у званичним документима, подстиче лични и социјални развој све мале деце, њихово учење и припрема их за живот и грађанство у њиховом друштвеном окружењу.

ПРОГРАМСКИ ОКВИР

Програмски оквир (који може бити национални, регионални или локални договор) изражава вредности, принципе, смернице или стандарде који усмеравају садржину и приступ дечјој нези и учењу.

ДОКУМЕНТАЦИЈА

Збирка доказа о активностима учења детета и напретку у развоју током целе године (фотографије, цртежи, дечји радови, исл.), како би учење, друштвена искуства и напредак детета учинили видљивим. Такође може да садржи и кратка размишљања и белешке које је направио васпитач, CD и/или видео записе.

Документација омогућава родитељима и породици практичан увид у свакодневни живот њиховог детета у установи ПВО / групи, напредак који је направљен, активности које су реализоване, ниво учења до кога се стигло, итд... уз рефлексивну праксу васпитача коју подржава.

УСТАНОВЕ ПВО

Дечје установе за децу од њиховог рођења па све до основног образовања, које су регулисане националним регулаторним оквиром, тј. које су у обавези да се ускладе са сетом закона, правила, минимумом стандарда и/или да прођу акредитациони процес.

ПРУЖАЛАЦ ПВО

Пружалац ПВО се односи на било који регулисани договор који обезбеђује образовање и негу детета, од његовог рођења до обавезног основног школског образовања - без обзира на врсту установе, финансирање, радно време или програмску садржину - и обухвата јаслице/дневне центре за негу деце и породичне дневне центре; приватне и државне установе; предшколске установе и припремне установе.

ГРУПА ПВО

Простор који је опремљен на одговарајући начин материјалима, играчкама и образовним средствима, где се реализује програм ПВО и где се одвија однос између особља вртића и деце и родитеља. То се односи на било какву државну или приватну групу која пружа деци образовне услуге, од њиховог рођења до обавезног основног школског образовања, у одређеном формалном окружењу/контексту.

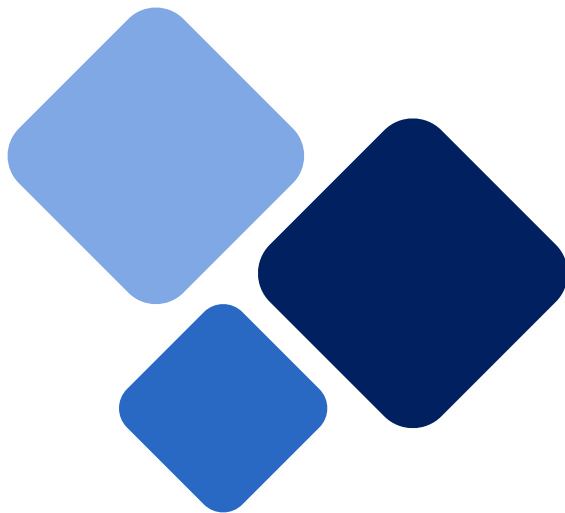
ЗАПОСЛЕНИ У УСТАНОВИ ПВО

Квалификовани запослени у установи ПВО, чије професионалне активности директно и/или индиректно подржавају и усмеравају дечје учење. Сви припадници запослених (васпитачи, помоћно особље, педагошки координатор) су обухваћени дефиницијом запослени у установи ПВО.

ВАСПИТАЧ

Квалификовани стручњаци који имају холистички приступ васпитању и образовању деце, од њиховог рођења до седме године и који имају вештине да планирају, реализују и прате програм ПВО и да то деле са децом, њиховим родитељима и породицама и својим колегама.

ВРЕДНОВАЊЕ

Систематско процењивање делотворности дизајна, примене или резултата сталног или завршеног пројекта у ПВО, програма или политике.

УПРАВЉАЊЕ

Управљање је додела одговорности у и кроз разне нивое надлежних органа и између државних и не-државних установа ПВО и укључује механизме за кјординацију ових одговорности.

ВИСОКА ОЧЕКИВАЊА

До њих долази када ПВО систем и запослени у систему, имају дете у свом центру и када су усредсређени на оно што свако дете појединачно може да уради; може да научи; може да постигне уз одговарајућу подршку. То помаже да се створи средина где се деца активно подстичу да у потпуности досегну свој потенцијал, а њихов успех и достигнућа су препознати и виде се као значајан део средине за учење и негу детета.

ХОЛИСТИЧКИ ПРИСТУП

Холистички приступ има у свом средишту дете, те значи истовремено да се обраћа пажња на све аспекте развоја детета, добробит детета и потребе у учењу, обухватајући и оне аспекте који се односе на његов социјални, емоционални, физички, језички и когнитивни развој.

ИНТЕГРИСАНИ СИСТЕМИ

Интегрисање се односи на координисану политику према деци, где услуге неге и образовања или системи функционишу заједно. У том контексту, остале услуге као што су социјална заштита, школе, породица, запошљавање и здравствена заштита могу такође да сарађују да пруже подршку деци, у контексту ПВО. Када су све услуге за децу у ПВО интегрисане, то се онда обично описује као свеобухватна услуга. Сарадња подразумева и блиске радне односе и за оне који имају административну одговорност за пружање ПВО на националном, регионалном и/или локалном нивоу.

ЗАКОНСКО ПРАВО

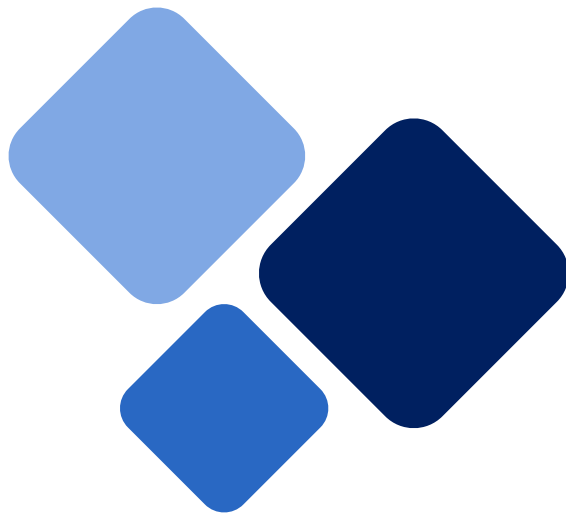
Законско право постоји када свако дете има пуно право да ужива ПВО.

ДНЕВНИК

Дневне белешке о догађајима у којима васпитач бележи информације о главним активностима које су реализоване, дневној рутини и дечјим искуствима/раду на “часу”/у групи. Садржи кратак опис онога што се догађало. Те информације могу да буду адаптиране за праћење и процени личног развоја и учења сваког детета.

УПРАВНИК

Особа која је одговорна за несметано функционисање свих аспеката установе ПВО,

укључујући ту негу, образовање, сигурност и заштиту деце, особља, сарадњу са родитељима и породицама, као и са другим релевантним стручњацима/службама, уз поштовање и усклађеност са важећим законским одредбама. Управник има подршку управног одбора или послодавца/власника.

МЕНТОРСТВО

Обезбеђивање редовних консултација са искусним стручњацима који наступају као ментори, како би се подржао управник установе ПВО и васпитачи у развоју програма, на начин који подстиче поштовање и оснаживање. Ментори представљају вези између установе и развоја у том сектору. Током консултација са управником ментор даје информације, доноси увид, предлаже, обезбеђује или предлаже додатна средства, и прикупља релевантне податке за праћење и вредновање рада.

ПРАЋЕЊЕ

У контексту ПВО, праћење се односи на континуирано и систематско прикупљање квантитативних и квалитативних података на основу којих се обавља редовно вредновање квалитета ПВО система. Заснован је на унапред договореним стандардима, референтним тачкама или показатељима који су утврђени и прилагођени кроз праксу како би помогли при самовредновању.

ПОСМАТРАЊЕ

Неформални поступак праћења компетенција деце како би се продубило васпитачево разумевање деце и њиховог холистичког процеса учења у свакодневном животу групе ПВО.

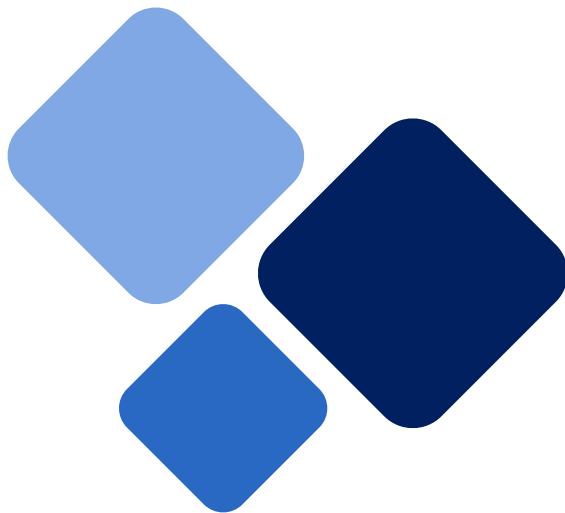
РЕЗУЛТАТИ

Резултати представљају актуелне или намераване краткорочне и дугорочне промене које настају при пружању ПВО, од чега корист имају деца, њихови родитељи и породица, заједница и друштво у целини.

Ове промене су мерљиве а корист коју деца имају обухвата:

- проширивање видика, обогаћивање заједнице и напредак цивилизације;
- стицање когнитивних вештина и компетенција;
- стицање не-когнитивних вештина и компетенција;
- избалансиран емоционални и психолошки развој;
- физички развој;
- успешан прелазак у школу;
- учешће у друштву и припрема за каснији живот и грађанство.

ПОДРШКА РОДИТЕЉИМА/ОСНАЖИВАЊЕ

Структурисане и дефинисане активности да подрже родитеље у њиховој улози примарних учитеља и неговатеља сопствене деце. Ове активности могу да буду организоване у установи ПВО, као и у заједници, а подразумевају обострано поверење између запослених у ПВО и родитеља.

КОЛЕГИЈАЛНА ПРОЦЕНА

Комбинација само- и спољашњег вредновања, са циљем подршке провери установе ПВО у напорима да обезбеди квалитет; њу реализује група спољњих стручњака из исте струке, који раде у сличном окружењу и имају специфичну стручну експертизу и познавање методологије као и процену праксе.

ИГРА КОЈА ОБУХВАТА И СЛОБОДНУ ИГРУ

Спонтанa и не-структурисана игра коју дете води и за коју даје иницијативу. То деци пружа могућности за слободно истраживање и размишљање о интересовањима и питањима која су важна и њима значе у њиховим животима. Улога запослених је да подстичу дечју игру кроз стварање правог окружења и коришћењем игре као педагошког приступа учењу.

ПРОФЕСИОНАЛНО РУКОВОДСТВО

Професионално руководство у контексту ПВО захтева вештине, понашање и компетенције у вези са подршком дечјој нези и образовању, педагогији, укључивању родитеља, локалне заједнице, управљање запосленима и организацију. Као и код других руководећих улога у образовном сектору, руководиоци у ПВО би требало да установе културу и сврху која ће обезбедити висок квалитет рада постоји за сву децу, где су сви запослени и родитељи и породице укључени и подржани.

ПРОФЕСИОНАЛНА УЛОГА

Професионална улога је регулисана а од појединца тражи да се развија промишља о свом раду и са родитељима и децом створи средину за учење која ће се константно обнављати и унапређивати. Они који обављају ту улогу имају одговарајуће квалификације и од њих се очекује да преузму одговорност за успостављање високог квалитета рада у ПВО, у складу са расположивим средствима и захтевима и очекивањима система.

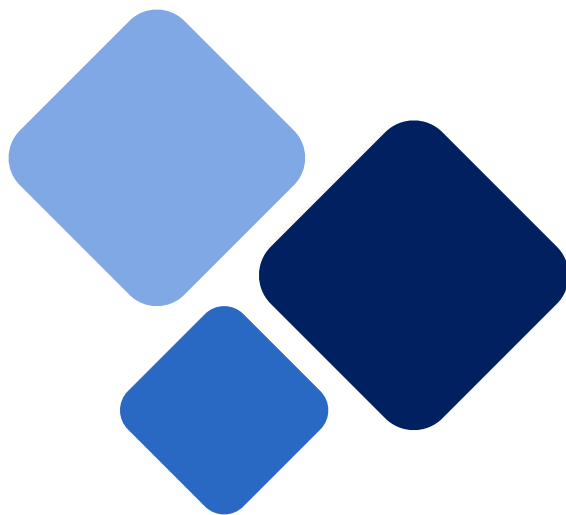
КВАЛИТЕТ У ПВО

Квалитет у ПВО је релативан појам који је заснован на вредностима и уверењима и представља динамичан и континуиран, демократски процес. Потребно је остварити равнотежу између дефинисања одређених заједничких циљева, њихове примене на све врсте рада и подршке различитости у индивидуалном раду.

СИСТЕМ УПРАВЉАЊА КВАЛИТЕТОМ/ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА У УСТАНОВАМА ПВО

Систем Управљања квалитетом је заснован на ПУПД циклусу, који подразумева да сваки радни процес који утиче на квалитет рада треба да буде планиран, обезбеђен, вреднован и стандардизован, кроз приступ континуираног унапређења, заснованог на дефинисаним

показатељима, квантитативном и квалитативном праћењу и прикупљању података, као и управљњу процесом доношења одлука.

Системи за доказивање квалитета су управљачки системи који обезбеђују способност установама да обезбеде квалитетан рад, коришћењем приступа заснованог на доказима,

СПРЕМНОСТ ЗА ШКОЛУ

Тамо где постоји овај појам, он се односи на то да дете поседује довољно мотивације и когнитивних и социјално-емотивних способности које су неопходне како би могло да учи у школи и постиже задовољавајући успех.

САМОВРЕДНОВАЊЕ

Било који метод и/или поступак који систематски користе запослени како би проценили свој рад и кључне активности, у складу са установљеним показатељима рада и критеријумима квалитета.

САМО-АНАЛИЗА

Специфична методологија која је заснована на процесу анализе у одређеним фазама рада током спровођења образовног програма, као и на његовом крају. Базира се како на индивидуалној тако и на тимској анализи тога што је побољшано током године, шта је било добро, шта би требало још побољшати, уз припрему извештаја за следећу годину, имајући на уму будуће изазове и питања која су остала без одговора.

ПОДЕЉЕНИ СИСТЕМ

Установе ПВО раде у одвојеним просторима за различите узрасте деце, често и у оквиру различитих административних одредби. Распон узраста варира од земље до земље али је то обично од рођења детета па до 1, 2-3 године и од 3-5 година па до доласка на предшколски ниво (обично 5-6 година).

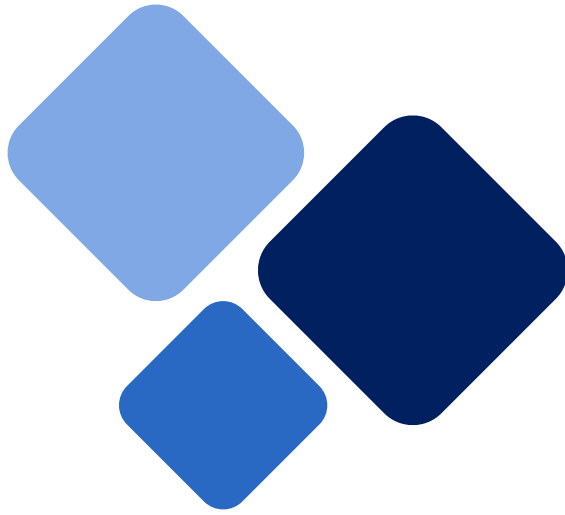
ОДРЖИВОСТ

Способност одржавања адекватног квалитетног стандарда рада у установи ПВО, у складу са расположивим средствима, у смислу финансирања, запослених, као и друштвеног и културног контекста.

УНИТАРНИ СИСТЕМ

Брига о деци од рођења до основне школе је организована у једној фази и распоређена по установама ПВО које обично покривају читав узраст. Тај узраст је обично дефинисан кроз национални или системски контекст. Унитарни системима обично управља један управник.

ЗАПОСЛЕНИ

Запослени се односи на комплетно особље које директно ради с децом у било којој установи која обезбеђује образовање и негу детета од рођења до првих школских дана. Запослени обухватају и руководиоце и управнике, као и друго особље које је запослено у установи ПО (тј. васпитачи, помоћно особље итд.).